

MESTNA OBČINA
VELENJE

Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020

Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020

Izdajateljica: Mestna občina Velenje

Zanjo: Bojan Kontič, župan

Uredili: Ines Gričar Ločnikar in Katja Remic Novak

Jezikovni pregled: Petra Cerjak

Oblikovanje in prelom: Katja Remic Novak

Vir fotografij, kjer avtor ni naveden: arhiv MOV

Tisk: Eurograf

Naklada: 200 izvodov

Velenje, 2014

Publikacija je brezplačna. Izid je omogočila Mestna občina Velenje.

Kazalo vsebine

1. UVOD 6
2. IZHODIŠČA STRATEGIJE 14
3. PRISTOJNOSTI IN NALOGE MOV NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA 24
4. ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA SOCIALNEGA VARSTVA V MOV 34
5. STRATEGIJA RAZVOJA SOCIALNEGA VARSTVA V MOV OD 2014 DO 2020 76
6. ZAKLJUČEK 128
7. VIRI 131
8. DODATEK 133

Spoštovani,

Mestna občina Velenje se ponaša s številnimi nazivi, kar kaže na to, da naša prizadevanja ne ostajajo neopažena. Velenje je starosti prijazno mesto, občina po meri invalidov, mladim prijazna občina, prostovoljstvu prijazna občina in otrokom prijazno UNICEF-ovo mesto. S sodelavci si prizadevamo, da bi bilo Velenje za vse občane varen in prijazen dom, zato vlagamo veliko energije, truda in finančnih sredstev v področje socialnega varstva. Ves čas se trudimo, da je mesto dostopno vsakomur, tako starejšim, socialno ogroženim, slabovidnim, slepim, gibalno oviranim, gluhim in naglušnim kot tudi drugim osebam z omejitvami.

Vesel sem, da je Svet Mestne občine Velenje maja letos soglasno sprejel strategijo, s katero bomo v prihodnjem sedemletnem obdobju lažje načrtovali aktivnosti na področju socialnega varstva. Zahvaljujem se vsem ustvarjalcem strategije, ki so vanjo vložili veliko svojega znanja, časa in truda. Smo prva slovenska občina s tako obširno strategijo z akcijskimi ukrepi za vse generacije. Dokument je nastal na temeljih dosedanjega dela na področju socialnega varstva. Že v preteklih letih smo naredili velik korak v smeri lajšanja stisk socialno šibkejših občank in občanov. Uvedli smo enkratne izredne denarne pomoči, omogočili brezplačna kosila v mestni kuhinji, uredili zavetišče za brezdomne osebe. Prav tako so na voljo pomoči humanitarnih organizacij – v Velenju imata sedež tako Župnijska Karitas Velenje kot Območno združenje Rdečega križa Velenje. Pod okriljem Mestne občine Velenje deluje Odbor za pomoč občankam in občanom MOV, ki dodeljuje denarne pomoči materialno ogroženim posameznikom in družinam, ki se znajdejo v stiski. Občankam in občanom so na voljo tudi neprofitna stanovanja in bivalne enote, socialno šibkejši posamezniki imajo možnost pridobitve subvencije najemnine.

Zame je dobrobit občank in občanov Velenja vedno na prvem mestu. Vesel sem, da so ustvarjalci strategije zajeli vse ranljive skupine. Želim si, da bi se naši najmlajši prebivalci dobro počutili v vrtcih, zato skrbimo, da je na voljo dovolj kapacitet in da so vrtci v odličnem stanju. Prav tako si prizadevamo, da so otroška igrišča dobro opremljena in urejena. Trudimo se, da imajo mladi na voljo veliko različnih popoldanskih dejavnosti, prireditev in urejenih športnih površin. Da bi še izboljšali kvaliteto življenja starejših občank in občanov, izvajamo več programov in projektov, preko katerih se seniorji vključujejo v družabno življenje v naši lokalni skupnosti. Za osebe s posebnimi potrebami v dopoldanskem času skrbita Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje ter Varstveno-delovni center SAŠA. Zavedamo se, da je potreba po Medgeneracijskem centru, v katerega bi se vključevale osebe s posebnimi potrebami tudi v popoldanskem času, velika. Ukrep smo, poleg številnih drugih, vključili v strategijo, ki je pred vami, in prizadevali si bomo, da ga čim prej uresničimo.

Verjamem, da je sodelovanje ključno za izvedbo strategije, zato bomo še naprej spodbujali povezovanje institucij, društev in organizacij s skupnim ciljem: izboljšati življenje vseh občank in občanov v naši občini.

Vse dobro vam želim in srečno!

Bojan Kontič,
župan Mestne občine Velenje

1 UVOD

Svet Mestne občine Velenje je na svoji 27. seji, dne 27. 5. 2014 sprejel Strategijo razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020.

V Uradu za družbene dejavnosti Mestne občine Velenje (področje zdravstvenega in socialnega varstva) smo ob sodelovanju mnogih nevladnih organizacij in javnih zavodov pripravili dokument Strategija razvoja socialnega varstva za obdobje od 2014 do 2020. Strategija izhaja iz analize stanja socialnega varstva v Mestni občini Velenje (v nadaljevanju: MOV) in postavlja temelje za vzpostavitev oz. ohranjanje socialno primernega lokalnega okolja.

Odkar obstaja človeštvo je v človeški naravi prisotna želja po reševanju socialnih stisk v obliki samopomoči in dobrodelnosti. Vzporedno z razvojem človeštva se je pojavljala tudi socialna problematika. Različni politični sistemi so se teh problematik lotili na zelo različne načine. Za demokratične sisteme je značilen kompleksen pojav socialnega varstva. Ta se udejanja v skladu z določili socialne politike tovrstnih sistemov. To področje je pomemben člen med državljani in državo, saj mora slednja zagotavljati minimalni življenjski standard tistih, ki se sami ne morejo oskrbovati, in pomagati tistim, ki na temeljnih področjih ne morejo normalno funkcionirati. Opisana politika se najuspešneje izvaja na regionalni oziroma lokalni ravni, zato je pristojnost občine na področju socialnega varstva ključnega pomena za učinkovito reševanje socialnih problematik.

Statistični podatki kažejo, da socialne stiske in število ogroženih ljudi naraščajo povsod po svetu. Pomoč potrebujejo različne skupine prebivalstva – družine, starejše osebe, najrevnejši sloji prebival-

stva, telesno in duševno prizadete osebe, zasvojene osebe. Na lokalni ravni so pristojnosti občine usmerjene predvsem v financiranje socialnovarstvenih dejavnosti ter v zagotavljanje mreže javnih služb za socialno varnost s podeljevanjem koncesij in pooblastil. Naloga lokalne skupnosti je tudi, da zagotavlja pogoje za razvoj in izvajanje socialnovarstvenih programov, ki jih na področju lokalne skupnosti za njene občane razvija oziroma izvaja država. Prav tako je soodgovorna za razvoj in usklajevanje socialnovarstvenih programov, namenjenih njenim občanom, ki nastajajo in se izvajajo v regijskem in medregijskem prostoru. V RS se socialna problematika rešuje s sistemom socialne varnosti, ki se izvršuje skozi dva sistema. Prvi je sistem socialnih zavarovanj, ki ima primarni položaj v sistemu socialnega varstva, drugi pa sistem socialnega varstva, ki je dopolnilni sistem. V tem sistemu sodelujejo država, občina ter drugi izvajalci socialne varnosti.

Strategija MOV je nastala v času splošne ekonomske in finančne krize in ob zaostreni vladni politiki javne porabe. Gre za čas spreminjanja družbenega, političnega, kulturnega in gospodarskega življenja, ki ima učinke na razumevanje socialne države ter vpliva na socialne politike na globalni, regionalni, državni in lokalni ravni.

Strateške usmeritve za sedemletno obdobje smo pripravili na podlagi evalvacij in raziskav o potrebah uporabnikov in uporabnic in na podlagi sprejetega Nacionalnega programa socialnega varstva za obdobje od 2014 do 2020. Dokument je sestavljen iz sedmih delov. Uvodni predstavitvi splošnih demografskih podatkov ter mreže socialnovarstvenih storitev in programov v MOV sledi opredelitev izhodišč strategije (cilji, temeljna načela), nato so v tretjem poglavju predstavljene pristojnosti in naloge MOV v socialnem varstvu, v četrtem poglavju sledi analiza

obstoječega stanja v MOV. Peto poglavje je namenjeno strategiji razvoja socialnega varstva v obdobju od 2014 do 2020. V njem so predstavljena področja, na katerih bo MOV izvajala ukrepe in aktivnosti socialnovarstvene politike, nato pa so podani konkretni cilji, ukrepi in kazalniki.

Splošni demografski podatki

Prebivalstvo celotne Evropske unije (EU) se stara. Manjše število rojstev in daljše pričakovano trajanje življenja pomenita vse večji delež starejšega prebivalstva. V Sloveniji se je pričakovano trajanje življenja ob rojstvu v zadnjih 50 letih podaljšalo za več kot 10 let. V naslednjih 50 letih se bo podaljšalo še za sedem ali osem let. Danes starejši od 64 let predstavljajo šestino vsega prebivalstva Slovenije, ta delež pa se bo v prihodnjih petih desetletjih povečal na tretjino. Absolutno povečevanje števila starejših je posledica manjše umrljivosti in s tem daljšega pričakovanega trajanja življenja. Doseganje visoke starosti je odraz višje kakovosti življenja, v veliki meri zaradi velikega napredka v znanosti in zdravstvu v zadnjem stoletju.

Po podatkih Statističnega urada RS (SURS 2013H2) je v MOV na dan 1. 10. 2013 prebivalo 33.034 prebivalcev, od tega 16.851 oziroma 51 % moških in 16.183 oziroma 49 % žensk. V zadnjih petih letih opažamo po eni strani rast starejših od 65 let, po drugi pa upad števila prebivalcev starostne skupine 15–64 let. Tako se je med letoma 2008 in 2013 za približno 1,8 odstotne točke povečal delež starejših od 65 let in za 2,6 odstotne točke zmanjšal delež prebivalcev starostne skupine 15–64 let (glej tabelo 1).

Tabela 1: Število prebivalk in prebivalcev MOV po spolu in starostni skupini na dneva 1. 4. 2008 in 1. 10. 2013

	2008			2013		
Starost	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj
0-14	2.319	2.154	4.473	2.430	2.277	4.707
15-64	12.991	11.822	24.813	12.434	11.288	23.722
65+	1.644	2.310	3.954	1.987	2.618	4.605
Skupaj	16.954	16.286	33.240	16.851	16.183	33.034

Vir: SURS 2013H2

[1] *Vsi podatki, ki jih navajamo v tem poglavju, so dostopni na spletni strani SURS, http://www.stat.si*

Najobsežnejša starostna skupina prebivalstva so moški in ženske, stari od 30 do 49 let (30 %), sledi skupina od 50 do 64 let (25 %), nato od 15 do 29 let (17 %), od 0 do 14 let (14 %), od 65 do 79 let (11 %) in od 80 do 94 let (3 %) (glej grafikon 2, stran 137).

MOV je po podatkih SURS na dan 1. 1. 2011 štela 13.523 gospodinjstev, na ta dan pa je v MOV živelo 9.423 družin. Največ družin je bilo dvostarševskih, in sicer 8.842.

Med letoma 2007 in 2012 se je v MOV rodilo 1738 otrok in umrlo 1137 ljudi. Maksimalni naravni prirast (razlika med živorojenimi in umrlimi) v obravnavanem obdobju znaša 146 otrok v letu 2009, minimalno pa 83 otrok leta 2008. V letu 2013 se je v MOV rodil 301 otrok. V letu 2013 je skupno umrlo 224 ljudi, od tega 111 moških (49,5 %) in 113 žensk (50,5 %). Največ jih je umrlo v mesecu januarju 2013, in sicer 27, najmanj pa v mesecih februarju, juliju in septembru 2013, in sicer 14 (Vir: Centralni register prebivalstva).

Intenzivnejša selitvena gibanja je zaznati v letih 2007, 2008 in 2009. Največ prebivalcev, priseljenih iz tujine, je bilo v letu 2007 (982) in največ odseljenih iz MOV v tujino v letu 2009 (548). Bistveno je, da je naravni prirast v MOV ves čas pozitiven (več rojenih kot umrlih), pozitiven selitveni prirast s tujino je bil zlasti izrazit v obdobju 2005–2009 (torej v obdobju ugodnih gospodarskih razmer – predvsem veliko zaposlovanja tujcev, pretežno z območja nekdanje Jugoslavije v gradbeništvu – npr. Vegrad), po 2010 pa se je tok zaradi krize ter propada gradbenih podjetij obrnil (tujci so se vrnili v svoja izvorna okolja). Je pa zaskrbljujoče odseljevanje prebivalcev občine Velenje v druge občine Slovenije, saj je na ta način Velenje v obdobju 2002–2011 izgubilo kar 3.360 prebivalcev.

V Sloveniji se je v letu 2013 zaposlilo 65.054 brezposelnih oseb, kar je za 6.734 (11,5 %) več kot v letu 2012, ko je število zaposlitev znašalo 58.320. Kljub temu je zaradi številčnejšega prijavljanja iskalcev prve zaposlitve in brezposelnih oseb, katerim je prenehala zaposlitev za določen čas, registrirana brezposelnost ostala večja kot v letu 2012. Ob koncu novembra 2013 je bilo registriranih brezposelnih oseb 119.313, kar je 592 oseb oziroma 0,5 % več kot oktobra, v primerjavi z novembrom 2012 je bila brezposelnost večja za 7,0 %. V obdobju prvih enajstih mesecev se je zaposlilo 61.546 brezposelnih oseb, kar je 12,1 % več kot v enakem obdobju lani.

Najbolj iskani bodo poklici (primanjkljaj na trgu dela): strokovnjaki za informacijsko, komunikacijsko tehnologijo, inženirji elektrotehnike, inženirji elektronike, inženirji strojništva, tehniki za elektrotehniko, tehniki za elektroniko, tehniki za strojništvo, tehniki za

računalniško komunikacijsko tehnologijo ter podporo uporabnikom, kuharji, natakarji, kovinarji, strojni mehaniki, monterji in serviserji električnih in elektronskih naprav, mesarji, peki, slaščičarji, mizarji, upravljavci procesnih strojev za pridobivanje in obdelavo kovin, upravljavci procesnih strojev in naprav za predelavo lesa, vozniki avtobusov, upravljavci premičnih naprav itd.

V letu 2012 je na območju desetih občin Zgornje Savinjske in Šaleške doline oziroma v SAŠA regiji poslovalo 1.004 gospodarskih družb (2,0 % več kot leta 2011), od tega 91,2 % mikro, 4,9 % malih, 2,7 % srednjih in 1,2 % velikih družb. Gospodarske družbe so v letu 2012 zaposlovale 16.078 delavcev oziroma 0,6 % manj kot v letu 2011, ustvarile 2.318.687 tisoč evrov prihodkov, ustvarile 2.254.541 tisoč evrov odhodkov, ustvarile 635.648 tisoč evrov neto dodane vrednosti (+ 4,1 %) oziroma 39.535 evrov neto dodane vrednosti na zaposlenega (+ 4,7 %), izkazale 86.896 tisoč evrov čistega dobička (+ 23,9 %) (čisti dobiček je ugotovilo 675 gospodarskih družb oziroma 67,2 % vseh), izkazale 35.286 tisoč evrov čiste izgube (+ 78,6 %) (čisto izgubo je ugotovilo 279 gospodarskih družb oziroma 27,8 % vseh), izkazale 51.610 tisoč evrov neto čistega dobička (+ 2,5 %).

Gospodarsko najmočnejša ostaja MOV, na območju katere je v letu 2012 poslovalo 60,7 % vseh družb, ki so zaposlovale 74,8 % vseh zaposlenih v regiji in ustvarile 59,6 % vseh čistih prihodkov od prodaje. Z neto čisto izgubo so poslovanje zaključile družbe z območja štirih občin, največ z območja Mestne občine Velenje: 17.585 tisoč evrov.

Gospodarski potencial naše občine predstavlja 597 delujočih gospodarskih družb (vir: ZR 2010). Velika podjetja v naši občini predstavljajo 3-% delež, srednja 4-% delež, ostale pa so majhne družbe. Kljub sorazmerno velikemu številu majhnih družb, imajo na rezultate poslovanja še vedno največji vpliv velike in srednje gospodarske družbe. Osnovne dejavnosti tega dela gospodarstva so predelovalna industrija, z večinsko proizvodnjo strojev in naprav, rudarstvo in energetika, trgovina, gradbeništvo in storitvene dejavnosti. Velike gospodarske družbe zaposlujejo blizu 80 % vseh zaposlenih v občini, od tega zaposluje največji delež (57 %) predelovalna dejavnost, rudarstvo 12 % zaposlenih, trgovina 12 %, gradbeništvo 6 %, preostali zaposleni pa so razpršeni po drugih dejavnostih. Število zaposlenih v družbah se je zmanjšalo v primerjavi z letom poprej za 4,4 %. Tako so v povprečju v letu 2011 družbe zaposlovale 12.137 delavcev. Brezposelnost v Območni službi Velenje predstavlja 7,1 % v slovenski brezposelnosti.

Neto dodana vrednost na zaposlenega je znašala 32.382 evrov, 4 % več kot v letu 2010. V letu 2011 se je v družbah povečala tudi povprečna mesečna plača na zaposlenega, ki je znašala 1.458 evrov in je bila nominalno za 3 % oziroma realno za 1 % višja kot v letu 2010. Čisti dobiček na zaposlenega je znašal 651 evrov, v RS je za 56 % višji kot v občini.

Večino delovnih mest in finančnih tokov še vedno ustvarjajo srednja in velika podjetja. Osnovne dejavnosti podjetij so predvsem proizvodnja strojev in naprav, rudarstvo in energetika, predelovalna industrija, storitvene dejavnosti in trgovina.

V MOV je bilo v decembru 2013 15.935 delovno aktivnih prebivalcev. Od tega jih je bilo 93,8 % (14.942) zaposlenih v različnih gospodarskih in negospodarskih dejavnostih, 6,2 % pa je bilo samozaposlenih oseb (993) (*SURS december 2013*).

Brezposelnost delovno aktivnega prebivalstva v MOV se je od leta 2008 do leta 2013 povečala za 6,4 %. Najvišja brezposelnost je bila v letu 2011, ko je bilo brezposelnih 2.348 oseb iz MOV.

Tabela 2: Število brezposelnih oseb v MOV v letih med 2008 in 2013 ter odstotek registriranih brezposelnih oseb med aktivnim prebivalstvom občine

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Št. brezposelnih oseb v MOV	1.243	1.668	1.988	2.348	2.248	2.167
Odstotek registriranih brezposelnih oseb (v %)	7,2	9,9	12,4	15,0	14,8	13,6

Vir: SURS 2013H1

Mreža socialnovarstvenih storitev in programov na območju MOV

Socialnovarstvene storitve so storitve, s katerimi se preprečuje socialne stiske. Obsegajo aktivnosti, s katerimi se pomaga posameznikom, ki so v stiski, in njihovim družinskim članom. Po ZSV so te storitve: prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč družini, institucionalno varstvo, vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji, pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter pri drugih delodajalcih. Prva socialna pomoč je namenjena vsem posameznikom, ki se znajdejo v socialni stiski. Namen prve socialne pomoči je prepoznavanje in opredelitev socialnih težav, poleg tega se oceni možne rešitve ter se seznani upravičenca o vseh možnih oblikah socialnovarstvenih storitev, dajatev, obveznostih in o socialnovarstvenih programih. Osebna pomoč je namenjena vsem posameznikom, ki imajo slabše socialne zmožnosti. Z njo je s svetovanjem, urejanjem in vodenjem predvideno izboljšanja položaja. Upravičenci so tisti, ki so zaradi različnih vzrokov v socialni stiski. Pomoč družini se deli na tri pravice, in sicer: pomoč za dom, ki obsega svetovanje, pomoč na domu, ki predstavlja socialno oskrbo na domu, ter socialni servis, ki obsega pomoč pri hišnih opravilih, v primeru rojstva otroka, bolezni, invalidnosti, starosti in podobnih primerih. Pomoč na domu pomeni socialno oskrbo invalidnih, starejših ter drugih oseb, ki se jim lahko s tako oskrbo nadomesti vključitev v institucionalno varstvo. Pomoč za dom pa obsega strokovno svetovanje družini za njeno funkcioniranje. Po tem zakonu obsega institucionalno varstvo take vrste pomoči v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki, ki jih je bil

upravičenec deležen doma ali pri lastni družini. Te pomoči so bivanje, prehranjevanje, varstvo ter zdravstveno varstvo. Upravičenci so otroci in mladoletniki, ki so prikrajšani za normalno družinsko življenje, otroci in mladoletniki z motnjami v duševnem in telesnem razvoju ter odrasle osebe z motnjami v duševnem in telesnem razvoju.

V MOV je na voljo vrsta storitev in programov s področja socialnega varstva. Izvajajo jih javne (državne ali občinske) in številne nevladne organizacije (društva, zasebni zavodi ipd.). Storitve v okviru javne službe izvajajo javni zavodi, katerih ustanoviteljica je država ali občina ter drugi izvajalci izbrani na podlagi koncesije ali javnega razpisa. Javno službo na področju socialnega varstva v MOV izvajajo Center za socialno delo Velenje (v nadaljevanju: CSD Velenje), Dom za varstvo odraslih Velenje (v nadaljevanju: DVO Velenje) in Varstveno-delovni center SAŠA (v nadaljevanju: VDC Saša).

Socialnovarstvena dejavnost v okviru javne mreže, ki jo izvajajo javni zavodi, izvajalci s koncesijo in izvajalci izbrani na podlagi javnih razpisov, je financirana iz državnega proračuna in proračuna občine, sredstva pa se zagotavljajo tudi s plačili storitev, prispevki dobrodelnih organizacij in organizacij za samopomoč ter invalidskih organizacij, s prispevki donatorjev in iz drugih virov.

V MOV deluje tudi veliko nevladnih organizacij, ki izvajajo programe, namenjene ranljivim skupinam prebivalstva, MOV pa jih dodatno sofinancira. V letu 2013 je MOV z javnim razpisom za sofinanciranje programov in/ali projektov na področjih socialnega in zdravstvenega varstva sofinancirala okoli 30 različnih socialnovarstvenih programov, ki so namenjeni otrokom in mladim, starejšim, invalidom, ljudem s težavami v duševnem zdravju, osebam z motnjo v duševnem razvoju, ljudem, ki se srečujejo s tveganji za nastanek revščine in njenimi posledicami, ženskam in otrokom, ki so žrtve nasilja, ljudem s težavami zaradi uporabe dovoljenih in nedovoljenih drog itd. Prav vsak od njih je pomemben in predstavlja nepogrešljiv del v skrbi za najbolj ranljive skupine ljudi v MOV.

2

IZHODIŠČA STRATEGIJE

V zadnjih letih se v Republiki Sloveniji socialna problematika zaostruje, predvsem kot posledica že nekaj let trajajoče gospodarske krize, visoke brezposelnosti in majhnih možnosti novega zaposlovanja ter na splošno nižjih dohodkov v populaciji. Posledično se vse od leta 2009 povečuje število oseb pod nacionalno mejo tveganja revščine, povečuje se število oseb, ki živijo v gospodinjstvu z zelo nizko delovno intenzivnostjo (brez delovno aktivnih oseb) in povečuje se dohodkovna neenakost. Vse te okoliščine se odražajo v povečanju stisk in problematik, s katerimi se soočajo posamezniki in družine.

Zaradi vpliva krize in tudi drugih dejavnikov (na primer večje prepoznavnosti nekaterih socialnih problematik v družbi, manjše tolerantnosti do določenih problemov, destigmatizacije oseb s težavami in podobno) v zadnjih letih v družbi opažamo povečevanje potreb po delu na področju nasilja v družini in drugih oblik nasilja, porast različnih oblik zasvojenosti, večjo pogostost težav v duševnem zdravju, povečevanje obsega brezdomstva in podobno. Ugotavljamo, da bo trend šel v enaki smeri dokler se gospodarska slika v Sloveniji ne izboljša. Ravno zato je strategija usmerjena v pomoč najbolj ranljivim skupinam.

Glavni cilj, ki ga želimo doseči s Strategijo razvoja socialnega varstva v MOV za obdobje 2014 do 2020, je na eni strani izboljšanje kvalitete življenja posameznikov in družin, na drugi strani pa povečanje družbene povezanosti ter socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva.

Ob opisanem cilju so trije ključni cilji, ki se nanašajo na razvoj socialnega varstva v obdobju 2014–2020, naslednji:

- zmanjševanje tveganja revščine in povečevanje socialne vključenosti socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva,

- izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev in programov,

- izboljšanje kakovosti storitev in programov ter drugih oblik pomoči s povečanjem učinkovitosti upravljanja in vodenja izvajalskih organizacij, povečanjem njihove avtonomije ter upravljanjem kakovosti in zagotavljanjem večjega vpliva uporabnikov in predstavnikov uporabnikov na načrtovanje in izvajanje storitev.

V prihodnje je treba zagotavljati dosegljivost storitev in programov uporabnikom ne glede na njihov socialni položaj, kraj bivanja za vse skupine potencialnih uporabnikov, tudi tistih, ki so funkcionalno ovirani. Uvesti je treba enovit sistem dolgotrajne oskrbe s povezanimi zdravstvenimi in socialnimi storitvami za vse starostne skupine, ki potrebujejo oskrbo. Spodbujati je treba razvoj in uporabo sodobnih informacijsko-komunikacijskih ter drugih podpornih tehnologij kot podporo za izvajanje storitev in programov socialnega varstva. Izboljšati se mora informiranje in ozaveščanje potencialnih uporabnikov o možnostih za vključitev v storitve in programe.

Načrtujemo še povečanje avtonomije programov ter drugih oblik pomoči z zagotavljanjem večjega vpliva uporabnikov in predstavnikov uporabnikov na načrtovanje in izvajanje storitev. V načrtu imamo spodbujanje procesa inovativnosti in stalnega uvajanja izboljšav v programih in storitvah socialnega varstva.

Usmeritve, načela in cilji

Slovenija je dolgo vzdrževala dokaj ustrezno raven socialne zaščite, ki je večini prebivalstva z nizkimi prejemki ali brez njih omogočala življenje nad pragom revščine. O relativni revščini lahko sklepamo le na podlagi vsakoletne raziskave EU-SILC (Raziskava o dohodkih in življenjskih pogojih), ki bolj kot revščino meri neenakost porazdelitve dohodkov. Po teh podatkih se je stopnja tveganja revščine nižala kar nekaj let zapovrstjo, in sicer od leta 1997, ko je pod pragom revščine živelo 14 odstotkov ljudi, do leta 2003, ko jih je pod pragom revščine živelo 11,7 odstotka. V letu 2004 se je stopnja tveganja revščine nekoliko povišala, in sicer na 12,1 odstotka, potem pa se je v letu 2005 spet znižala na 11,7 in v letu 2007 na 11,5 odstotka. Precejšnje povišanje se je zgodilo v letu 2008, ko je stopnja tveganja revščine narasla z 11,5 na 12,3 odstotka. Takšnega povečanja ne moremo pripisati kriznim razmeram,

saj je bila Raziskava o dohodkih in življenjskih pogojih izvedena v prvi polovici leta 2008, ko je imela Slovenija še 5,5-odstotno gospodarsko rast, dohodki v raziskavo vključenih gospodinjstev so bili zajeti iz leta 2007, ko o krizi še ni bilo govora. Največji skok je revščina torej doživela v letu, ko je Slovenija doživljala gospodarski razcvet.

Večanje revščine med gospodarsko rastjo kaže na nezadostno prerazdelitev virov (predvsem finančnih), ki bi omogočali, da imajo tudi revni kaj od blaginje, ki jo povezujemo z gospodarsko rastjo. Nujnost gospodarske rasti namreč najpogosteje utemeljujejo s splošno družbeno blaginjo, evropska komisija pa v letu 2010 – evropskem letu boja proti revščini in socialni izključenosti – opozarja, da ima ta blaginja učinke le, če jo lahko uživajo vsi ljudje.

Skupine, najbolj ogrožene zaradi revščine, so v Sloveniji podobne kot v EU, vendar so nekateri trendi drugačni.

Tabela 3: Stopnja tveganja revščine, 1997–2003*

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Dohodek brez dohodka v naravi	14,0	14,0	13,6	13,0	12,9	11,9	11,7
Dohodek z dohodkom v naravi	11,7	11,8	11,6	11,3	10,6	9,9	10,0

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije

**Podatki za obdobje 1997–2003 so bili pridobljeni na podlagi Ankete o porabi v gospodinjstvih (sicer namenjeni predvsem merjenju izdatkov v gospodinjstvih), zato niso neposredno primerljivi s podatki za leto 2004, ko so bili podatki prvič pridobljeni na podlagi Ankete o življenjskih pogojih.*

Tako so se stopnje tveganja revščine za otroke in različna gospodinjstva, v katerih živijo otroci, v Sloveniji precej povečale, medtem ko so se v povprečju EU za družine z več otroki zmanjšale. Za družino dveh odraslih s tremi ali več otroki se je stopnja leta 2011 v Sloveniji najbolj povišala (za 4,6 odstotne točke) med vsemi obravnavanimi socialno-ekonomskimi skupinami. Stopnja tveganja revščine med mlajšimi od 18 let je še vedno precej pod povprečjem EU, vendar skrb vzbuja hitrost slabšanja, saj je Slovenija med štirimi državami, v katerih se je stopnja tveganja revščine med mlajšimi od 18 let v zadnjih letih najbolj povečala. Pri starejših so stopnje tveganja revščine v Sloveniji višje kot v povprečju EU, poleg tega pa se povečujejo, medtem ko se v povprečju EU znižujejo oz. ostajajo enake.

Čas, v katerem živimo, zahteva od posameznikov ne le soočanje z nenehnimi spremembami v vsakdanjem in delov-

nem življenju, temveč tudi pripravljenost in zmožnost sooblikovati spremembe za razvoj demokratičnih družb in blaginjo ljudi. Za uresničevanje te vloge potrebujemo odrasli zelo raznolike zmožnosti, ki jih določajo kognitivni, motivacijski in družbeni pogoji. Neustrezno razvite temeljne zmožnosti/pismenost odraslih najbolj prizadenejo socialno prikrajšane, pri tem so med najbolj prikrajšanimi in socialno izključenimi mladi, ki zgodaj opuščajo šolanje. Pokaže se, da je odraščanje v pozni moderni torej res kompleksen družbeni proces, ki kaže na temeljna družbena protislovja. Pri tem ni največji osebni in družbeni problem to, da so mladi za svoje delo slabo plačani in živijo na robu družbe, ampak to, da so bili prikrajšani za možnost, da bi se osebnostno razvili in primerno izobrazili, zato ne morejo izkoristiti priložnosti, ki jim jih ponuja okolje.

Mladi (stari 18–24 let), ki opustijo šolanje, ne da bi dosegli srednješolsko izobrazbo, so v današnji, na znanju temelječi družbi, na trgu delovne sile v slabšem položaju kot njihovi vrstniki, ogrožen pa je tudi njihov osebni in družbeni razvoj. Zanje velja tudi, da je verjetnost, da se vključijo v kasnejše oblike vseživljenjskega učenja, manjša. Njihova problematika postaja vse kompleksnejša, saj marginalizacija (tudi mladih) delavcev brez ustreznih kvalifikacij na trgu dela pospešeno narašča. Leta 2009 je več kot šest milijonov mladih, in sicer 14,4 % vseh v starosti od 18 do 24 let, opustilo izobraževanje ali usposabljanje z doseženo samo nižjo sekundarno izobrazbo ali manj. Še bolj zaskrbljujoč je podatek, da jih je 17,4 % izmed njih zaključilo le osnovno izobraževanje (Eurostat, Anketa o delovni sili, LFS, 2010, Sporočilo komisije). Raziskave nezaposlenih mladih kažejo, da je to danes ena od najbolj ogroženih populacij na trgu delovne sile.

Na območju MOV obstaja vrsta strokovnih teles in strokovnjakov, ki delujejo na področju izobraževanja, sociale, zdravstva, vzgoje, varstva in preventive. Posamezna združenja in posvetovalna telesa so zelo aktivna, nekatera izmed njih se tudi aktivno povezujejo. Obstoječ mrežni in povezovalni sistem med javnimi, vladnimi in nevladnimi organizacijami in združenji ponuja dobro osnovo implementacije projekta Stop Dropout v prakso, z možnostmi oblikovanja in vzpostavitve »Core group«.

Države EU poznajo različne oblike socialnega podjetništva, ki se med seboj lahko tudi razlikujejo, imajo pa nekaj skupnega. Vse spodbujajo zaposlovanje oseb, ki sodijo v ranljive skupine, kot so na primer invalidi, priseljenci, starejši in druge težje zaposljive osebe. Država jim pomaga z različnimi ukrepi, s katerimi: spodbujajo nove oblike zaposlovanja, ki ne temeljijo primarno na dobičku, ampak na ciljih trajnostnega razvoja, med katerimi je eden najpomembnejših zaposlovanje ciljnih (ranljivih) skupin

v primernem delovnem okolju (Racio 2008).

Na potek razvoja socialnega podjetništva v Sloveniji sta odločilno vplivali osamosvojitev in sprememba političnega in gospodarskega sistema. V osemdesetih letih 20. stoletja je bila brezposelnost nizka, z družbenimi in gospodarskimi spremembami pa se je tudi brezposelnost povečevala: »S 15 tisoč je skokovito porasla ter leta 1993 s 137.000 osebami dosegla najvišjo raven (Lužar Šajt in drugi 2005). S prehodom v tržno gospodarstvo se je varnost delavcev zmanjšala, manjša podjetja v zasebni lasti pa so brez državne pomoči odhajale v stečaj. V drugi polovici devetdesetih se je zvišala gospodarska rast, ki pa ni zmanjševala brezposelnosti, ampak je vplivala na povečanje produktivnosti dela, zato se je število registrirano brezposelnih le počasi zmanjševalo. V zadnjem desetletju so razmere v gospodarstvu postale zelo negotove, hkrati pa se je upočasnila gospodarska rast.

V Sloveniji različne pravne statuse organizacij, ki bi jih lahko uvrstili v socialno ekonomijo, ureja več zakonov. Kot ugotavlja raziskava Racia (2008), je mogoče na podlagi obstoječe zakonodaje v Sloveniji ustanoviti naslednje vrste organizacij tretjega sektorja: društva, ustanove/fundacije, privatne zavode, stanovanjske in druge zadruge, verske organizacije, ne pa tudi socialnih podjetij. Dejansko pa v Sloveniji že obstajajo invalidska podjetja in zaposlitveni centri, ki bi jih brez dvoma lahko uvrstili v kategorijo socialnega podjetništva.

Slovenija bo po pričakovanjih v prihodnjih desetletjih doživela hitro staranje prebivalstva. Demografska gibanja bodo imela za posledico veliko povečanje deleža odvisnosti starejšega prebivalstva, in sicer z 21 % leta 2004 na 56 % leta 2050. Po dopolnjenih 40 letih pokojninske dobe pri moških in 38 letih pri ženskah (to bo potrebna pokojninska doba za pridobitev pokojnine na podlagi najnižje dopolnjene starosti ob upokojitvi) bo starostna pokojnina znašala 72,5 % pokojninske osnove (v primerjavi s 85 % pred reformo leta 2000). To lahko privede do poslabšanja položaja najbolj ogroženih, zlasti žensk.

Kljub zadnji reformi ostajajo spodbude v pokojninskem sistemu za podaljšanje aktivnega dela majhne. Pokojninski sistem še vedno dopušča zgodnje upokojevanje pod precej ugodnimi pogoji. Dejanska starost ob upokojitvi je v Sloveniji nizka (56 let pri ženskah in 59 let pri moških v letu 2002). Upokojitev pred dopolnjeno polno starostjo ob upokojitvi pomeni zmanjšanje, vendar to ni nujno zadosten razlog, da bi se delavci odločali ostati dlje časa v delovnem razmerju. Število invalidov se je v zadnjih desetih letih povečalo. Ukrepi za povečanje spodbud, delitve delovnega mesta in sistem kvot naj bi bili uvedeni leta 2006.

Pritiski na proračun zaradi izdatkov, povezanih s staranjem prebivalstva, so v

Sloveniji znatno večji kot v večini drugih držav članic. V skladu z napovedmi AWG leta 2005 bodo v letu 2050 javni izdatki za pokojnine narasli na 18,3 % BDP, kar pomeni povečanje v višini 7,3 odstotne točke glede na BDP iz leta 2004. Celotni javni izdatki, povezani s staranjem prebivalstva, se bodo v skladu z napovedmi med letoma 2004 in 2050 povečali z 25,0 % na 34,1 % BDP, kar pomeni povečanje v višini 9,1 odstotne točke BDP. Tveganje zaradi takih napovedi je, da bodo te imele vpliv na veliko povečanje splošne zadolženosti države, ki je trenutno še vedno nizka pri 30 % BDP, vendar bo ta brez spremembe politike narasla na 200 % BDP do leta 2050.

Velenje je mesto z velikim čutom za socialno odgovornost, kjer želimo vzpostaviti okolje, ki bo omogočalo razvoj socialnega podjetništva, saj je slednje še posebej pomembno v današnjih gospodarskih razmerah.

Temeljna načela strategije, povezana s socialno državo

Socialna država je najmlajša oblika demokracije, ki izhaja iz močne navezave na priznanje človečnosti in dostojanstva vsem ljudem brez razlik. **Enakost** je ključna demokratična vrednota, ki jo lahko razumemo kot izenačevanje možnosti za vertikalno in horizontalno mobilnost vseh državljanov in državljank. Če ljudi ne ločuje velik blaginjski prepad in živijo v isti politični strukturi, lažje komunicirajo. Blaginjski prepad pa ne manjša le možnosti za splošno sposobnost pozitivnega komuniciranja v družbi, temveč povzroča, da vsaka razlika postane vir konfliktov, namesto da bi bila oblika pozitivne različnosti.

Pomembno je razmerje enakosti do **svobode**, ki je ni mogoče definirati izključno negativno: človek je svoboden na vseh področjih, ki jih ne regulira država, njena funkcija je le zaščita posameznikove avtonomije. K tej ideji, ki je proizvedla pomembne državljanske in politične pravice, lahko dodamo pozitivno razumevanje svobode: svoboda pomeni individualno avtonomijo, prostor samouresničitve in doseganja ciljev za vse. Svoboda ni v odsotnosti državne intervencije, pač pa v oblikovanju realnih možnosti osebnega razvoja slehernega človeka. Pokojnine, zdravstveno varstvo, izobraževanje in socialna varnost so pravice zato, ker so bile ustvarjene za vse ljudi, ne glede na njihov dohodek.

Socialna pravičnost se nanaša na spoznanje, da so družbene neenakosti posledica strukturnih značilnosti in ne individualnih izbir, zato je potrebno ljudem iz socialno šibkejših okolij omogočiti dostojno življenje. Blaginjske (socialnovarstvene) politike so ključne, ker omogočajo in oživljajo demokratično državljanstvo. Demokracija je namreč povezana z ravnotežjem moči v družbi. Visoka raven tega ravnotežja je predpogoj za demokraci-

jo, ki postane bolj kakovostna, če ji uspe vključiti prej izključene skupine ljudi. Za razvoj in reprodukcijo demokracije je ključen ravno odnos do družbene neenakosti. Demokracija sloni na aktivni participaciji državljank in državljanov, socialna država pa krepi demokratično državljanstvo z zmanjševanjem razlik v socialnih statusih in družbeni moči.

Aktivne in uspešne države blaginje spodbujajo več participacije, kot jo najdemo v državah, ki se ne odzivajo na interese različnih skupin ljudi. To je še posebej pomembno za tiste interesne skupine, ki ne razpolagajo z drugimi viri moči kot s kolektivno organizacijo. To so skupine, katerih moč ne temelji na premoženju, religiji, statusu ali kulturni dediščini. V demokratičnih državah blaginje pospešujejo avtonomijo teh skupin, saj večja socialna zaščita zmanjšuje ekonomsko in socialno odvisnost.

Solidarnost odraža medsebojno soodvisnost in odgovornost, ki je postavljena pred individualne, predvsem materialne potrebe in ambicije. Je odraz povezanosti, medsebojnih vezi in stopnje zaupanja med različnimi družbenimi skupinami. Solidarnost je univerzalno načelo, ki se nanaša na solidarnost vseh z vsemi. Predpostavka solidarnosti je, da nimamo dveh skupin ljudi, prve, ki je potrebna pomoči, in druge, ki pomoč daje. V različnih življenjskih obdobjih smo lahko v različnih vlogah – enkrat pomoč dajemo, drugič jo prejemamo. Življenjski poteki, zaposlitveni statusi, zdravje in druge okoliščine v sedanjem času niso več stabilni, temveč so neprenehoma postavljeni na preizkušnjo. Še tako dobra služba

in družbeni položaj se lahko hitro zamajeta. Pojavljajo se vedno nove skupine ljudi na robu. Še nedavno je, na primer, veljalo, da je delo izhod iz revščine, vendar danes vemo, da so tudi zaposleni revni, če prejemajo nizke plače. Drug primer so migrantski delavci in delavke, ki so zelo solidarni z večinskim prebivalstvom, saj v skupne blagajne plačujejo davke in prispevke. Teh pa v primeru lastne brezposelnosti ne morejo izkoristiti, če ni podpisan ustrezen meddržavni sporazum.

Skrb za migrantske delavce in delavke je povrnitev dela solidarnosti, ki je dolgo potekala le enosmerno – od migrantov k večinskemu prebivalstvu. Navedeni primeri kažejo na nevidnost solidarnostnih vezi, pa tudi na mit, da naj bi bili solidarnosti deležni le nekateri, najpogosteje tujci, etnične skupine ali nezaposleni in revni.

Izvedbo temeljnih načel socialne države zagotavlja država, nacionalni dokumenti s tega področja pa so lahko podlaga tudi za načrtovanje strategij na ravni občin. Enako kot resolucija Nacionalnega programa socialnega varstva za obdobje 2014–2020 (v nadaljevanju: ReNPSV 2014–2020) tudi strategija MOV temelji na osnovnih načelih za izvajanje sistema socialnega varstva. Ta načela so: zagotavljanje človekovega dostojanstva in socialne pravičnosti, spodbujanje prostovoljstva in solidarnosti, opolnomočenje posameznikov in skupin, spodbujanje medgeneracijske povezanosti, proste izbire in individualizirane obravnave. Pri pripravi strategije MOV se opiramo tudi na vodila ReNPSV 2014–2020 za izvajanje storitev in programov socialnega varstva, kot so razpoložljivost, dostopnost, dosegljivost, usmerjenost k uporabniku in prilagojenost potrebam uporabnikov, enakost spolov, celovitost, spoštovanje pravic in dostojanstva uporabnikov, sodelovanje z uporabniki, njihova vključenost v odločanje o izvajanju programov in storitev, krepitev moči uporabnikov ter strokovna avtonomija izvajalcev.

Splošni cilji strategije, ki izhajajo iz nacionalnih dokumentov

Cilji strategije MOV izhajajo iz temeljnih načel socialne države. MOV bo v naslednjih letih vodila socialno politiko, usklajeno s cilji NPSV 2014–2020, ki so naravnani k zmanjševanju tveganja revščine, k povečevanju socialne vključenosti ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva ter k izboljšanju razpoložljivosti, kakovosti, pestrosti, dostopnosti in dosegljivosti storitev, programov in drugih oblik pomoči. Poleg splošnih pa si MOV za obdobje trajanja strategije postavlja tudi konkretne cilje. Oblikovali smo jih v skladu z analizo obstoječega stanja v MOV ter na podlagi potreb občank in občanov. Cilji MOV na področju socialnega varstva do leta 2020 so predstavljeni v poglavju Strateški cilji, ukrepi in kazalniki.

Pomembni nacionalni in evropski dokumenti, ki določajo pristojnosti in naloge občin na področju socialnega varstva

Slovenija je v prvem desetletju samostojnosti uspela ohraniti dovolj visoko raven socialne zaščite, ki je preprečevala povečevanje revščine in posledično družbeno izključenost marginaliziranih skupin. Delno je takšna socialna vzdržnost posledica centralizacije sistema socialnega varstva po letu 1992, ko je bil sprejet prenovljeni Zakon o socialnem varstvu. Takrat je odgovornost za področje socialnega varstva, vključno s sistemom zagotavljanja socialnih pravic, prešla z občinske na državno raven.

Takšen ukrep je bil strateško pomemben, saj je v istem času potekala prenova lokalne samouprave, ki je povzročila veliko povečanje števila občin. S prenosom socialnega varstva na državo sta bili zagotovljeni stabilnost in ustrezna raven pravic, storitev in programov. Hkrati je potekal proces pluralizacije področja socialnega varstva, ki je v izvajalsko mrežo poleg javnih služb uvedel še nevladne organizacije in zasebni sektor. Slednji se je povečal v zadnjem desetletju.

Trenutno se ponovno oživljajo razprave o decentraliziranih sistemih socialnega varstva. V NPSV 2014–2020 je zapisano, da bo ena od ključnih strategij za doseganje njegovih ciljev »razvoj podpornih mehanizmov«, ki bodo na voljo občinam, da bodo lahko v večji meri sooblikovale socialni položaj prebivalstva na svojem območju in odgovarjale zanj, ter spodbud za občine, da poleg storitev in programov, ki jih zagotavlja Zakon o socialnem varstvu (v prihodnje Zakon o socialnovarstveni dejavnosti), razvijajo še druge socialnovarstvene programe. Z NPSV 2014–2020 se občinam na področju izvajanja politike socialnega varstva torej obetajo nove naloge, za katere pa niso predvideni ustrezni viri financiranja.

Nacionalna strategija socialnega varstva nakazuje na usmeritve države k decentralizaciji in večji vlogi občin pri zagotavljanju blaginje na področju socialnega varstva. Pričakovati je, da se bodo zato občine v bodoče bolj aktivno vključevale v načrtovanje socialne politike tako na državni kot na lokalni ravni. MOV ima tukaj pomembno vlogo in izkušnje, ki jih je pridobila s kontinuirano skrbjo za socialnovarstvene programe in storitve na svojem območju.

Poleg nacionalnih dokumentov je pomembna tudi politika Evropske unije (v nadaljevanju: EU), ki je leta 2010 objavila Strategijo Evropa 2020 (Evropska komisija 2010a) in v njej začrtala tri poglavitna področja bodočega delovanja:

1. **Pametna rast:** razvoj gospodarstva, ki temelji na znanju in inovacijah.

2. **Trajnostna rast:** spodbujanje bolj konkurenčnega in zelenega

gospodarstva, ki gospodarneje izkorišča vire.

3. **Vključujoča rast:** utrjevanje gospodarstva z visoko stopnjo zaposlenosti, ki krepi socialno in teritorialno kohezijo.

Za merjenje napredka pri uresničevanju strategije Evropa 2020 si je EU postavila pet krovnih ciljev:

1. **Zaposlovanje:** 75-odstotna zaposlenost aktivnega prebivalstva, starega od 20 do 64 let.

2. **Raziskave in razvoj:** 3 % BDP EU za naložbe v raziskave in razvoj.

3. **Podnebne spremembe in energija:** za 20 % manj izpustov toplogrednih plinov (ali celo za 30 % pod ugodnimi pogoji) kot leta 1990, 20 % energije iz obnovljivih virov, 20 % večja energetska učinkovitost.

4. **Izobraževanje:** manj kot 10 % mladih, ki opustijo šolanje, vsaj 40 % oseb med 30. in 34. letom z visokošolsko izobrazbo.

5. **Revščina in socialna izključenost:** vsaj 20 milijonov manj revnih in socialno izključenih prebivalcev.

Strategija Evropa 2020 vsebuje tudi 7 vodilnih pobud, s katerimi želi EU spodbuditi napredek na prednostnih področjih. Za strategijo in delovanje MOV na področju socialnega varstva je zlasti pomembna pobuda za boj proti revščini, ki je ključna »za zagotovitev socialne in teritorialne kohezije, tako da bodo imeli od rasti in novih delovnih mest korist vsi ljudje in da bodo ljudje, ki se spopadajo z revščino in socialno izključenostjo, lahko dostojno živeli in se aktivno vključevali v družbo.« (Evropska komisija 2010a)

Slovenija se je skladno s cilji Strategije Evropa 2020 med drugim zavezala, da bo do leta 2020:

- dosegla 75-% zaposlenost,
- namenila 3 % BDP za raziskave in razvoj,
- zmanjšala zgodnji izpad iz šolanja na 5 %,
- dosegla vključitev 40 % ljudi v terciarno izobraževanje,
- za vsaj 40.000 zmanjšala število revnih in socialno izključenih. (Evropska komisija 2010b)

3

PRISTOJNOSTI IN NALOGE MOV NA PODROČJU SOCIALNEGA VARSTVA

Storitve in programi socialnega varstva so namenjeni občankam in občanom, ki se znajdejo v socialni stiski, ter posameznim ranljivim skupinam, ki potrebujejo določene vrste podpore. Pri tem gre za materialno podporo ali podporo v obliki programov in storitev, v obliki svetovanj in informiranja, v skrajnih primerih pa tudi za namestitve.

Na področju socialnega varstva občina skrbi za razvoj socialnovarstvene storitve pomoč družini na domu, sooblikuje in sofinancira različne oblike zavodske oskrbe in nadomestne oblike zavodske oskrbe ter razvija dopolnilne socialnovarstvene programe. Na ravni občine se torej organizira pomoč družini na domu in mobilna pomoč za starejše in invalidne osebe, kronično bolne otroke in otroke z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ter pomoč, ki jo nudijo družinski pomočniki. V skladu z zakonskimi predpisi MOV na področju socialnega varstva opravlja upravne, strokovne in razvojne naloge, ki jih navajamo v nadaljevanju.

Pravna podlaga za delovanje MOV na področju socialnega varstva

- **Statut MOV** (Ur. vestnik MOV, št 15/06-UPB1, 26/07 in 18/08),

- **Zakon o socialnem varstvu – ZSV** (Ur. l. RS, št. 3/07-UPB2 (23/07-popr., 41/07-popr.), 61/10- ZSVarPre, 62/10-

ZUPJS in 57/12),

- Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev – ZUPJS (Ur. l. RS, št. 62/10, 40/11, 40/12-ZUJF, 57/12-ZPCP-2D, 14/13, 56/13-ZŠtip-1 in 99/13),

- Zakon o socialno varstvenih prejemkih – ZSVarPre (Ur. l. RS, št. 61/10, 40/11, 110/11-ZDIU12, 40/12-ZUJF, 14/13 in 99/13),

- Zakon o lokalni samoupravi (Ur. l. RS, št. 94/07-UPB2, 27/08 Odl.US, U-I-21/07-18, 76/08, 100/08 Odl. Us: U-I-267/09-19, 51/10 in 40/12-ZUJF),

- Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Ur. l. RS, št. 52/95, 2/98, 61/98, 19/99 (28/99 popr.), 127/03, 125/04, 60/05, 120/05 (2/06 popr.), 120/05 Odl.US: U-I- 192/05-29, 140/06, 120/07, 90/08, 121/08, 53/09 in 45/10),

- Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen socialno varstvenih storitev (Ur. l. RS, št. 87/06, 127/06, 8/07, 51/08, 5/09 in 6/12),

- Uredba o merilih za določanje oprostitev pri plačilu socialno varstvenih storitev (Ur. l. RS, št.

110/04, 124/04, 114/06-ZUTPG, 62/10-ZUPJS in 99/13-ZUPJS-C),

- Zakon o financiranju občin – ZFO-1 (Ur. l. RS, št. 123/06, 101/07 – odl. US, 57/08, 94/10 – ZIU, 36/11 in 40/12),

- Pravilnik o kriterijih in merilih za sofinanciranje programov na področju socialnega in zdravstvenega varstva v MOV (Ur. vestnik MOV, št. 1/08),

- Pravilnik o enkratni izredni denarni pomoči v MOV (Ur. vestnik MOV, št. 13/11, 02/12 in 13/13),

- Pravilnik o enkratni denarni pomoči za novorojenca v MOV (Ur. vestnik MOV, št. 9/06, 3/09 in 4/13)

- Odlok o organiziranju in izvajanju socialno varstvene storitve pomoč družini na domu v MOV (Ur. vestnik MOV, št. 17/12),

- Sklep o soglasju k ceni socialno varstvene storitve pomoč družini na domu v MOV (Ur. vestnik MOV, št. 06/12),

- **Odlok o zagotavljanju socialno varstvenih dejavnosti v MOV** (Ur. vestnik, št. 03/14),

- **Pravilnik o dodeljevanju denarnih pomoči s podračuna za dobrodelne**

namene MOV (Ur. vestnik, št. 7/14),

- **Zakon o Rdečem križu Slovenije** (Ur. l. RS, št. 7/93 in 79/10),

- **Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog** (Ur. l. RS, št. 98/99).

Drugi zakoni, ki urejajo socialno varstvo:

- **Zakon o invalidskem in pokojninskem zavarovanju – ZPIZ** (Ur. l. RS, št. 109/06-UPB4, 61/10-ZSVarPre, 105/11, 55/12 in 96/2012-ZPIZ-2),

- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstv**enem zavarovanju – ZZVZZ** (Ur. l. RS, št. 72/06 – UPB3, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11 in 40/12 – ZUJF, 21/13-ZUTD-A, 63/13-ZIUPTDSV, 91/13, 99/13-ZUPJS-C, 99/13-ZSVarPre-C, 111/13-ZMEPIZ-1),

- **Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti – ZZZPB** (Ur. l. RS, št. 107/06, 51/10 Odl.US, 80/10 – ZUTD, 57/11 in 40/12-ZUJF),

- **Zakon o starševstvu in družinskih prejemkih – ZSDP** (Ur. l. RS, št. 110/06-UPB2, 114/06 – ZUTPG, 10/08, 62/10 – ZUPJS, 40/12 – ZUJF, 63/13-ZIUPTDSV in 99/13-ZSVarPre-C).

- **Zakon o socialnem podjetništvu** (Ur. l. RS, št. 20/11),

- **Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov** (Ur. l. RS, št. 16/07-UPB2 in 87/11),

- **Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami** (Ur. l. RS, št. 3/07, 52/10 Odl. US in 58/11- ZUOPP-1),

- **Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb - ZDVDTP** (Ur.l. SRS, št. 41/1983, Ur.l. RS, št. 114/06-ZUTPG, 122/07 Odl. US: U-I-11/07-45, 61/10-ZSVarPre, 40/11-ZSVarPre-A, 110/11- ZDIU12, 40/12-ZUJF, 99/13-ZSVarPre-C).

Izvajanje zakonskih obveznosti in drugih nalog MOV na področju socialnega varstva

Pomoč družini na domu

Po Zakonu o socialnem varstvu so mrežo javnih služb za pomoč družini na domu dolžne zagotavljati občine. Po Zakonu o socialnem varstvu (11. in 15. člen) pomoč družini na domu predstavlja eno od oblik pomoči v okviru socialnovarstvene storitve pomoč družini in obsega »socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti ter v drugih primerih, ko ta lahko nadomesti institucionalno varstvo« (npr. v primeru kronične, dolgotrajne bolezni).

Pomoč družini na domu kot oblika socialne oskrbe se izvaja na domu uporabnika oziroma uporabnice, obsega pa različne oblike organizirane praktične pomoči, s katerimi upravičencem in upravičenkam vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu, drugi družini ali v drugi organizirani obliki.

Storitve po Pravilniku o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev obsega naslednje sklope opravil:

- pomoč pri temeljnih dnevnih opravilih, kamor sodijo naslednja opravila: pomoč pri oblačenju ali slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov;

- gospodinjsko pomoč, kamor sodijo naslednja opravila: prinašanja enega pripravljenega obroka ali nabava živil in

Foto: splet

priprava enega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora;

- pomoč pri ohranjanju socialnih stikov, kamor sodijo naslednja opravila: vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, prostovoljci in sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo.

V MOV storitve pomoč družini na domu izvaja CSD Velenje, s katerim vsako leto sklenemo neposredno pogodbo. MOV v okviru zakonske naloge zagotavljanja mreže javne službe pomoči na domu:

- zagotavlja sredstva za subvencioniranje stroškov storitve povprečno v višini 75 % stroškov storitve za vse uporabnice in uporabnike;

- zagotavlja sredstva za (do)plačevanje storitve pomoč družini na domu uporabnicam in uporabnikom, ki jim je bila pri pristojnem CSD izdana odločba, s katero so delno ali v celoti oproščeni plačila;

- namenja še dodatno subvencijo k ceni storitve, ki jo je dolžan plačati upravičenec ali zavezanec na podlagi lestvice, ki upravičence razvršča v plačilne razrede (v posameznem plačilnem razredu plačajo upravičenci ali zavezanci določen odstotek cene storitve);

Tabela 4: Subvencija MOV k ceni storitve, ki jo je dolžan plačati upravičenec ali zavezanec na podlagi lestvice, ki upravičence razvršča v plačilne razrede

Plačilni razred	Dohodkovni razred Delež neto mesečnega doh./druž.čl. v primerjavi s povprečno plačo v RS v preteklem koledarskem letu	Mesečni neto dohodek na družinskega člana (v EUR)	Plačilo v % od cene	Cena za uporabnika (na delovni dan)
	Oprostitev po zakonu		0	0,00
1	do 45 %	444,31	10	0,81
2	nad 45 % do 50 %	nad 444,31 do 493,70	20	1,63
3	nad 50 % do 55 %	nad 493,70 do 543,06	30	2,44
4	nad 55 % do 60 %	nad 543,06 do 592,43	40	3,26
5	nad 60 % do 65 %	nad 592,43 do 641,80	50	4,07
6	nad 65 % do 70 %	nad 641,80 do 691,17	60	4,88
7	nad 70 % do 80 %	nad 691,17 do 789,91	70	5,70
8	nad 80 % do 90 %	nad 789,91 do 888,65	80	6,51
9	nad 90 % do 105 %	nad 888,65 do 1.036,76	90	7,33
10	nad 105 %	nad 1.036,76	100	8,14

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV (Vodnik po socialnih programih, oktober 2013)

- nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih in upravičenkah, ki jim je MOV (do)plačevala storitve;

- vodi postopke podeljevanja koncesij za storitev pomoč družini na domu na svojem območju;

- spremlja delo CSD Velenje v skladu z neposredno pogodbo o izvajanju storitev.

Doplačila oskrbnih stroškov

Naslednja naloga občine v skladu z Zakonom o socialnem varstvu je financiranje storitev institucionalnega varstva oziroma stroškov oskrbe v zavodih za odrasle (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi), kadar je upravičenec oziroma upravičenka ali drug zavezanec oziroma zavezanka delno ali v celoti oproščen/-a plačila.

MOV v povezavi s to zakonsko nalogo opravlja naslednje naloge:

- zagotavlja sredstva za (do)plačila oskrbnih stroškov v socialnovarstvenih zavodih za odrasle (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi), ki so deloma ali v celoti oproščeni plačil;

- nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih in upravičenkah, ki jim je MOV (do)plačevala oskrbne stroške.

Financiranje pravice do izbire družinskega pomočnika

Zakon o socialnem varstvu občinam nalaga financiranje plače oziroma nadomestila plače, vključno s prispevki, družinski pomočnici oziroma pomočniku (v nadaljevanju: družinski pomočnik). Pravica do izbire družinskega pomočnika je namenjena polnoletnim osebam s težko motnjo v duševnem razvoju in težko gibalno oviranim osebam, ki potrebujejo pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb.

Pravice družinskega pomočnika se financirajo iz dodatka za tujo nego in pomoč oziroma iz dodatka za pomoč in postrežbo s sredstvi invalidne osebe, ki potrebuje družinskega pomočnika, in s sredstvi prispevka zavezank oziroma zavezancev. Kadar ta sredstva ne zadostujejo, mora razliko doplačati občina, in sicer na podlagi odločbe, ki jo izda CSD.

MOV v okviru te naloge:

- zagotavlja sredstva za plačilo družinskega pomočnika;

- nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih in upravičenkah, katerim je MOV (do)plačevala pravico do družinskega pomočnika.

Zagotavljanje denarnih pomoči

MOV na osnovi Pravilnika o pravici do uveljavitve enkratne izredne denarne pomoči ter ob uporabi Zakona o socialnovarstvenih prejemkih socialno šibkejšim občankam in občanom zagotavlja denarno pomoč. Do denarne pomoči iz proračuna MOV so upravičeni občani in občanke, ki so brez lastnega dohodka ali pa z lastnim dohodkom ne dosegajo minimalnega dohodka za posameznega družinskega člana po zakonu, ki ureja socialnovarstvene prejemke.

Do enkratne izredne denarne pomoči po tem pravilniku so upravičeni občani in njihovi družinski člani s stalnim prebivališčem v MOV, ki izpolnjujejo vsaj enega izmed naslednjih kriterijev:

- nimajo zadostnih sredstev za preživljanje, potem ko so izčrpali vse možnosti za pridobitev sredstev za preživljanje z delom, pravicami iz dela ali zavarovanja, dohodki iz premoženja in iz drugih virov, denarnih nadomestil, denarnih pomoči in dajatev po predpisih s področja socialnega in zdravstvenega varstva in jih nihče ni dolžan preživljati,

- imajo hudo bolnega otroka, katerega zdravljenje zahteva dodatne visoke stroške,

- se na podlagi spleta neugodnih okoliščin (dolgotrajna bolezen vlagatelja ali družinskega člana (bolniški stalež več kot tri mesece, zdravniški izvidi), invalidnost I. in II. kategorije, smrti ožjega družinskega člana, ki je bil v družini edini zaposlen ali je edini prejemal redne dohodke, naravne ali druge nesreče, v kateri je posameznik ali družina izgubila večji del premoženja, ki je predstavljal osnove za zagotavljanje osnovnih življenjskih potreb posameznika ali družine,

- so trenutno brez vsakršnega dohodka in čakajo na uveljavitev denarne socialne pomoči ali druge oblike prejemkov.

Enkratna izredna denarna pomoč je po tem pravilniku občinska pomoč in jo lahko upravičenec praviloma prejme enkrat letno. Enkratna izredna denarna pomoč je namenjena plačilu stroškov življenjskih potrebščin (prehrane, dietne prehrane, ozimnice), šolskih potrebščin, šole v naravi, električne energije, toplotne energije, najemnine za stanovanje, zdravstvenih storitev, dodatnega zdravstvenega zavarovanja ipd. Izplača se neposredno upravičencu, razen v primeru, ko strokovni delavec na področju socialnega varstva Urada za družbene dejavnosti oceni, da pomoč ne bi bila namensko uporabljena – takrat se pomoč nakaže neposredno izvajalcu.

Enkratno izredno denarno pomoč je možno izjemoma dodeliti posamezniku ali družini tudi v primeru, da presega dohodek za več kot 50 % in manj kot 120 % zgoraj omenjenega kriterija, in sicer zaradi težje bolezni v družini (bolniški stalež več kot tri mesece, zdravniški iz-

vidi), invalidnost I. in II. kategorije, starosti oziroma nesposobnosti za pridobiti delo, smrti hranitelja ter drugih izjemnih okoliščinah. Vlagatelj z družino, ki živi pri starših, je upravičen do enkratne izredne denarne pomoči v višini 25 % minimalnega dohodka.

Enkratna denarna pomoč za novorojence MOV

Enkratna denarna pomoč za novorojence je enkratna denarna pomoč upravičencu, ki se zagotavlja iz sredstev občinskega proračuna, s katero se družini zagotovi dopolnilni prejemek za kritje stroškov, ki nastanejo z rojstvom otroka. Upravičenci, pogoji, način dodelitve, višina in postopek za dodelitev enkratne denarne pomoči za novorojence so podrobneje določeni v Pravilniku o enkratni denarni pomoči za novorojenca v MOV. Pomoč ob rojstvu otroka MOV znaša 150 evrov.

Denarna pomoč iz podračuna za dobrodelne namene

Namen delitve sredstev, zbranih na podračunu za dobrodelne namene, je zagotavljanje pomoči materialno ogroženim posameznikom in družinam. Do denarnih pomoči so upravičeni huje materialno ogroženi posamezniki in družine s stalnim ali začasnim prebivališčem v MOV, ki so v težavah zaradi razmer, na katere niso imeli vpliva. To so: težje bolezni, smrt v ožji družini, naravne nesreče ali drugi dogodki, ki kažejo na hujšo materialno ogroženost. O dodelitvi denarne pomoči iz dobrodelnega sklada odloča Odbor za

pomoč občankam in občanom MOV, predloge za dodeljevanje denarnih pomoči pa sprejema delovna skupina od CSD Velenje, Rdečega križa Velenje, Karitas Velenje in Zdravstvenega doma Velenje. MOV v okviru te naloge:

- zagotavlja sredstva za denarne pomoči;
- vodi postopek na prvi stopnji in odloča o dodelitvi denarnih pomoči;
- izdaja odločbe za dodelitev enkratne izredne denarne pomoči in enkratne denarne pomoči za novorojence ter izplačuje denarne pomoči;
- odloča in dodeljuje sredstva, zbrana na podračunu za dobrodelne namene.

Sofinanciranje programov socialnega in zdravstvenega varstva

MOV s Pravilnikom o kriterijih in merilih za sofinanciranje programov na področju socialnega in zdravstvenega varstva v MOV določa kriterije za izbor izvajalcev, postopek za izbor programov ter merila za vrednotenje programov in razdelitev sredstev, ki se sofinancirajo iz sredstev proračuna MOV. V proračunu MOV se za posamezno leto določi višina sredstev, namenjena sofinanciranju programov s področja socialnega in zdravstvenega varstva in humanitarnih dejavnosti v MOV.

Izvajalci programov s področja socialnega in zdravstvenega varstva in humanitarnih dejavnosti (v nadaljevanju: organizacije) so lahko:

- dobrodelne organizacije kot prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih z namenom, da bi reševale socialne stiske in težave prebivalcev, ustanovijo posamezniki v skladu z zakonom;

- organizacije za samopomoč kot prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih v skladu z zakonom ustanovijo posamezniki z namenom, da bi v njih skupno reševali socialne potrebe svojih občanov;

- invalidske organizacije kot prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih ustanovijo invalidi ali drugi posamezniki v skladu z zakonom, da v njih izvajajo posebne socialne programe in storitve, utemeljene na značilnostih invalidnosti po posameznih funkcionalnih okvarah, ki ogrožajo socialni položaj invalidov;

- druge prostovoljne in neprofitne organizacije, ki imajo v svojih programih elemente skrbi za zdravje in reševanje socialnih stisk občanov MOV.

Postopek javnega razpisa vodi strokovna komisija, ki jo imenuje župan skladno s Pravilnikom o kriterijih in merilih za sofinanciranje programov na področju socialnega in zdravstvenega varstva v MOV.

Programi (tako kurativni kot preventivni), ki so namenjeni najranljivejšim posameznicam, posameznikom in skupinam, vsebinsko dopolnjujejo mrežo storitev javne službe. Pogodbe z organizacijami, izbranimi na javnih razpisih, se sklepajo za eno leto.

MOV v okviru te naloge:

- zagotavlja sredstva za sofinanciranje programov socialnega in zdravstvenega varstva na osnovi javnih razpisov;
- zagotavlja sredstva za sofinanciranje programov javnih zavodov na osnovi pogodb;
- načrtuje, pripravlja in izvaja javne razpise za sofinanciranje teh programov;
- sklepa pogodbe o sofinanciranju ter
- spremlja in nadzira njihovo izvajanje.

4

ANALIZA OBSTOJEČEGA STANJA SOCIALNEGA VARSTVA V MOV

Osnova za oblikovanje razvojne strategije socialnega varstva je celovit pregled obstoječega stanja po posameznih področjih zagotavljanja socialnega varstva in po posameznih nosilcih izvajanja socialnovarstvenih storitev. Pregled zajema javno službo v pristojnosti države, v pristojnosti lokalne skupnosti, pa tudi področje zagotavljanja socialnovarstvenih storitev izven okvira javne službe.

V nadaljevanju je prioritetno obravnavano področje, ki je v skladu z obstoječo zakonodajo v pristojnosti lokalne skupnosti, v analizi stanja pa so obravnavane tudi institucije, katerih ustanovitelj ali poglavitni financer je država in so v prvi vrsti zadolžene za področje socialnega varstva (CSD Velenje, Regijski VDC SAŠA, DVO Velenje, Urad za delo Velenje), posredno pa na to področje posegajo tudi Policijska postaja Velenje, Zdravstveni dom Velenje, vrtci, šole …

Pri starejših so v MOV cilji usmerjeni v ohranjanje aktivnosti starejših, pri mladih v razvoj novih oblik pomoči, pri brezdomnih osebah v urejanje nastanitvenih kapacitet, brezplačni pravni pomoči za občane MOV, Beli obroč za pomoč žrtvam kaznivih dejanj …

Na področju spodbujanja zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb smo s programom javnih del, socialnim podjetništvom in projektom Mestne blagajne omogočili nove zaposlitve.

MOV je leta 2008 uvedla brezplačen mestni potniški promet – Lokalc. Z njim smo želeli občankam, občanom in obiskovalcem zagotoviti učinkovit, zanesljiv, varen in cenovno ugoden prevoz. Na takšen način prispevamo tudi k zmanjšanju onesnaževanja zraka in prometni razbremenitvi mestnega središča.

namenom, da bo uravnoteženo skrbel in koordiniral dobrodelne aktivnosti za pomoč posameznikom, družinam in skupinam.

Na področju socialnega podjetništva smo v letu 2012 ustanovili Center ponovne uporabe ali »REUSE« center. Gre za vrsto socialnega podjetja, kjer je omogočeno usposabljanje brezposelnim osebam iz ranljivih ciljnih skupin. Velika skrb je namenjena tudi okoljskemu osveščanju in informiranju širše javnosti (varčevanje z naravnimi viri, energijo, zmanjševanje količin odpadkov). Možnost za zaposlitev dobijo brezposelni iz ranljivih skupin, ki jim je na ta način omogočena vrnitev na aktivni trg dela oz. začetek njihove delovne poti. V Centru ponovne uporabe lahko različne izdelke po zelo ugodni ceni kupujejo predvsem socialno šibki prebivalci.

Za ljudi z različnimi oblikami oviranosti so bile prioriteta vse vrste podpore, ki prispevajo k čim bolj neodvisnem življenju in ena od teh podpor so tudi projekti (Velenje, starosti prijazno mesto, Socialna vključenost starejših v MOV, Občina po meri invalidov, projekt Soclit idr.).

Projekt »Velenje, starosti prijazno mesto«

MOV namenja starejšim občankam in občanom posebno pozornost in pri delu s starejšimi je MOV zagotovo zelo dober primer prakse. Konec leta 2009 smo pristopili k projektu »Velenje, starosti prijazno mesto«, katerega cilj je izboljšanje življenja starejših občanov naše občine. Starosti prijazna mesta so projekt Svetovne zdravstvene organizacije pri OZN, v Sloveniji pa ga vodi Inštitut Antona Trstenjaka. Zasnovali so ga kot odgovor na starajoč se svet, na katerega bodo odgovor morali dati prebivalci sami. Starosti prijazno mesto je še mnogo več. Je kakovost bivanja, način življenja, sodob-

na urbana filozofija. Današnja mesta naj bi meščanom omogočala zdravo in aktivno življenje, kar pomeni, da prebivalcem nudijo možnosti, prek katerih lahko uresničujejo prvine svojega zdravja, se aktivno vključujejo v življenje mesta in uživajo socialno ter zdravstveno varnost.

Projekt »Socialna vključenost starejših v MOV«

S projektom »Socialna vključenost starejših v MOV« zagotavljamo višjo kakovost življenja starejših občanov MOV z naslednjimi dejavnostmi:

- razvijanje ustreznih programov za kakovostno življenje starejših,
- povezovanje in vzdrževanje podporne mreže za starejše,
- prenosi dobrih praks in inovativnih programov v lokalno okolje.

V okviru projekta deluje Center dnevnih aktivnosti za starejše občane. Center dnevnih aktivnosti je namenjen razvedrilu, druženju, povezovanju, socialnemu vključevanju in dodatni pomoči pri skrbi zase.

Projekt »Občina po meri invalidov«

Projekt »Občina po meri invalidov« je Zveza delovnih invalidov oblikovala na osnovi pobud svojega članstva in je odgovorna nosilka projekta. Oblikovala ga je z namenom, da bi v čim večji meri spodbudila lokalne skupnosti k načrtnim in trajnim dejavnostim za doseganje večje kvalitete življenja invalidov v njihovem primarnem okolju, za njihovo socialno vključenost in sodelovanje v družbenem življenju kraja – za večjo kvaliteto življenja vseh občanov. Projekt spodbuja občino kot lokalno samoupravno skupnost, da se skladno s svojo vlogo odgovorno odziva na potrebe in interese vseh občanov, torej tudi tistih s tako imenovanimi posebnimi potrebami; da skrbi za čim bolj kvalitetno življenje v skupnosti in pri tem upošteva različnost njihovih potreb in možnosti; da povezuje dejavnost in odgovornost različnih javnih služb pa tudi gospodarskih dejavnikov v občini. Izjemno pomembno je, da daje

civilni družbi prostor/možnost, da uveljavi tvorno svojo vlogo in aktivira svoje člane, torej tudi invalide, v skupnem delovanju.

Leta 2004 je MOV od Zveze delovnih invalidov Slovenije prejela listino »Občina po meri invalidov«. Listina »Občina po meri invalidov« je priznanje občini, ki v svojem delovanju upošteva različnost potreb svojih občanov. Zato načrtno razvija, vzpodbuja in realizira dejavnosti in ukrepe, ki bistveno prispevajo tudi k večji kvaliteti osebnega življenja invalidov in njihovih družin, ustvarja možnosti za njihovo socialno vključenost in aktivno udeležbo v družbenem življenju občine z namenom udejanjanja pravic človeka in državljana.

V MOV je za starejše dobro poskrbljeno, zato bomo z navedenimi programi nadaljevali tudi v prihodnje in si še naprej prizadevali za izboljšanje kakovosti življenja starejših v občini. V nadaljevanju sledi podrobnejše poročilo o zagotavljanju socialnovarstvenih dejavnosti v MOV.

Storitve in programi, namenjeni starejšim

Pomoč družini na domu

CSD Velenje na območju Upravne enote Velenje za uporabnike MOV (v nadaljevanju: uporabniki) od oktobra leta 1992 dalje izvaja socialnovarstveno storitev pomoč družini na domu. Storitev vsebuje socialno oskrbo upravičenca v primeru starosti, invalidnosti ter v drugih primerih, ko socialna oskrba lahko vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki.

Iz podatkov je razvidno, da se je število uporabnikov pomoči družini na

Tabela 5: Storitev pomoč družini na domu – število opravljenih ur in število uporabnic/uporabnikov v obdobju od leta 2007 do 2013

	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	št. ur	št. up.	št. ur	št. up.	št. ur	št. up.	št. ur	št. up.	št. ur	št. up.	št. ur	št. up.	št. ur	št. up.
CSD Velenje	8.963	56	10.919	78	14.588	99	16.522,5	97	17.819	94	17.395,5	101	19.079,5	102

Vir: CSD Velenje

Tabela 6: Storitev pomoč družini na domu – sredstva MOV v EUR v obdobju od leta 2007 do 2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CSD Velenje (v EUR)	91.954	80.752	154.563	129.390	260.924	237.105	264.039

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV

domu med letoma 2007 in 2009 močno povečalo, medtem ko ostaja število zadnja štiri leta približno enako. V kolikor se bo potreba povečala, bo MOV namenila več sredstev, saj jih mora zagotoviti po Zakonu o socialnem varstvu.

Doplačila oskrbnih stroškov za občanke in občane v institucionalnem varstvu v socialnovarstvenih zavodih

Institucionalno varstvo se izvaja v socialnovarstvenih zavodih (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi za odrasle), v drugi družini ali drugi organizirani obliki oskrbovanih stanovanj ali stanovanjskih skupinah. V javni mreži socialnovarstvenih zavodov so javni zavodi (ustanoviteljica le-teh je država) ali zasebni zavodi, ki za opravljanje dejavnosti od države pridobijo koncesijo. Javna mreža socialnovarstvenih zavodov vključuje še varstveno-delovne centre in socialnovarstvene zavode za usposabljanje, v katere so pretežno vključene mlajše osebe.

Trenutno v MOV deluje DVO Velenje, ki je namensko grajen dom, sestavljen iz dveh objektov. Zaradi velikih potreb po domskem varstvu je bil leta 1982 dograjen prizidek k domu za 86 oseb. V domu je prostora za 190 stanovalcev z naslednjim bivalnim standardom:

- 49 enoposteljnih sob,
- 47 dvoposteljnih sob,
- 5 triposteljnih sob,
- in 8 štiriposteljnih sob.

Po podatkih je leta 2012 v domu prebivalo 183 uporabnikov, ki prihajajo iz 19 različnih občin. Iz MOV jih je bilo največ, 114, kar predstavlja 62,3 odstotka vseh. 149 je bilo žensk in 34 moških. Povprečna starost uporabnikov je bila 79,23 leta (81 let ženske in 73 let moški).

V letu 2012 so v DVO Velenje prejeli 169 prošenj. Od tega jih je bilo 47 (28 %) sprejetih, ostali so zavrnili možnost sprejetja, ustavili postopek, izdali negativno odločbo, umrli pred sprejemom, vloge še niso dopolnili ali pa so prosilci še na čakalni listi. V letu 2012 so skupno sprejeli 66 uporabnikov, od tega jih je 30 (45 %) prišlo iz domačega okolja, 19 (29 %) iz bolnišnice, 16 (24 %) jih je bilo premeščenih iz drugega doma, eden (2 %) pa drugo. Kar četrtina jih je bila premeščena iz drugih domov, kar je posledica prezasedenosti kapacitet v času, ko so uporabniki nujno potrebovali domsko namestitev in nižje cene storitev.

V letih 2009, 2010, 2011 in 2012 je bilo skupaj sprejetih 245 stanovalcev, največ v letu 2012 (66), najmanj v letu 2010 (56).

V letu 2013 je DVO Velenje prejel 156 prošenj. Od tega je bilo vseh sprejemov v DVO Velenje 79. Na dan 31. 12.

2013 je bilo na listi čakajočih na domsko namestitev še 16 prosilcev, od tega jih je 5 izrazilo željo po namestitvi v enoposteljni sobi.

Razpoložljivi podatki Skupnosti socialnih zavodov Slovenije kažejo, da se skupno število starejših občank in občanov MOV ni bistveno spreminjalo v obdobju med letoma 2008 in 2012, in sicer:

- v letu 2008 je v vseh domovih za starejše v Sloveniji bivalo skupno 207 občank in občanov MOV (kar je predstavljalo 5,2 % občank in občanov MOV, starejših od 65 let), od tega 123 v DVO Velenje,

- v letu 2009 je v vseh domovih za starejše v Sloveniji bivalo skupno 220 občank in občanov MOV (kar je predstavljalo 5,5 % občank in občanov MOV, starejših od 65 let), od tega 127 v DVO Velenje,

- v letu 2010 je v vseh domovih za starejše v Sloveniji bivalo skupno 241 občank in občanov MOV (kar je predstavljalo 5,8 % občank in občanov MOV, starejših od 65 let), od tega 130 v DVO Velenje,

- v letu 2011 je v vseh domovih za

starejše v Sloveniji bivalo skupno 236 občank in občanov MOV (kar je predstavljalo 5,5 % občank in občanov MOV, starejših od 65 let), od tega 122 v DVO Velenje,

- v letu 2012 je v vseh domovih za starejše v Sloveniji bivalo skupno 229 občank in občanov MOV (kar je predstavljalo 5,2 % občank in občanov MOV, starejših od 65 let), od tega 113 v DVO Velenje.

Ena izmed oblik institucionalnega varstva je tudi dnevno varstvo. To je oblika varstva in oskrbe, namenjena uporabnikom, starejšim od 65 let, ki še ne potrebujejo zahtevne zdravstvene ali celodnevne stacionarne oskrbe. Dnevno varstvo, v katerega uporabniki prihajajo dnevno, nudi DVO Velenje. V tem času imajo starejši na voljo naslednje storitve:

- varstvo od 6.30 do 16.30,
- zdravstveno nego in oskrbo,
- nujno medicinsko pomoč,
- zdravo prehrano (zajtrk, kosilo, malica),
- počitek,
- različne aktivnosti, prilagojene potrebam in željam skupine ali posameznika (telovadba ipd.).

V dnevno varstvo je v DVO Velenje vključena ena oseba, ki prihaja ob delavnikih.

Lokalne skupnosti so po Zakonu o socialnem varstvu dolžne (do)plačevati oskrbo v institucionalnem varstvu tako v celodnevnem kot v dnevnem varstvu za tiste občanke in občane, ki s svojimi prihodki oziroma prihodki zavezank in zavezancev ne zmorejo plačevati polne cene oskrbe. Za vodenje evidenc o (do)plačilih stroškov socialnovarstvenih storitev, ki spadajo v pristojnost občine, MOV uporablja računalniško vodeno evidenco. Računalniško vodeni podatki o (do) plačilih MOV za posamezne upravičenke in upravičence (skladno z odločbami centrov za socialno delo o oprostitvi k plačilu) predstavljajo izhodišče občini za uveljavljanje terjatev v zapuščinskih postopkih po umrlih upravičenkah in upravičencih.

Tabela 7: Sredstva MOV za (do)plačilo oskrbe v domovih za starejše ter število občank in občanov MOV, ki jim je MOV (do)plačeval oskrbo v domovih za starejše v obdobju od 2007 do 2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Sredstva MOV (v EUR)	84.356	101.200	113.179	132.096	154.610	171.401	203.438
Število občank in občanov MOV	37	42	40	40	43	40	52

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV

Število oskrbovancev se v obdobju od 2007 do 2012 ni bistveno spreminjalo. V letu 2013 se je število oskrbovancev povišalo na 52 oskrbovancev. V letu 2013 je MOV namenila 203.438 evrov za (do)plačilo oskrbe v domovih za starejše. Višina sredstev, namenjenih za plačilo ali doplačilo oskrbnine, je odvisna od števila oskrbovancev, od vrste oskrbe in plačila oskrbnine (celotna ali delna višja oprostitev plačila storitev). V primerjavi z letom 2012 je bila višina sredstev, namenjenih za domsko oskrbo, za 32.037 evrov višja. Vzrok je povišanje števila oskrbovancev v domovih za ostarele in novih odločb CSD, kjer so bili v večini primerov določeni novi višjih deleži sofinanciranja MOV.

V okviru projekta »Socialna vključenost starejših v MOV« je leta 2012 na območju MOV pričel delovati Center dnevnih aktivnosti za starejše občane (v nadaljevanju: Center), ki je namenjen razvedrilu, druženju, povezovanju, socialnemu vključevanju pa tudi dodatni pomoči pri skrbi zase. V Centru se odvijajo različne družabne aktivnosti, s katerimi udeleženci oblikujejo potrebno socialno mrežo ter krepijo medsebojno pomoč in solidarnost. V ta namen sodelujejo z organizacijami in društvi, ki svoje programe prav tako ponujajo starejši generaciji. Sodelujejo z DVOV, Centrom ponovne uporabe odpadkov, Centrom za varstvo in izobraževanje, Društvom prijateljev mladine, Ljudsko univerzo Velenje, šolami in podobno. Njihov cilj je spodbujati kvalitetno sodelovanje med različnimi generacijami na zabaven in koristen način. V okviru medsebojne pomoči in sodelovanja so se priključili mednarodnemu projektu »Modni velikani – s štrikanimi detajli oblačimo drevesa«. V času druženja pripravljajo različne družabne igre, kot so igre: spomin, človek, ne jezi se, domino, šah, kratkočasnica in podobno, izvajajo tudi vaje razgibavanja in vaje za krepitev ravnotežja v borbi proti padcem v starosti. Pogovarjajo se o preprečevanju padcev, o boju proti sladkorni bolezni, pijejo zeliščne čaje, se učijo različnih ročnih del, smejejo in ob delavnicah prepevajo slovenske narodne pesmi.

V prihodnosti si želijo privabiti posameznike, ki se zaradi različnih osebnih okoliščin ne zmorejo ali ne upajo udeleževati različnih družbenih aktivnosti, ker se ne počutijo dovolj sposobni ali samozavestni za vključevanje v dejavnosti. Center je primeren tudi za tiste starejše osebe, ki potrebujejo celodnevno skrb sorodnikov v domačem okolju.

Vedno bolj se kažejo potrebe po storitvenem servisu, ki bi starejšim, ki niso socialno ogroženi, ponujal storitve na domu, kot so pomoč pri osebni negi, čiščenje, pospravljanje, pomoč pri prehrani ipd. (socialno podjetništvo).

Za izboljšanje življenja starejših v MOV že vrsto let uspešno poteka pro-

jekt Starejši za starejše – za višjo kakovost življenja. Prostovoljci obiskujejo starejše od 69 let in o morebitnih težavah obveščajo CSD Velenje. Cilji tega projekta so: lepšati starost, lajšati stiske, pomagati osamljenim in pomoči potrebnim, jih povabiti k aktivnostim, prenesti informacije o starejših, ki potrebujejo in želijo pomoč, odgovornim v javnih ustanovah, vplivati na izboljšanje storitev za starejše, pomagati drugim humanitarnim organizacijam, najti pomoči potrebne, povečati vpliv civilne družbe na odločitve o starejših in njihovih potrebah.

ŠPZDU povezuje društva upokojencev Šaleške doline in Klub upokojencev Gorenje z namenom lažjega uresničevanja skupnih interesov in potreb starejših, kot so: izboljšanje kakovosti življenja upokojencev in starejših, skupno zastopanje pred državnimi in drugimi organi države, organiziranje in izvajanje humanitarne dejavnosti in dejavnosti, ki so v javnem interesu.

V okviru Šaleške pokrajinske zveze društev upokojencev Velenje deluje več projektnih skupin, odborov in komisij, ki delujejo na različnih področjih:

- Komisija za stanovanjska vprašanja z nalogo reševanja stanovanjskih vprašanj prosilcev, starejših od 65 let.

- Komisija za tehniško kulturo uspešno sodeluje s Svetom za preventivo in vzgojo MOV in nudi pomoč pri organizaciji izobraževalnih oblik teoretičnega in praktičnega dela s ciljem večje varnosti udeležencev v prometu tema »starejši voznik«.

- Komisija za športne dejavnosti – vsako leto se povečuje število udeležencev pod geslom Olimpijskega komiteja Slovenije »Gibanje je življenje – življenje je gibanje«. Starejši se udeležujejo različnih športnih dejavnosti v devetih športnih panogah. Izbrani v ekipe tudi tekmujejo na društveni, pokrajinski in državni ravni.

- Komisija za kulturo v svoje vrste vabi starejše, da se vključijo v pevske zbore, med literate, likovnike in druge dejavnosti. Rezultati dela – še posebej zborov – so zelo spodbudni. Številni nastopi na revijah pevskih zborov doma in v tujini pa so močna spodbuda za nadaljnje delo in razvedrilo.

Poseben poudarek dajejo družini in srečanju zlatim in bisernim zakonskim zvezam. Prav tako projektu Aktivno državljanstvo z nalogo spremljanja, obravnavanja zakonodaje, ki prizadeva starejše. S pobudami in predlogi seznanjajo poslanca iz našega volilnega okraja.

V letu 2012 je MOV z javnim razpisom za sofinanciranje programov in/ali projektov na področjih socialnega in zdravst-

venega varstva sofinancirala program rehabilitacije ohranjanje psihofizičnega zdravja in program Skupine starejših ljudi za samopomoč.

V MOV se na področju socialnega varstva v veliki meri posvečamo tudi obveščanju občank in občanov, najpogosteje s publiciranjem različnih brošur, zgibank in plakatov. Med drugimi je MOV decembra 2010 in oktobra 2013 izdala brošuro Tretja generacija v skupnosti MOV - Vodnik po socialnih programih, katere namen je bil informiranje starejših o storitvah in programih, ki so jim na voljo v naši občini. V letu 2012 pa smo na MOV izdelali tudi plakat Moje številke, katerega namen je, da bi imeli starejši doma izdelano mrežo s kontaktnimi podatki svojih sorodnikov, zdravnikov, nujnih številk, društev. Izšel je tudi plakat Leto 2012 – Evropsko leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti v MOV, kjer so bile predstavljene vse aktivnosti (prireditve, srečanja, predavanja) v MOV po mesecih. Veliko informacij starejši izvedo iz lokalnih medijev televizije VTV in časopisa Naš čas. Vse novosti so prav tako objavljene na spletni strani MOV.

Na podlagi neposredne pogodbe MOV (so)financira srečanje občanov in občank MOV, starejših od 70 let, ki jih enkrat letno organizirajo krajevne skupnosti in mestne četrti.

V MOV uvajamo dodatno storitev SOS GUMB, ki je del socialnovarstvene storitve, in sicer del socialnega servisa »celodnevna povezava preko osebnega telefonskega alarma«, v okviru katere se zainteresiranim uporabnikom preko posebnega telefonskega terminala zagotovi 24-urno nadzorovanje in varovanje uporabnika preko osebnega telefonskega alarma. Storitev izvaja izbrani ponudnik telekomunikacijske storitve, ki skrbi za montažo in vzdrževanje ter tehnološke nadgradnje storitve.

MOV novemu uporabniku, ki ima stalno prebivališče v MOV in v MOV tudi stalno prebiva, oblikuje »kartico« (socialna mreža) s podatki o uporabnikovem zdravstvenem in socialnem stanju in s tem uporabnik prihrani začetni strošek. Vse ostale stroške krije uporabnik sam.

Podatki kažejo na to, da se povečujejo potrebe po pomoči družini na domu, saj se je število uporabnikov med letoma 2008 in 2012 povečalo s 56 na 101 uporabnika. Povečujejo pa se tudi potrebe po domovih za starejše občane, saj je število oskrbovancev v letu 2013 naraslo s 40 na 52.

V prihodnosti bo potrebno razvijati tudi nove oblike socialnega varstva, kot so varovana stanovanja, ki jih trenutno v MOV še ni, načrtovati pa bo potrebno tudi storitveni servis, ki bo starejšim ponujal storitve na domu.

Programi, namenjeni otrokom in mladim

Aktivnosti vladnih in nevladnih organizacij na področju socialnega varstva, ki jih je MOV z namenom izboljšanja položaja otrok in mladih v preteklem obdobju sofinancirala, so zajemale predvsem osebno svetovanje in pomoč pri učenju osnovnošolskih otrok (Dnevni center za otroke in mladostnike), program Letovanje rejniških družin v Izoli (javni razpis), letovanje okoli 170 otrok iz socialno ogroženih družin (Medobčinska zveze prijateljev mladine Velenje), nakup šolskih potrebščin (OZRK Velenje) in program stanovanjske skupine – Vzgojni zavod Slivnica, v obliki brezplačnega najema prostorov (za dijake, ki zaradi različnih razlogov, ne morejo prebivati doma).

Socialno-preventivni program »Popoldanski center za mlade – INKUBUS«, v sklopu katerega se izvaja tudi počitniški program »Poletje na kotalkališču« in mladinski program »Ambasada mladih kultur Velenje«, je plod znanja in razvoja lastnega skupnostnega modela INKUBUS, v okviru katerega strokovni delavci in mentorji Mladinskega centra Velenje dnevno izvajajo aktivnosti z mladimi. Aktivnosti se udeležujejo otroci in mladostniki, ki izhajajo pretežno iz socialno šibkejših družin in se v procesu odraščanja soočajo z različnimi psihosocialnimi stiskami in težavami (finančne in stanovanjske stiske, neizobraženost staršev, osebnostne, čustvene, vedenjske, učne težave, težave z različnimi vrstami odvisnosti, brezposelnostjo ter tudi stiske in težave, ki

izhajajo iz dejstva, da pripadajo različnim etničnim manjšinam) in se v programe vključujejo prostovoljno, v svojem prostem času.

MOV je v letu 2014 namenila za programe za mladino sredstva v višini 681.089 evrov, s katerimi krije stroške delovanja Medobčinske zveze prijateljev mladine, Mladinskega centra Velenje, Mladinskega sveta Velenje, Pikinega festivala, ureditev Mladinskega hotela in izvedbo dveh razpisov na področju mladine. To sta javni razpis za sofinanciranje mladinskih projektnih aktivnosti in javni razpis za sofinanciranje projektov strategije mladih.

Program Mladinskega centra Velenje na področju izobraževanja in sociale za leto 2014 vključuje: delovanje popoldanskega centra, popoldanske aktivnosti (1.000 evrov), počitniški program (500 evrov), strokovno delo v dnevnem centru (1.000 evrov), materialna podpora dnevnemu centru (900 evrov), Ambasada mladih (1.000 evrov), tečaj afriškega bobnanja (300 evrov), poletje na kotalkališču (1.000 evrov) in odnos do odvisnosti (500 evrov). Za omenjene aktivnosti bodo skupaj namenili 6.200 evrov. V Mladinskem centru Velenje mentorji in strokovni delavci skrbijo za pestro družbeno dogajanje. Največji poudarek je na neformalnem učenju v obliki delavnic (športno-rekreativne, sprostitvene, glasbene, multimedijske, ustvarjalne, kuharske itd.), priložnostno pa se obiskovalci lahko udeležijo tudi terenskih ekskurzij, izletov, večdnevnih taborov in predavanj. Mentorji in strokovni sodelavci spremljajo mlade v njihovem procesu odraščanja, jim pomagajo pri kariernem odločanju, reševanju težav in po potrebi usmerjajo v ustrezno strokovno skrb. Osnovnošolcem nudijo pomoč pri učenju in domačih nalogah, srednješolcem pa organizirajo inštrukcije. Prav tako nudijo pomoč in podporo pri zaposlovanju. Na oglasni deski redno objavljajo prosta delovna mesta in so na voljo za pomoč pri pisanju ponudbe za delo, prijave na delovno mesto in življenjepisa.

Mladinski center je izvajalec evropskega programa Mladi v akciji, preko katerega gostijo prostovoljce Evropske prostovoljne službe, s katerimi se lahko mladi spoznajo in družijo ter v praksi izboljšajo svoje znanje tujih jezikov in spoznajo zanimivosti drugih kultur. V Mladinski center Velenje se lahko zatečejo tako mladi kot starejši, saj so ena izmed Unicefovih varnih točk.

Vsaka šesta mlada oseba med 18. in 24. (v EU 27.) letom zapusti šolanje zgolj s poklicno izobrazbo in po zaključku slednje ne sodeluje več v nobeni izmed oblik nadaljnjega izobraževanja ali usposabljanja. Mladi, ki zapustijo šolanje s samo nižjo srednješolsko izobrazbo, so na trgu dela in v današnji, na znanju temelječi družbi, v slabšem položaju. Njihov osebni in socialni

razvoj vodi v nevarnost prikrajšanja ter povečuje tveganje življenja v revščini in socialni izključenosti. Prav tako je zanje, v primerjavi z mladimi, ki svoje izobraževanje nadaljujejo, manj verjetnosti za sodelovanje na področju vseživljenjskega učenja.

Čeprav podatki v povprečju kažejo, da so Avstrija, Češka in Slovenija že dosegle evropsko relativno merilo za leto 2010 (ne več kot 10 % tistih, ki predčasno zapustijo šolanje), je stanje na področju poklicnega izobraževanja še vedno kritično: v Avstriji imajo poklicne srednje šole odstotek osipništva vse do 42 %, vsak tretji vajenec ne konča svojega poklicnega izobraževanja. Prav tako je stopnja osipništva precej višja pri priseljencih: v primerjavi z domačimi učenci je tveganje osipništva pri drugi in tretji generaciji priseljencev dvakrat višje, pri priseljencih zunaj evropske unije (EU-15) pa celo za štirikrat. Situacija je podobna v Sloveniji in na Češkem, kjer še posebej učenci romskega porekla kažejo nekajkrat višjo stopnjo osipa. Tudi podatki za Nemčijo so manj obetajoči: povprečna ocena osipništva znaša 14 % in je še višja pri novih »državljanih« ter sploh v sektorju poklicnega izobraževanja.

Zaradi tega je nov, celovit pristop k zmanjševanju osipa v poklicnem in srednješolskem izobraževanju v vseh štirih državah zelo dobrodošel, saj bo z zgodnjim prepoznavanjem tveganj prispeval k zmanjševanju stopnje slednjega.

V letu 2013 se je prijavilo v evidence brezposelnih oseb na Uradu za delo Velenje 21 mladih osipnikov, starih do 20 let. Poleg svetovanja pri osebnem svetovalcu in poglobljenega svetovanja pri svetovalcih specialistih, uporabljajo mladi osipniki tudi storitve kariernega središča, napotujejo jih k delodajalcem in dodajamo manjkajoča znanja in veščine za iskanje zaposlitve s pomočjo ukrepov Aktivne politike zaposlovanja (delavnice Vseživljenjska karierna orientacija, programi Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Most do izobrazbe, Moj korak, Izzivi podeželja, Projektno učenje mladih, Formalno izobraževanje, Institucionalno izobraževanje, Javna dela, Subvencionirane zaposlitve, Usposabljanje na delovnem mestu).

V letu 2014 bodo tudi vključeni v program Jamstva za mlade, ki vključuje vse navedeno in še dodatne programe Aktivne politike zaposlovanja (Prvi izziv za mlade, Delovni preizkus za mlade,

Mreža programov za preprečevanje nasilja, programov za pomoč žrtvam nasilja in programi za delo s povzročitelji nasilja

V MOV je bila leta 2002 ustanovljena Varna hiša Velenje (v nadaljevanju: VHV), v kateri sprejmejo ženske z otroki, ki so žrtve nasilja in jim zdravstveno stanje

dopušča prevzemanje vsakodnevne skrbi zase in za otroke, ki imajo težave z odvisnostmi (alkohol, nedovoljene droge) – te so lahko sprejete le ob sočasni vključitvi v zdravljenje odvisnosti. V VHV je bilo v letu 2013 nameščenih 12 žensk in 13 otrok.

Leta 2008 se je MOV vključila v UNICEF-ov projekt Otrokom prijazno mesto. V sklopu tega projekta smo pripravili zloženko Unicefove varne točke v Velenju. V zloženki je objavljen tudi zemljevid, kjer smo označili sprva petnajst, v letu 2010 enaindvajset in v letu 2013 sedemnajst varnih točk na območju MOV. Zloženke so prejeli vsi velenjski osnovnošolci. Prav tako smo jih posredovali Policijski postaji Velenje, CSD Velenje in Zdravstvenemu domu Velenje.

Leta 2008 je MOV za projekt Otrokom prijazno Unicefovo mesto namenila 3.148,36 evra, leta 2009 nič, leta 2010 1.080,56 evra, leta 2011 1.541,42 evra, leta 2012 1.839,45 evra in leta 2013 1.034,22 evra, kar skupaj znaša 8.644,01 evra.

V sklopu tega projekta in vzdrževanja ter opremljanja otroških igrišč pri vrtcih pa je MOV v letu 2010 zagotovila 93.693,73 evra, leta 2011 45.107,64 evra, leta 2012 21.053,66 evra in leta 2013 19.992,82 evra, kar skupaj znese 179.847,85 evra.

Od leta 2012 je v stavbi MOV dislocirana enota društva Beli obroč Slovenije. V enoto so napotene stranke s strani CSD, varnih hiš, policije, rehabilitacijskih inštitutov in sorodnih organizacij. Velikokrat ljudje pokličejo in prosijo za pomoč drugim. Statistika za dislocirano enoto v Velenju kaže, da so vsi, ki so prišli, dejansko potrebovali psihosocialno pomoč. Pravno pomoč je potrebovalo 66,7 % ljudi, materialno polovica in finančno 11,1 % ljudi. Prošnje za slednji dve obliki pomoči so se po podatkih velenjske enote Belega obroča izdatno povečale, kar kaže na hudo stisko žrtev. Med žrtvami nasilja je največ psihičnega nasilja (100 %), fizičnega (83,3 %), ekonomskega (66,7 %), spolnega (61,1 %) in drugega (27,8 %), kamor sodijo različne oblike nasilja med sosedi, na delovnem mestu, nadlegovanja po telefonu in podobno.

V večini primerov gre za nasilje v družini do partnerke ali otrok, nasilja staršev do otrok in obratno, za primere nasilništva, nasilja na delu, razžalitve, različne vrste ustrahovanj, uničevanj lastnine, težave pri dodelitvi otrok (stiki, skrbništvo ipd.) Pogostost nasilja se v primeru zlorabe alkohola bistveno poveča. Večina žrtev je žensk in otrok (več kot 90 %), nekaj je tudi moških (npr. nasilje očeta nad odraslim sinom).

Materinskega doma v Velenju še ni, zato se lahko ženske in otroci, ki so žrtve nasilja, zatečejo v najbližje domove, ki so

v Celju, Žalcu in Mozirju. Med letoma 2009 in 2013 je bilo v njihovih domovih nameščenih približno 8 uporabnic in 12 njihovih otrok iz MOV.

Neprofitna najemna stanovanja MOV se dodeljujejo družinam in posameznikom na podlagi javnega razpisa.

Upravičenci za pridobitev neprofitnih stanovanj v najem so:

- občani, ki imajo državljanstvo Republike Slovenije in stalno prebivališče v občini;
- žrtve nasilja v družini z začasnim bivanjem v materinskih domovih in zatočiščih: varnih hišah, zavetiščih, centrih za pomoč žrtvam kaznivih dejanj – lahko sodelujejo na razpisu za oddajo neprofitnih stanovanj tudi v kraju začasnega bivališča;
- invalidi, ki so trajno vezani na uporabo invalidskega vozička ali trajno pomoč druge osebe, lahko ne glede na kraj stalnega prebivališča zaprosijo za pridobitev neprofitnega stanovanja tudi v drugi občini, kjer so večje možnosti za zaposlitev ali kjer jim je zagotovljena pomoč druge osebe in zdravstvene storitve;
- najemniki v stanovanjih, odvzetih po predpisih o podržavljenju – prejšnji imetniki stanovanjske pravice, če izpolnjujejo splošne pogoje za upravičenost do dodelitve neprofitnega stanovanja po tem pravilniku.

Programi in storitve, namenjeni osebam z motnjo v duševnem in telesnem razvoju (OMDR)

Med osebe s posebnimi potrebami se uvrščajo posamezniki z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, osebe z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani, dolgotrajno bolni, osebe s primanjkljaji na določenih področjih učenja ter osebe s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Motnja v duševnem in telesnem razvoju je motnja, za katero je značilna pomembna omejitev tako intelektualnega delovanja kot prilagojenega vedenja, ki se kaže v pojmovnih, socialnih in praktičnih spretnostih prilagajanja. Motnja, ki se pojavi ob rojstvu ali pred osemnajstim letom starosti, se oceni pred posebno strokovno komisijo, ki določi vrsto in stopnjo te prirojene ali pridobljene duševne ali telesne ovire.

Šoloobvezne osebe z motnjo v duševnem razvoju (OMDR) v MOV obravnava Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje. V prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom je poudarek na izobraževanju, pridobivanju ter utrjevanju znanj in spretnosti, ki jih lahko učenci uporabijo v nižjem poklicnem izobraževanju. V posebnem programu je poudarek na usposabljanju za življenje. Sočasno z vsemi programi poteka tudi vzgoja za življenje, ki posega na področje medosebnih odnosov. Ta znanja in spretnosti so ena temeljnih za zdravo sobivanje v skupnosti. Na dan 30. 9. 2013 se je v ustanovi izobraževalo 90 otrok.

V MOV za potrebe odraslih oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju skrbi javni zavod Varstveno delovni center SAŠA (skrajšano VDC SAŠA), ki je bil s sklepom vlade ustanovljen leta 2003. VDC SAŠA je regijski center, ki pokriva potrebe odraslih oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju na območju treh upravnih enot (Velenje, Mozirje in Žalec) oziroma uporabnikov iz šestnajstih občin.

Z realizacijo smernic nacionalnega programa na področju socialnega varstva je VDC SAŠA postal eden od mnogih v mreži dnevnih centrov, ki organizirajo obliko dnevnega varstva, s katero se izpolnjujejo z ustavo in zakoni določene temeljne človekove pravice odraslih invalidnih oseb do storitve, ki jim daje možnost aktivnega vključevanja v družbeno življenje in delovno okolje

ter opravljanje koristnega in njihovim zmožnostim primernega dela.

Osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju imajo svoje statusne pravice urejene z zakonom o družbenem varstvu oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju iz leta 1983, druge pravice pa v okviru zdravstvene in pokojninske zakonodaje.

V velenjski enoti regijskega centra SAŠA je bilo na dan 31. 12. 2013 44 uporabnikov, ki obiskujejo dnevni center. V letih 2008–2013 je bilo v enoti Ježek Velenje v povprečju 46 uporabnikov, število uporabnikov se spreminja glede na aktualne potrebe po 24-urnem varstvu, ki ga VDC SAŠA še nima.

VDC SAŠA, enota Ježek Velenje, ima sedež na Kidričevi sesti 19a, kjer je bil leta 2004 za potrebe občin Velenje, Šoštanj in Šmarno ob Paki zgrajen nov objekt s kapaciteto do 40 uporabnikov dnevne storitve VDC. Gradnjo objekta so sofinancirale vse občine z območja Upravne enote Velenje (48 %) in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (52 %), ki z letno pogodbo o financiranju dejavnosti skrbi za nemoteno delovanje dnevne storitve.

V desetih letih delovanja so se potrebe po vključitvi v dnevno storitev VDC pokazale večje od pričakovanj, zato je pristojno ministrstvo v letu 2011 prostorske zmogljivosti povečalo na 60 zainteresiranih uporabnikov.

Na dan 1. 1. 2014 je dnevno storitev VDC obiskovala naslednja struktura uporabnikov:

- 20 oseb z zmerno motnjo v razvoju;
- 4 osebe s težjo motnjo v razvoju;
- 4 osebe s težko motnjo v razvoju;
- 16 oseb s kombinirano motnjo v razvoju.

Struktura uporabnikov VDC SAŠA kaže, da je v enoti Ježek več kot 55 % uporabnikov s težjo, težko in kombinirano motnjo v razvoju, od tega jih je 9 stalno ali občasno na invalidskih vozičkih ter 5 z izrazitimi vedenjskimi motnjami. Struktura uporabnikov dnevne storitve VDC SAŠA odstopa od slovenskega povprečja, kjer imajo med uporabniki pretežno mobilne osebe z zmerno motnjo v duševnem razvoju.

Starši/skrbniki uporabnikov dnevnega varstva VDC že dalj časa izkazujejo tudi potrebo po celodnevnem varstvu svojih otrok. Žal je zainteresiranih uporabnikov za samostojno organizacijsko obliko premalo, zato je VDC SAŠA pobudnik ustanovitve Medgeneracijskega bivalnega centra, v katerem bi skupno živele tako osebe s posebnimi potrebami, kakor tudi zainteresirane invalidne osebe oz. starostniki v oskrbovanih stanovanjih.

Trenutna situacija domskega institucionalnega varstva za občane MOV po Sloveniji je naslednja:

- 6 v CUDV Črna na Koroškem,
- 1 v Slovenskem združenju za duševno zdravje Šent,
- 3 v VDC Golovec,
- 2 v Zavodu za varstvo in usposabljanje Dornava,
- 5 v Centru za usposabljanje, delo in varstvo Dobrna.

Skupno število oskrbovancev je 17, spremembe se dogajajo skozi vse leto.

MOV celovite evidence mlajših in odraslih oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju nima. Strokovna opravila, potrebna za uveljavljanje pravic po zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, opravljajo centri za socialno delo.

Iz obstoječega dokumenta je razvidno, da je trenutno šoloobveznih (CVIU) 90 otrok z motnjo v duševnem in telesnem razvoju, v VDC SAŠA je vključenih 46 uporabnikov, 6 v DVO Velenje in 17 oseb v institucionalno varstvo po Sloveniji. Skupno število teh oseb je 159. K temu številu lahko dodamo še 18 svojcev, ki so pridobili status Družinskega pomočnika za svojega sorodnika z težjo, težko ali kombinirano motnjo v duševnem in telesnem razvoju namesto organizirane oblike institucionalnega varstva.

V letu 2013 je bilo v organizirane oblike socialnovarstvenih storitev dnevnega ali celodnevnega varstva vključenih 159 oziroma 177 mlajših, odraslih oziroma starejših oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju. Žal ni podatkov o tem, koliko je predšolskih otrok z motnjo v duševnem in telesnem razvoju, niti se ne ve, koliko oseb s posebnimi potrebami biva doma in ni vključenih v nobeno od organiziranih oblik socialnovarstvenih pomoči. Po neformalnih podatkih je na

Sredstva MOV (v EUR) za (do)plačilo oskrbe v varstveno delovnih centrih (CUDV Črna na Koroškem, Slovensko združenje za duševno zdravje ŠENT, VDC Golovec, Zavod za varstvo in usposabljanje Dornava ter Center za usposabljanje, delo in varstvo Dobrna, VDC Saša) ter število občank in občanov MOV, ki jim je MOV (do)plačevala oskrbo v varstveno delovnih centrih v obdobju od 2007 do 2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Sredstva MOV (v EUR)	51.422	77.521	83.272	118.709	192.168	150.606	161.908
Število občank in občanov MOV	9	8	10	13	10	10	17

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV

področju upravne enote Velenje okoli 350 oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju, kar pomeni, da jih je v organizirane oblike vključenih okoli 49 %. Družbena skrb za ljudi z motnjo v duševnem in telesnem razvoju pomeni, da je do različnih pomoči upravičenih tudi ostalih 51 % neevidentiranih oseb s posebnimi potrebami, zato je eden od pomembnih strateških ciljev socialnovarstvene politike MOV, da vzpostavi ustrezno evidenco občanov s posebnimi potrebami.

Programi in storitve, namenjeni ljudem s težavami v duševnem zdravju

Ljudje s težavami v duševnem zdravju potrebujejo zdravstveno nego ter medicinsko in psihično terapijo, saj duševna motnja vpliva na čustva in vedenje. Med najpogostejše duševne bolezni sodijo depresija, shizofrenija in tesnoba. Zdravljenje duševnih motenj poteka večinoma v osnovnem zdravstvenem varstvu, deloma pa v psihiatričnih bolnišnicah in psihiatričnih dispanzerjih. V MOV ni psihiatrične bolnišnice in psihiatričnih dispanzerjev, zato v Zdravstvenem domu Velenje bolnike napotujejo v nam najbližjo psihiatrično bolnišnico Vojnik.

V letu 2013 je MOV z javnim razpisom za sofinanciranje programov in/ali projektov na področjih socialnega in zdravstvenega varstva sofinancirala program Skupine za samopomoč (Društvo za mentalno zdravje Ljubljana) in program Hi konjiček, Pomoč otrokom (Združenje za pomoč otrokom s posebnimi potrebami, Počitniško društvo Kažipot Velenje).

Podobno kot pri starejših v institucionalnem varstvu je občina tudi tukaj v skladu z zakonom dolžna (do)plačevati stroške oskrbe v posebnih socialnovarstvenih zavodih za občanke in občane, ki s svojimi prihodki oziroma s prihodki zavezancev/zavezank ne zmorejo plačila polne cene oskrbe.

Sredstva MOV (v EUR) za (do)plačilo oskrbe v posebnih socialnovarstvenih zavodih (Zavod za duševno in živčno bolne Hrastovec, Dom Nine Pokorn Grmovje Žalec) ter število občank in občanov MOV, ki jim je MOV (do)plačevala oskrbo v posebnih socialnovarstvenih zavodih v obdobju od 2007 do 2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Sredstva MOV (v EUR)	75.665	105.061	105.541	109.615	150.660	127.116	133.825
Število občank in občanov MOV	21	19	20	15	22	20	23

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV

Programi, namenjeni ljudem z različnimi oblikami zasvojenosti

Programi, namenjeni ljudem s težavami zaradi uporabe in/ali z zasvojenostjo z nedovoljenimi drogami

V MOV smo v letu 2010 pričeli izvajati program Svetovalni center za zmanjševanje škode zaradi drog, ki smo ga v letu 2011 nadgradili v program Dnevni center za zmanjševanje škode zaradi drog. Namenjen je aktivnim uživalcem prepovedanih drog, ki se gibljejo na območju Savinjsko-šaleške in Koroške regije in njihovim svojcem. Aktivnosti so usmerjene v zmanjševanje socialne in zdravstvene škode, povzročene z uporabo prepovedanih drog ter socialno vključevanje in zmanjševanje tveganj, ki nastanejo pri uporabi prepovedanih drog: podpora pri vključevanju v vsakdanje življenje, prevzemanje obveznosti, zagotavljanje pravic posameznikov, možnost razvijanja osebnih talentov, spodbujanje vrstniškega učenja, razvijanje podporne socialne mreže, pomoč pri vključevanju v vsakdanje življenje, skrb za boljši odnos do lastnega zdravja (informiranje, ozaveščanje, delavnice, predavanja), konstruktiven dialog z lokalno skupnostjo. Poleg tega strokovni delavci z uporabnikom izvajajo individualno načrtovanje posameznikovega razvoja in strokovno svetovanje v zvezi s problemom odvisnosti od prepovedanih drog. Program se dvakrat tedensko izvaja na terenu in obsega nizkopražno podporo uporabnikom na lokacijah, kjer se ti zadržujejo ali spijo, obhode, organiziranje in izvajanje skupnostnih akcij (npr. pobiranje igel), interventne obiske. Uporabnikom je program na voljo vsak dan po 6 ur, dodatni 2 uri sta namenjeni administrativnemu delu, izobraževanju kadra, načrtovanju in evalviranju dela ter superviziji.

Cilji programa so manj tvegana uporaba drog, izboljšan stik uporabnikov z drugimi socialnovarstvenimi in zdravstvenimi institucijami, aktivno prevzemanje vlog v vsakdanjem življenju, povečanje odgovornega ravnanja z uporabljenimi iglami in priborom med uporabniki prepovedanih drog, dostopnost strokovnega svetovanja in podpore uporabnikom in njihovim svojcem v duševni stiski, informiranost o možnostih vključitve v višjepražne oblike pomoči (substitucijski programi, detoksikacija, terapevtske skupnosti in komune), večja informiranost javnosti glede zasvojenosti s prepovedanimi drogami. V letu 2012 je bilo skupno število uporabnikov progama 42 (en uporabnik se šteje samo enkrat na leto). Od tega je bilo 36 moških in 6 žensk, vsi so bili brezposelni.

V MOV deluje tudi Lokalna akcijska skupina (LAS) za preprečevanje zasvojenosti z drogami in predstavlja strokovno-

posvetovalni organ županov in občinskih svetov. Gre za strokovno in prostovoljno združenje strokovnjakov in posameznikov na lokalni ravni (celovito, skupnostno in med sektorsko sodelovanje). S programom za preprečevanje zasvojenosti z drogami je MOV pričela leta 1992, ko se je pri CSD Velenje izoblikoval odbor za koordinacijo aktivnosti v zvezi z reševanjem problematike drog. Štiri leta kasneje je bila ustanovljena Medobčinska LAS Velenje s sedežem na MOV. V okviru LAS deluje 18 predstavnikov s področij zdravstva, predšolske vzgoje, šolstva, sociale, policije, zaposlovanja, nevladnih organizacij, mladih, staršev in občinske uprave. Sofinancira se s proračuni občin Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki. Zakonska podlaga je resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2004–2009. Pripravljena je nova resolucija, vendar še ni bila sprejeta.

Foto: splet

Osebe s težavami zaradi uporabe in/ali z zasvojenostjo z nedovoljenimi drogami iz MOV se lahko zatečejo tudi v javni zavod Socio iz Celja. V letu 2011 so imeli 27 stikov z občani Velenja, ki jim je bil dan sanitetni material, opravljeni so bili svetovalni razgovori in posamična informiranja.

Leta 2005 je bila v MOV opravljena raziskava o razširjenosti uporabe dovoljenih in prepovedanih drog, v kateri je sodelovalo 807 dijakov Šolskega centra Velenje in mladih brezposelnih oseb, prijavljenih na Uradu za delo Velenje. Rezultati raziskave kažejo, da le 11,2 % vprašanih nikoli ni poskusilo nobene droge. 24 % anketiranih je prvo drogo

dobilo doma. Na vprašanje, ali so že poskusili tobak, jih je 70,4 % odgovorilo pritrdilno. Povprečna starost ob prvem kajenju je 12,9 leta. Skoraj vsi sodelujoči v raziskavi so že pilo vino (88,5 %), pivo (87,6 %) in žganje (79,1 %). Povprečna starost ob prvem zaužitju alkohola je 11,8 leta. Od prepovedanih drog je marihuano poskusilo 38,7 % anketirancev, ekstazi 11,3 %, amfetamine 8,2 %, kokain 5,9 % in heroin 2,9 %. Povprečna starost ob prvi uporabi prepovedane droge se giblje od 14 let in pol (marihuana) do 16 let (amfetamini). Raziskava je pokazala, da odvračajo mlade od drog šport, organizirane zabave brez drog, prostori z računalniki in dostopom do interneta, kultura in umetnost. Zato je treba skrbeti, da bodo imeli otroci dovolj možnosti za pravo izbiro.

Vsaj enkrat v življenju je marihuano že kadilo 18,2 % dijakov, v zadnjem letu jo je kadilo 14,6 %, v mesecu pred raziskavo pa 8,3 % dijakov. Marihuano je kadilo nekoliko več deklet kot fantov.

Primerjava odgovorov dijakov iz leta 2007 z letoma 1998 in 2003 kaže na to, da se je v letu 2007 znižal tako delež rednih kadilcev kot dijakov, ki so že kdaj kadili. Prav tako se je glede na leti 1998 in 2003 znižal delež dijakov, ki so že kdaj v življenju in v mesecu pred raziskavo bili opiti. Glede na leto 2003 se je pomembno znižal delež dijakov, ki so poročali, da so že kdaj uporabili marihuano, ekstazi in tistih, ki so že kdaj vdihavali hlape. Delež dijakov, ki so poročali o uporabi drog že kdaj v življenju, se je glede na leto 2003 nekoliko povečal pri LSD in tudi pri heroinu.

V zadnjem času smo priča velikemu porastu psihoaktivnih substanc, ki jim težko sledimo, saj jih z običajnimi urinskimi testi ne moremo prepoznati, prav tako pa se nekatere od teh substanc tudi legalno uporabljajo v industriji (v kemiji, zdravstvu itd.). Vedno večji problem so sintetične droge. Cena 1 doze je od 2 do 5 evrov, kar pomeni malo denarja za hiter zadetek. V Sloveniji smo zelo nepripravljeni na ostarele odvisnike od prepovedanih drog. Imamo 6.100 problematičnih uporabnikov opiatov. 88 % marihuane je prisotne v Sloveniji pri obiskovanju nočnih lokalov, 19 % problematičnih imamo z zdravili. Raba heroina v slovenskem prostoru sicer pada, vendar jih vseeno 26 na leto zaradi njega umre. Ugotavljamo, da vstopajo v program centrov za zdravljenje odvisnosti vedno starejši, in sicer v času od 2005. do 2012. leta se je povprečna starost dvignila z 29 let na 34 let, vedno več je tudi brezdomcev. Delež uporabnikov metadona upada. Delež brezposelnih uporabnikov drog se veča. V porastu je uporaba kanabisa, kokaina in zdravil.

Medobčinska LAS Velenje je skupaj s CSD Velenje podprla delovanje Društva »Projekt Človek« v Velenju. V začetku meseca septembra 2013 je v CSD Velen-

je pričela z delom strokovna delavka za pomoč zasvojenim. Svetovanje in pomoč osebam z različnimi oblikami zasvojenosti poteka vsako prvo in tretjo sredo v mesecu od 13. do 17. ure.

V Medobčinski LAS Velenje po 10 letih pripravljajo novo raziskavo o razširjenosti uporabe drog med mladimi v Velenju in okolici. Ankete so izpolnili na osnovnih šolah v Velenju, Šoštanju in Šmartnem ob Paki, na Šolskem centru Velenje ter na Zavodu za zaposlovanje, Območna služba Velenje. V drugi polovici leta 2014 bodo pripravili predstavitve zaključnih ugotovitev na tem področju.

MOV za Program za boj proti drogi namenja povprečno 9.174,62 evra na leto. Med letoma 2006 in 2013 je bilo največ sredstev namenjenih v letu 2007, tj. 10.561,30 evra, najmanj pa v letu 2013, ko je bilo v proračunu MOV za program namenjenih 8.043,46 evra.

Programi, namenjeni ljudem s težavami zaradi uživanja in/ali z zasvojenostjo z alkoholom

V letu 2008 je bila zaključena Raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino v regiji Celje ESPAD, ki je mednarodna raziskava o uporabi alkohola in preostalih drog med dijaki prvih letnikov srednjih šol. 41,3 % dijakov meni, da pitje ene ali dveh alkoholnih pijač skoraj vsak dan ne predstavlja nevarnosti ali le rahlo nevarnost za posameznikovo zdravje; 37,1 % jih meni, da je to zmerno tveganje in 21,5 %, da predstavlja veliko tveganje. Več deklet kot fantov je

Foto: splet

prepričanih, da takšen način pitja predstavlja veliko oziroma zmerno tveganje za zdravje. V primerjavi z raziskavo iz leta 2003 se je za 3,2 % povečal delež tistih, ki pitju ene ali dveh alkoholnih pijač skoraj vsak dan pripisujejo zmerno oziroma precejšnje tveganje. 60,1 % anketiranih dijakov meni, da je uživanje 4–5 alkoholnih pijač skoraj vsak dan zelo škodljivo za zdravje, za 21 % to predstavlja zmerno tveganje, kar 12,6 % pa jih meni, da je tveganje ob takšnem pitju majhno ali da ga sploh ni. Dekleta se tveganja omenjenega načina pitja zavedajo bolj kot fantje. V primerjavi z raziskavo iz leta 2003 se je za 4,7 % znižal delež tistih, ki takemu obnašanju pripisujejo precejšnje zmerno in veliko tveganje, hkrati pa se je za 3,2 % povečal delež dijakov, ki menijo, da to ne predstavlja tveganja oziroma da je to majhno. Pitje 5 ali več alkoholnih pijač skoraj vsak konec tedna za zelo tvegano ocenjuje 34,9 % anketiranih dijakov, kar je za dobrih 10 % manj kot v letu 2003; za 22,1 % dijakov takšno pitje ne predstavlja nobenega tveganja ali zelo nizko tveganje, tako je v letu 2003 mislilo 17 % dijakov. Zaključujemo, da se je kritičnost dijakov do pitja alkohola glede na leto 2003 žal nekoliko znižala.

Pomoč in svetovanje alkoholikom je izvajal Zdravstveno-vzgojni center Velenje, Vodnikova 1, 3320 Velenje (ZD Velenje), ki pa je prenehal z delovanjem v mesecu septembru 2013. V MOV se še vedno izvaja program anonimnih alkoholikov pod okriljem društva Anonimni alkoholiki Slovenije. Srečanja potekajo v DVO Velenje enkrat tedensko po dve uri, enkrat mesečno pa je srečanje odprtega tipa. Velikokrat se ljudje odločijo za obisk po tem, ko zaključijo zdravljenje v psihiatrični bolnišnici v Vojniku. Nekateri začnejo hoditi na srečanja še preden gredo na zdravljenje v psihiatrično bolnišnico. Srečanja so prostovoljna, zato jih lahko vsakdo opusti kadarkoli želi. Društvo Anonimni alkoholiki Slovenije deluje v Velenju prostovoljno.

Programi in storitve, namenjene ljudem, ki se srečujejo s tveganji za nastanek revščine in brezdomstva ter njunimi posledicami

Trenutno število ljudi, ki živijo v tveganju revščine in socialne izključenosti, je 392.000 s trendom povečevanja. Brez socialnih transferjev bi stopnja tveganja revščine presegala 25 odstotkov, pri starejših od 64 let pa celo 30 odstotkov. Za socialne transferje je naša država po zadnjih podatkih (za leto 2012) namenila 1,36 milijarde evrov na leto, v štirih letih pa so se povečali za 320 milijonov evrov. Statistika ne odraža realnega stanja glede revščine pri nas, saj so merila postavljena pri 606 evrih na osebo na mesec. Odpirati je treba delovna mesta in spodbujati gospodarsko rast. Socialni transferji ne morejo več ublažiti revščine, saj bi za to potrebovali še vsaj eno milijardo evrov. (vir: Socialna zbornica)

Od marca do maja 2011 je v MOV društvo Mali princ pričelo izvajati socialnovarstveni program Zavetišče za brezdomce, nato je izvajanje prevzel CSD Velenje, od 1. 5. 2012 pa izvaja ta program Inštitut Integra Velenje (v nadaljevanju: Center Hiša). Uporabnikom programa nudijo medicinske, psihološke in socialne storitve s področja rehabilitacije in svetovanja. Program zajema tako strokovno-svetovalni kot nastanitveni program. V njegovi zasnovi upoštevajo najnovejša dognanja s področja socialnega dela in rehabilitacijske doktrine. Teoretična osnova programa izhaja iz globalne teorije preprečevanja socialne izključenosti in marginalizacije posameznikov in skupin. Posamezne dejavnosti si znotraj programa sledijo v dopolnjevanju in nadgradnji, oblikovane so nivojsko in omogočajo razvijanje, pridobivanje in ohranjanje osebnih, socialnih in delovno-integrativnih kompetenc.

V letu 2013 smo v MOV poskrbeli za okoli petnajst brezdomnih oseb, katerim smo zagotovili bivanje v Centru Hiša in prehrano. Javno kuhinjo je obiskovalo tudi okoli štirideset ostalih občank in občanov MOV, ki so prejeli potrdilo na MOV. Skupaj je tako javno kuhinjo obiskovalo okoli petinpetdeset socialno ogroženih občank in občanov.

Javna kuhinja je program MOV na področju zagotavljanja socialnih storitev oskrbe, ki se izvaja z izvajalcem, ki zagotavlja vse ustrezne normative in standarde in je izbran na podlagi predhodnega javnega razpisa. Namen storitve je zagotavljanje brezplačnega toplega obroka tistim osebam, ki ne dosegajo minimuma zagotavljanja sredstev za preživetje. Mednje sodijo: prejemniki denarne socialne pomoči, invalidsko upokojeni z nizkimi

pokojninami, osebe z nizkimi prihodki s spremljajočimi oviranostmi (zdravstvene težave, invalidnost, dolgotrajna bolezen, uporabniki s težavami v duševnem zdravju, zasvojeni) in socialno ogrožene družine z nizkimi prihodki na priporočilo CSD Velenje.

V letu 2013 je MOV namenila za program Pomoč socialno ogroženim družinam sredstva v višini 95.994 evrov, od tega 32.400 evrov za Center Hiša, 36.169 evrov za javno kuhinjo in za ostale stroške (najemnina prostora, odvoz smeti, komunalni in elektro stroški, objava v Uradnem listu RS) v višini 27.425 evrov.

Denarne pomoči za občane in občanke MOV brez dohodka oziroma z nizkim dohodkom

Na podlagi Pravilnika o pravici do uveljavitve enkratne izredne denarne pomoči smo zagotavljali sredstva za enkratne izredne denarne pomoči za tiste občane, ki so brez lastnega dohodka ali pa z lastnim dohodkom ne dosegajo minimalnega dohodka za posameznega družinskega člana po zakonu o socialnovarstvenih prejemkih povečanega za 50 %.

Enkratna izredna denarna pomoč je namenjena plačilu stroškov življenjskih potrebščin (prehrane, dietne prehrane, ozimnice), šolskih potrebščin, šole v naravi, stroškov vrtca, električne energije, toplotne energije, najemnine za stanovanje, zdravstvenih storitev, dodatnega zdravstvenega zavarovanja ipd. Izplača se neposredno upravičencu, razen v primeru, ko strokovni delavec na področju socialnega varstva Urada za družbene dejavnosti oceni, da pomoč ne bi bila namensko uporabljena – takrat se nakaže neposredno podjetju ali ustanovi (izvajalec, dobavitelj, šola, vrtec).

Tabela 10: Sredstva MOV, namenjena za denarne pomoči v obdobju od 2007 do 2013 (v EUR)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Enkratne izredne denarne pomoči	/	9.221	29.663	53.830	40.000	39.995	72.000
Pomoč staršem ob rojstvu otrok	20.448	25.706	33.644	33.300	33.700	36.100	44.500
Dobrodelni sklad	/	/	/	78.891*	55.471*	26.366	27.285
Skupaj	20.448	34.927	63.307	166.021	129.171	102.461	143.785

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV

**V letih 2010 in 2011 je bilo več sredstev, namenjenih za pomoč občanom MOV, zaradi stečaja Vegrada, d. d., in pomoči bivšim Vegradovim delavcem.*

Tabela 11: Sredstva MOV, namenjena za denarne pomoči v obdobju od 2010 do 2013 iz dobrodelnega sklada (v EUR)

		NAZIV ODHODKA	EUR
2010	1	Nakup gradbenega lesa za ostrešje pogorišča	3.974,40
	2	Nakup avtomobila za prevoz oseb s prilagojenimi potrebami	19.500
	3	Denarne pomoči Vegradovim delavcem z začasnim bivanjem	25.880,00
	4	Plačilo prehrane za Vegradove delavce (javna kuhinja)	5.205,48
	5	Nakup šolskih potrebščin za otroke Vegradovih delavcev	2.466,60
	6	Nakup prehrambenih paketov - OZ RK Velenje	13.756,97
	7	Denarne pomoči za občane	6.777,23
	8	Vozovnice za dijake in študente Vegradovih delavcev	1.329,95
	Skupaj		78.890,63
2011	1	Vegrad, d. d. - prehrana delavcev	37.060,95
	2	Denarne pomoči Vegradovim delavcem - po seznamu	4.140,00
	3	Denarne pomoči za občane	11.500,00
	4	RK Velenje - Drobtinica	1.000,00
	5	Letovanje otrok - MZPM	1.770,00
	Skupaj		55.470,95
2012	1	Nakup prehrambenih paketov - OZ RK Velenje	3.000,00
	2	Denarne pomoči za občane	3.000,00
	3	Nakup šolskih potrebščin	2.000,00
	4	Nakup prehrambenih paketov - Karitas	1.000,00
	5	Denarne pomoči za občane	11.988,81
	6	Društvo paraplegikov JZ Štajerske - nakup invalidskega vozička	1.877,31
	7	Letovanje otrok - MZPM	3.500,00
	Skupaj		26.366,12

2013	
Nakup prehrambenih paketov, pomoč družini – OZ RK Velenje	3.915,00
Letovanje otrok - MZPM	3.500,00
Denarna pomoč za občane	11.206,86
ZD Velenje – (so)financiranje nakupa urgentnega ultrazvoka	8.664,00
Skupaj	27.285,86

V letu 2013 je pomoč prejelo 285 družin in posameznikov, leto prej pa 175, kar kaže na to, da se je potreba po enkratnih izrednih denarnih pomočeh v letu 2013 povečala. MOV je v letu 2013 namenila za enkratne izredne denarne pomoči največ sredstev, 72.000 evrov. Iz podatkov je razvidno, da vedno več družin in posameznikov potrebuje denarno pomoč. MOV sledi trendom in namenja toliko sredstev, kolikor je potrebno, da pomaga čim več socialno ogroženim družinam in posameznikom.

Največ občanov, ki je bilo upravičenih do enkratne izredne denarne pomoči na MOV, je bilo

v letu 2013 samskih oseb (upokojenci in prejemniki denarne socialne pomoči) 102 (41 %) in enostarševskih družin (mati in en, dva ali trije otroci) 51 (21 %). Najmanj vlog so vložile šestčlanske družine, in sicer 4 vloge (2 %).

Materialno ogroženi posamezniki in družine, ki so se znašli v težavah zaradi razmer, na katere niso imeli vpliva, so bili upravičeni tudi do sredstev, zbranih na podračunu za dobrodelne namene. Predloge za dodeljevanje denarnih pomoči sprejema delovna skupina na predlog CSD Velenje, Območnega združenja Rdečega križa Velenje (v nadaljevanju: OZ RK Velenje), Karitas Velenje ali Zdravstvenega doma Velenje, o dodelitvi pa odloča Odbor za pomoč občankam in občanom MOV.

Poleg delovanja Odbora za pomoč občankam in občanom MOV pri reševanju nastale problematike je potrebno omeniti tudi izjemno organiziranost in pomoč CSD Velenje, OZ RK Velenje in Karitasa Velenje.

Poleg sredstev, ki jih MOV zagotavlja za programe na podlagi Zakona o Rdečem križu, zagotavljamo iz občinskega proračuna tudi sredstva za nakup okoli 1200 prehrambenih paketov in pralnega praška za socialno ogrožene družine in posameznike. Pakete prejmejo v mesecu maju v tednu rdečega križa, v mesecu septembru ob občinskem prazniku in v mesecu decembru ob novem letu.

MOV skrbi tudi za financiranje nakupa neprofitnih stanovanj (od leta 2006: Vojkova ulica 12 – 60 enot, Efenkova 61a – 32 enot, nakup stanovanj v soseski Selo – Kosovelova 2a – 39 enot) in adaptacijo stanovanjskih enot. Prednostna naloga občine je reševanje stanovanjske problematike občanov. Stanovanjski zakon ne ločuje več med neprofitnimi in socialnimi stanovanji. Stanovanja, ki jih dodeljuje občina, so neprofitna, za kategorijo socialno šibkejših najemnikov pa je uvedeno subvencioniranje najemnin. Ta zakon je prinesel tudi novo kategorijo stanovanj, to so bivalne enote. Te je možno dodeliti socialno ogroženim prosilcem za določen čas. V letu 2010 se je pričela gradnja večstanovanjskega objekta na Gorici, kjer bo 132 stanovanj (67 stanovanj MOV in 65 stanovanj SSRS), ki bo predvidoma končana v začetku leta 2014.

V skladu s stanovanjskim zakonom so najemna stanovanja:

- stanovanja, ki se oddajajo upravičencem do najema neprofitnih stanovanj (neprofitna najemna stanovanja); v naši občini jih je 792;

- stanovanja, ki so namenjena za oddajo zaradi zadovoljevanja službenih potreb (službena najemna stanovanja); takih stanovanj je 27;

- bivalne enote; teh je 16;
- stanovanja, namenjena institucionalnemu varstvu starejših oseb, upokojencev ali posebnim skupinam odraslega prebivalstva (namenska najemna stanovanja); teh je 67.

MOV ima sklenjene najemne pogodbe za stanovanja v občinski lasti z 835 družinami.

Za začasno reševanje stanovanjskih potreb socialno ogroženih oseb zakon določa dodeljevanje bivalnih enot za določen čas, in sicer v stanovanjskih stavbah za posebne namene ali v drugih stanovanjskih objektih.

V MOV se bivalne enote dodeljujejo na podlagi Pravilnika o oddaji bivalnih enot MOV v najem. MOV ima skupaj v lasti 16 bivalnih enot.

Programi in storitve, namenjeni invalidom

Invalidi predstavljajo največjo manjšinsko skupino v svetu, ki pa je edina manjšinska skupina, katere član lahko postane vsak izmed nas. Po podatkih Združenih narodov jih je po svetu več kot 650 milijonov (oziroma 10%), v Evropski Uniji 80 milijonov (16%), v Sloveniji pa je pojavnost invalidnosti in dolgotrajnih obolenj: podobno kot v Evropi, in sicer je v Sloveniji med 160.000 in 170.000 invalidov (delovni invalidi, otroci in mladostniki s posebnimi potrebami, vojaških in vojnih invalidov ter zmerno, težje ali težko duševno in najtežje telesno prizadetih oseb). Poleg tega živi v Sloveniji tudi okoli 230.000 bolnikov z dolgotrajnimi boleznimi.

Na Uradu za delo Velenje (MO Velenje, Občina Šoštanj, Občina Šmartno ob Paki) je bilo konec decembra 2013 prijavljenih 433 brezposelnih oseb s statusom invalidnosti ali 9,4 % manj kot v decembru 2012. V evidence pa se je v letu 2013 na novo prijavilo 151 brezposelnih invalidov. K povečani brezposelnosti invalidnih oseb so pripomogli stečaji podjetij in odpuščanja v podjetjih zaradi presežkov. Povečana motivacija, aktivacija, individualni pristop in informiranje oseb s statusom invalidnosti so pripomogli k večjemu vključevanju v ukrepe aktivne politike zaposlovanj (javna dela, subvencije za samozaposlitev in zaposlitev). Z ukrepi in poglobljenim osebnim pristopom se je posledično znižala brezposelnost invalidnih oseb za 45 brezposelnih invalidov. V strukturi prijavljenih invalidov je bilo največ delovnih invalidov, ostali pa so imeli status invalida priznan po drugi zakonodaji (invalidi po ZZRZI, ZUZIO, invalidne osebe s priznano telesno okvaro idr.). Največ brezposelnih invalidov je bilo starih več kot 50 let (295) in brezposelnih zaradi stečaja ali so bili tehnološki presežki (141).

Invalidne osebe, ki jim je bila priznana pravica do zaposlitvene rehabilitacije po ZZRZI, je Zavod vključeval v storitve zaposlitvene rehabilitacije (v predhodno rehabilitacijsko obravnavo in nadaljnjo vključitev v storitve zaposlitvene rehabilitacije) h koncesionarjem, in sicer: Integra – Inštitut za razvoj človeških virov Velenje, Zavod RUJ Nazarje, Racio, d. o. o., Celje (za gluhe in naglušne invalide), URI Soča Ljubljana (za slepe in slabovidne).

Osebe s statusom invalidnosti z dodatnimi zdravstvenimi omejitvami in težavami so vključili v zdravstveno zaposlitveno svetovanje predvsem zaradi preverjanja zmožnosti vključevanja, smiselnosti ponovne predstavitve na invalidski komisiji in zmožnosti nadaljnje vključitve v storitve zaposlitvene rehabilitacije.

Delodajalci, ki so zaposlili invalide v letu 2013, so lahko izkoristili spodbude, ki so veljale za brezposelne osebe v okviru razpoložljivih subvencij. Tako se je v subvencijo za zaposlitev vključilo 15 brezposelnih invalidov, v ukrep subvencije za samozaposlitev pa so se vključili trije brezposelni invalidi.

V letu 2013 se je največ brezposelnih oseb (49 vključitev) s statusom invalidnosti vključilo v ukrep javnih del. Preko programa javnih del je bilo omogočeno sofinanciranje stroškov zaposlitve brezposelnih pri neprofitnih delodajalcih.

V letu 2013 je bilo v programe Aktivne politike zaposlovanja vključenih 84 brezposelnih invalidov.

Tako se je v letu 2013 s skupnimi močmi zaposlenih na ZRSZ, koriščenjem aktualnih ukrepov aktivne politike zaposlovanja in motiviranostjo strank v zaposlitev vključilo 114 invalidnih brezposelnih oseb.

MOV in Inštitut Integra sta 7. marca 2013 organizirala drugo slovensko konferenco Skupnost po meri invalidov. Udeležence konference z različnih koncev Slovenije so nagovorili župan MOV Bojan Kontič, predsednik Zveze delovnih invalidov Slovenije Drago Novak in predsednik Aktivna delovnih invalidov Premogovnika Velenje Drago Kolar. V nadaljevanju so prisluhnili predavanjem in referatom za soustvarjanje invalidom prijazne skupnosti. Predstavniki URI Soča so govorili o krepitvi veščin in osebnem opolnomočenju, predstavniki Šentprima o duševnem zdravju v skupnosti, predstavniki Bolnišnice Topolšica o ustanovi, prijazni zaposlenim z delovnimi omejitvami. Predstavnici Zavoda za zaposlovanje, OS Velenje, sta predavali o vlogi zavoda in zaposlitvene rehabilitacije v lokalni skupnosti. Društvo upokojencev Velenje je predstavilo projekt »Starejši za starejše« pri pomoči invalidom, predstavniki ZIP Centra Ravne na Koroškem so predavali o priložnostih in novim izzivom invalidom, Integra Inštitut je predstavil vključenost in zagotavljanje kvalitete življenja invalidov, Zaposlitveni center Gea, Zadruga dobrote pa družbeno odgovornost in zaposlovanje invalidov. Sodelavci TIC-a Velenje so predavali o turizmu po meri invalidov, predstavnica HTZ I. P. pa o delodajalcih, ki so pomembni partner zaposlitvene rehabilitacije. Gost konference je bil tudi mag. Cveto Uršič z Direktorata za invalide MDDSZ, ki je govoril o invalidih v letu aktivnega državljanstva.

Odbor invalidov Mestne občine Velenje združuje 755 rednih in 412 izrednih članov na območju občine Velenje, z izjemo KS Konovo. Preko Medobčinskega društva invalidov je odbor vključen v Zvezo delovnih invalidov Slovenije. Društvo ima status invalidske organizacije v javnem interesu, kar pomeni, da je njegova osnovna naloga pomagati invalidom. Za invalide izvajajo posebne socialne programe: preprečevanje in blaženje socialnih in psihičnih posledic invalidnosti, zagotavljanje zagovorništva, informativna dejavnost, usposabljanje za aktivno življenje in delo, programi za ohranjevanje zdravja in drugi rehabilitacijski programi, rekreacije in šport, dnevni centri in klubi ter kulturna dejavnost. V teh programih sodeluje več kot 80 % članov. V preteklem letu je 82 članov sodelovalo v psihoterapevtskih delavnicah preko ZDI Slovenije v delavnicah, kot posamezniki s spremstvom ali v večjih skupinah. V prostorih MDI Velenje so organizirali zdravstvena predavanja, meritve krvnega tlaka in sladkorja. Preko MDI so se vključevali v vse športne aktivnosti. Vse leto so sodelovali z Banko hrane in ljudem razdeljevali hrano. V akciji so sodelovali 27-krat. Pri vsaki razdel-

itvi je pakete s hrano prejelo povprečno 10 oseb. V kolikor bi upoštevali tudi družinske člane, je to pomoč prejelo preko 400 oseb. Ob novem letu so obiskali 54 članov in jih ob tej priložnosti obdarili s paketi. Obiskovali so tudi bolne člane na domu in v bolnišnicah. Članom so pomagali pri nakupu nujne stanovanjske opreme in pri koriščenju počitniško-zdraviliških kapacitet.

V letu 2013 je izvajanje zavarovanja potekalo že v skladu z novim zakonom ZPIZ-2, veljavnem od 1. 1. 2013 dalje. Število novih zahtevkov za oceno invalidnosti se je na izpostavi v primerjavi z letom 2012 zmanjšalo, in sicer je bilo teh predlogov 915, kar je 15 % manj kot leta 2012. Povečalo se je število predlogov za oceno potrebe po dodatku za pomoč in postrežbo, vloženih je bilo 522 predlogov, kar je za 5,6 % več kot leta 2012. Število predlogov za oceno telesne okvare se je zmanjšalo, vloženih je bilo 309 predlogov, kar je 32 % manj kot leta 2012. Zmanjšanje števila predlogov je posledica spremembe zakonodaje, uveljavljene 1. 1. 2013, kar je imelo za posledico povečanje števila vloženih predlogov še v letu 2012 in uveljavljanja ugodnejših pravic po prejšnjem zakonu ZPIZ-1.

Po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov je invalid oseba, ki pridobi status invalida po ZZRZI ali po drugih predpisih in oseba, pri kateri so z odločbo pristojnega organa ugotovljene trajne posledice telesne ali duševne okvare ali bolezni in ima zato bistveno manjše možnosti, da se zaposli ali ohrani zaposlitev ali v zaposlitvi napreduje. Pogoji in merila za pridobitev statusa invalida so opredeljeni v II. poglavju ZZRZI.

V letu 2013 je MOV z javnim razpisom za sofinanciranje programov in/ali projektov na področjih socialnega in zdravstvenega varstva MOV sofinancirala 30 izvajalcev, med njimi tudi invalidska društva (Zveza delovnih invalidov Slovenije, Medobčinsko društvo invalidov Šaleške doline – ohranjanje psihofizičnih sposobnosti invalidov skozi rekreacijo in šport, Društvo invalid Konovo – pomoč invalidom za pridobivanje in ohranjanje zdravje, Invalidsko društvo Ilco Mb, Celje – delovanje invalidnih oseb s stomo). Dodatno MOV letno nameni 10.000 evrov za ostale programe invalidskih društev.

Za invalide Inštitut Integra v MOV že sedaj izvaja številne programe in bo s tem nadaljeval še naprej. Za organizacijo in spodbujanje neodvisnega življenja oseb z različnimi oblikami oviranosti ter podporno bivanje invalidov bodo do leta 2015 pripravili socialno podjetje z aktivacijskimi programi, ki bodo namenjeni izboljšanju zaposlitvenih možnosti oseb z zdravstvenimi težavami, ki nimajo statusa invalida.

Inštitut Integra je eden izmed izvajalcev storitev zaposlitvene rehabilitacije,

ki mu je bila s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve podeljena koncesija v obsegu 0,4 strokovnega tima. Mrežo izvajalcev storitev zaposlitvene rehabilitacije v Republiki Sloveniji sestavlja 14 izvajalcev.

Prizadevanja MOV za zagotavljanja dostopnosti javnih površin, zgradb v javni rabi, javnih storitev in prevozov v mestu ter za bolj kvalitetno življenje ljudi, ki se srečujejo z različnimi oblikami oviranosti, so bila v preteklem obdobju nagrajena s priznanji.

Decembra 2004 je Zveza delovnih invalidov Slovenije Mestni občini Velenje podelila listino Občina po meri invalidov. Listina je priznanje občini, ki v svojem delovanju upošteva različnost potreb svojih občanov. Zato načrtno razvija, vzpodbuja in realizira dejavnosti in ukrepe, ki bistveno prispevajo tudi k večji kvaliteti osebnega življenja invalidov in njihovih družin, ustvarja možnosti za njihovo socialno vključenost in za aktivno udeležbo v družabnem življenju občine z namenom udejanjanja pravic človeka in državljana.

Svet MOV je na 22. seji dne 7. 6. 2005 sprejel sklep o ustanovitvi in nalogah Sveta za invalide MOV. Svet za invalide je strokovno in posvetovalno telo, ki povezuje in usklajuje delo in aktivnosti vseh, ki se ukvarjajo z invalidi na območju MOV. S svojim delom zagotavlja celovit pristop obravnavanja in

Foto: splet

urejanja področja invalidov v občini. Po podatkih Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo (v nadaljevanju: Inštitut RS za socialno varstvo) je bilo v Sloveniji do 800 uporabnikov programov osebne asistence. V okviru osebne asistence se je uporabnikom nudila predvsem pomoč pri gospodinjskih opravilih (organiziranje prehrane, pomoč pri pripravi hrane, nakup živil ali pomoč pri nakupih, pomivanje posode, pranje in urejanje perila, čiščenje, pospravljanje in podobno), pomoč pri opravljanju temeljnih življenjskih aktivnosti (pomoč pri osebni negi, kot so oblačenje, slačenje, kopanje, britje in podobno, pomoč pri uporabi sanitarij, obračanje v posteljni in podobno) ter razne oblike spremljanja (spremljanje izven doma, v različne institucije, na razne prireditve, obrede, po opravkih in podobno). Te programe so izvajale invalidske organizacije in se financirale na različne načine, na primer v okviru programov aktivne politike zaposlovanja, s sredstvi Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji, na podlagi javnih razpisov Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve oziroma posameznih lokalnih skupnosti ipd. V MOV program osebne asistence izvaja Društvo invalid Konovo.

Pravica do izbire družinskega pomočnika, pomočnice

Upravičenec do institucionalnega varstva lahko namesto pravice do celodnevnega institucionalnega varstva izbere družinskega pomočnika. Družinski pomočnik je oseba, ki starostnikom, invalidni osebi ali osebi s težko motno v duševnem razvoju nudi pomoč, ki jo potrebuje. Pravico do izbire družinskega pomočnika ima starostnik, ki je v celoti odvisen od tuje nege in pomoči, invalidna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletna težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb. V skladu z Zakonom o socialnem varstvu in na podlagi odločb centrov za socialno delo je MOV namenjala sredstva za plače družinskih pomočnikov in pomočnic, kadar za njihovo kritje sredstva iz dodatka za tujo nego in pomoč oziroma dodatka za pomoč in postrežbo sredstva invalidne osebe ter prispevek zavezank oziroma zavezancev niso zadoščali.

Tabela 12: Število družinskih pomočnikov in pomočnic iz MOV in višina sredstev MOV za njihove plače v obdobju od 2007 do 2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Število družinskih pomočnic/kov	23	18	19	19	19	19	18
Sredstva MOV (v EUR)	84.483	108.792	123.601	139.917	172.101	171.822	191.984

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV

Sofinanciranje s pomočjo javnih razpisov MOV

MOV za namene sodelovanja z nevladnimi organizacijami vsako leto objavi javni razpis za sofinanciranje nevladnih organizacij na področju socialnega in zdravstvenega varstva.

Postopek javnega razpisa vodi strokovna komisija, ki jo imenuje župan skladno s Pravilnikom o kriterijih in merilih za sofinanciranje programov na področju socialnega in zdravstvenega varstva.

Izvajalci programov s področja socialnega in zdravstvenega varstva in humanitarnih dejavnosti (v nadaljevanju: organizacije) so lahko:

- dobrodelne organizacije kot prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih z namenom, da bi reševale socialne stiske in težave prebivalcev, ustanovijo posamezniki v skladu z zakonom,
- organizacije za samopomoč kot prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih v skladu z zakonom ustanovijo posamezniki z namenom, da bi v njih skupno reševali socialne potrebe svojih občanov,
- invalidske organizacije kot prostovoljne in neprofitne organizacije, ki jih ustanovijo invalidi ali drugi posamezniki v skladu z zakonom, da v njih izvajajo posebne socialne programe in storitve, utemeljene na značilnostih invalidnosti po posameznih funkcionalnih okvarah, ki ogrožajo socialni položaj invalidov,
- druge prostovoljne in neprofitne organizacije, ki imajo v svojih programih elemente skrbi za zdravje in reševanje socialnih stisk občanov MOV.

Pravico do sofinanciranja imajo organizacije, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- da so registrirane in imajo dejavnost socialnega ali zdravstvenega varstva opredeljeno v ustanovitvenih aktih,
- da aktivno delujejo najmanj eno leto,
- da imajo sedež ali podružnico v MOV oziroma ne glede na sedež, če je program dejavnosti zastavljen tako, da aktivno vključuje občane MOV,
- da imajo urejeno evidenco o članstvu in ostalo dokumentacijo, kot jo določa zakon o društvih (za društva),
- da imajo zagotovljene materialne, prostorske in kadrovske pogoje za uresničevanje načrtovanih programov,
- da imajo izdelano finančno konstrukcijo, iz katere so razvidni prihodki in odhodki izvajanja programa, delež

lastnih sredstev, delež javnih sredstev, delež sredstev uporabnikov in delež sredstev iz drugih virov.

V letu 2013 je MOV z javnim razpisom za sofinanciranje programov in/ali projektov na področjih socialnega in zdravstvenega varstva sofinancirala naslednje izvajalce in njihove programe:

- Društvo distrofikov Slovenije - neodvisno življenje distrofikov
- Inštitut Vir, Celje - preprečevanje odvisnosti in socialna rehabilitacija uporabnikov drog
- Društvo za kronično vnetno črevesno bolezen, Maribor - neodvisno življenje oseb s kronično vnetno črevesno boleznijo
- Slovensko društvo za celiakijo, Celje - usposabljanje bolnikov s celiakijo za aktivno življenje
- Društvo za boj proti raku Velenje - prisluhnimo svojemu telesu – bodimo korak pred rakom
- Zveza delovnih invalidov Slovenije, Medobčinsko društvo invalidov Šaleške doline - ohranjanje psihofizičnih sposobnosti invalidov skozi rekreacijo in šport
- Združenje multiple skleroze Slovenije - posebni socialni program združenje multiple skleroze Slovenije
- Šent - dnevni center za zmanjševanje škode zaradi drog Velenje
- Župnijska Karitas Velenje - socialno in zdravstveno varstvo
- Vid - vseživljenjsko izobraževalno društvo, Velenje - skupine starejših ljudi za samopomoč
- Društvo Sožitje Velenje - bogatenje kvalitete življenja
- Društvo psoriatikov Slovenije, Maribor - vse za zdravo življenje človeka s psoriazo
- Društvo paraplegikov JZ Štajerske - posebni socialni programi paraplegikov
- Društvo ledvičnih bolnikov, Slovenj Gradec - socialna rehabilitacija ledvičnih bolnikov
- Društvo klic upanja, Celje - psihološka pomoč osebam v stiski
- Društvo dializnih in ledvičnih bolnikov, Celje - izboljšanje kakovosti življenja dializnim in ledvičnim bolnikov
- Humanitarno ekološko društvo najdi nas, Velenje - z alternativnimi metodami do trdnejšega zdravja

- Društvo upokojencev Velenje - starejši za starejše
- Društvo rejnic celjske regije - letovanje rejniških družin v Izoli
- Društvo upokojencev Šentilj Velenje - starejši za starejše z dodatkom društva za socialno skrb starostnikov na domu
- Šaleški koronarni klub - vseživljenjska rehabilitacija koronarnih bolnikov – članov šaleškega koronarnega kluba
- Društvo bolnikov z osteoporozo - za zdrave kosti skrbimo vse dni
- Slovensko društvo Hospic - Hospic
- Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo - zmanjševanje rabe tobaka med mladimi
- Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo - spodbujanje ne kajenja pri delovno aktivni populaciji v podjetjih
- Društvo revmatikov Slovenije - program rehabilitacije, ohranjanja psihofizičnega zdravja,…
- Društvo invalid Konovo - pomoč invalidom za pridobivanje in ohranjanje zdravja…
- Invalidsko društvo Ilco Mb Celje - delovanje invalidnih oseb s stomo
- Ustanova mali vitez -psihofizična rehabilitacija oseb
- Počitniško društvo Kažipot - Hi, konjiček

V letu 2013 smo preko javnega razpisa namenili 8.000 evrov, ki smo jih izvajalcem podelili na podlagi točkovanja prijavljenega programa (ocenjevanje tričlanske komisije na MOV). Izvajalci programov so prejeli sredstva v višini od 170,73 evra do 365,85 evra.

Sredstva MOV za področje socialnega varstva

V nadaljevanju sledi prikaz sredstev, ki jih je MOV namenjala področju socialnega varstva v obdobju od leta 2007 do 2013.

Tabela 13: Sredstva MOV za zakonske obveznosti na področju socialnega varstva v obdobju 2007 do 2013 (v EUR)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pomoč družini na domu	91.954	80.752	154.563	129.390	260.924	237.105	264.039
Doplačila oskrbnih stroškov	211.443	283.782	301.992	360.420	497.438	449.123	499.172
Financiranje pravice do izbire družinskega pomočnika	84.483	108.792	123.601	139.917	172.101	171.822	191.984
Skupaj	387.880	473.326	580.156	629.727	930.463	858.050	955.195

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV

Tabela 14: Sredstva MOV za področje socialnega varstva v obdobju 2007 do 2013 (v EUR)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zakonske obveznosti	387.880	473.326	580.156	629.727	930.463	858.050	955.195
Denarne pomoči MOV*(brez dobrodelnega sklada)	20.448	34.927	63.307	87.130	73.700	76.095	116.490
Dopolnilni socialnovarstveni programi	86.312	95.729	179.297	203.059	209.270	214.871	215.700
Ostalo**	26.740	42.333	58.703	58.269	40.457	38.959	50.828
Skupaj	521.380	646.315	881.463	978.185	1.253.890	1.187.975	1.338.213

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV
** Enkratne izredne denarne pomoči in pomoč staršem ob rojstvu otrok*
***Ostalo: javna dela in drugo*

Na področju socialnega varstva smo v letu 2013 zagotavljali sredstva za plačilo zakonsko opredeljenih in drugih programov pomembnih za občino v višini 1.338.213 evrov, in sicer za: plačila stroškov izvajanja javne službe pomoč družini na domu v višini 264.039 evrov, plačila za izgubljeni dohodek družinskim pomočnikom v višini 191.984 evrov, plačila stroškov oskrbnin v varstveno-delovnih centrih, splošnih in posebnih socialnovarstvenih zavodih v višini 499.172 evrov. OZ RK Velenje smo zagotavljali sredstva za izvedbo programa pomoč socialno ogroženim posameznikom in družinam v višini 30.000 evrov, za plačilo pogrebnih stroškov (socialni pokop) pa smo porabili 1.316 evrov. V okviru dopolnilnih programov, pomembnih za občino, smo zagotavljali sredstva za sofinanciranje programov/projektov na področju zdravstvenega in socialnega varstva (humanitarne organizacije in društva, ostali programi) v višini 41.583 evrov, za enkratne izredne denarne pomoči za novorojence v višini 44.500 evrov, za stroške programa Lokalne akcijske skupine za boj proti drogi v višini 8.043 evrov in izvajanje programov za starejše (programi za starostnike in Center dnevnih aktivnosti za starejše občane) v višini 13.002 evrov. Javna dela je izvajalo enaindvajset delavcev na različnih programih, za katera smo zagotovili 50.828 evrov.

Poskrbeli smo za okoli petnajst brezdomcev, ki smo jim zagotovili bivanje v Zavetišču za brezdomne – Center Hiša in prehrano. Javno kuhinjo je obiskovalo okoli petinpetdeset socialno ogroženih občank in občanov, stroški za navedene storitve so znašali 93.375 evrov. Socialno ogroženim posameznikom in družinam

smo dodelili 285 enkratnih izrednih denarnih pomoči za hrano in plačilo mesečnih položnic v višini 71.990 evrov. Društvom in zavodom na področju socialnega varstva smo zagotavljali dotacije v obliki brezplačne najemnine in obratovalnih stroškov (električna energija, odvoz odpadkov, komunalne storitve) v višini 28.381 evrov.

Za zgoraj navedene naloge je v letu 2013 MOV namenila cca. 3,5 % vseh proračunskih sredstev MOV. Realizacija obsega občinskih dopolnilnih programov bo odvisna od proračunskih sredstev, ki bodo vsako leto zagotovljeni v te namene v okviru finančnih možnosti in sredstev Evropskega socialnega sklada in Evropskega sklada za regionalni razvoj (priprava regijskih izvedbenih načrtov 2014–2020).

Tabela 15: Sredstva MOV za programe socialnega varstva, namenjene različnim ranljivim skupinam prebivalk in prebivalcev MOV v obdobju od 2007 do 2013 (dopolnilni programi MOV)

Programi, namenjeni ...	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
starejšim (programi za starostnike, Center dnevnih aktivnosti za starejše)	3.991	4.290	5.020	3.553	8.354	6.299	13.002
otrokom in mladim	0	0	*	*	*	*	*
dotacije za delovanje - najemnine (ženske in otroci, ki so žrtve nasilja, društva, ljudje s težavami v duševnem zdravju,...)	0	0	34.200	38.094	38.084	39.263	28.381**
ljudem s težavami zaradi uporabe nedovoljenih drog	10.561	9.977	9.008	8.273	8.868	9.615	8.043
ljudem s težavami zaradi uživanja alkohola in s težavami zaradi drugih zasvojenosti	0	0	0	0	0	0	0
ljudem, ki se srečujejo s tveganji za nastanek revščine, brezdomstva ter njunimi posledicami	29.392	33.266	62.347	89.033	91.674	98.278	94.691
invalidom	10.045	10.472	10.194	8.495	10.000	9.167	10.000
humanitarne organizacije in društva, ostalo	32.323	37.724	58.528	55.611	52.290	52.249	61.583
Skupaj (v EUR)	86.312	95.729	179.297	203.059	209.270	214.871	215.700

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV
** sredstva za programe, namenjene otrokom in mladim so bila črpana iz dobrodelnega sklada*
***na podlagi javnega razpisa v letu 2013 je bil nekaterim uporabnikom dan prostor v brezplačno uporabo poslovni prostor; MOV financira samo mesečne stroške (OZ RK Velenje, Društvo Sožitje in Vzgojni zavod Slivnica)*

SUKF
SMURF

5

STRATEGIJA RAZVOJA SOCIALNEGA VARSTVA V MOV OD 2014 DO 2020

Strategija razvoja socialnega varstva v MOV od 2014 do 2020 je nastala na podlagi potreb različnih skupin prebivalk in prebivalcev MOV in Nacionalnega programa socialnega varstva 2014–2020.

V prvem delu strategije razvoja socialnega varstva v MOV do leta 2020 so predstavljeni različni programi in storitve za posamezne ciljne skupine, nato pa sledijo konkretni cilji, ukrepi in kazalniki.

Storitve in programi, namenjeni posameznim ranljivim ciljnim skupinam

MOV sodeluje v koordinacijski skupini za pripravo regijskih izvedbenih načrtov za Savinjsko regijo. Po regijskih izvedbenih načrtih se bodo člani regijske koordinacijske skupine dogovorili o tistih ciljih in nalogah, ki presegajo pristojnosti posameznih lokalni skupnosti (občin) in so ključne za dosego zastavljenih ciljev resolucije v Nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2014–2020 in za zadovoljevanje opredeljenih regij glede potreb na področju socialnega varstva v obdobju 2014–2016. Regijske izvedbene načrte potrdi regijska koordinacijska skupina in ga posreduje v potrditev lokalnih skupnosti na območju posamezne regije. Regijski izvedben načrt je veljaven, ko ga sprejmejo občine, ki predstavljajo vsaj 50 odstotkov prebivalstva v regiji. V letu 2013 smo na skupnih sestankih koordinacijske skupine že določili prioritete, v katere se bo vlagalo v Savinjski regiji v obdobju 2014–2020 iz evropskih sredstev. Prioritete z opisom programov za Savinjsko regijo so naslednje: stanovanjske skupine in namestitvena podpora ranljivim skupinam s podpornimi programi,

svetovalni centri za otroke, mladostnike in družine, medgeneracijska središča s podpornimi programi, programi za demenco in programi za zasvojenost.

V Sloveniji je še precejšnje nezaupanje do socialnega podjetništva. Prav zaradi tega je potrebno širiti primere dobrih praks. Priložnosti za razvoj socialnega podjetništva so v kmetijstvu, socialnemu turizmu, socialni in pravični trgovini ipd. Naloga lokalne skupnosti je v oblikovanju spodbudnega okolja, ki bo omogočal zagon socialnih podjetij. Glavni cilj socialnega podjetništva je delovanje v javnem interesu in vključitev ranljivih skupin, ki se nahajajo na trgu dela. Presežek prihodka se vlaga nazaj v razvoj socialne dejavnosti.

Okvirna razpoložljiva višina razpisanih nepovratnih sredstev, ki se razpisujejo za dvoletno obdobje, znaša 1.200.000 evrov (600.000 evrov v letu 2014 in 600.000 evrov v letu 2015). Ministrstvo bo posamezni projekt sofinanciralo do največ 200.000 evrov, upoštevajoč omejitev po pravilu »de minimis«. Z 1,2 milijona evrov se bo sofinanciralo večletne projekte, ki bodo izkazovali trajno opravljanje dejavnosti socialnega podjetništva ali trajno zaposlovanje oseb iz ranljivih ciljnih skupin. V okviru projektov bodo morali upravičenci razvijati tržne dejavnosti (proizvodnja, prodaja proizvodov ali storitev), ustvarjati delovna mesta, prav tako pa bodo morali prispevati k socialni integraciji in poklicni reintegraciji ranljivih skupin na trgu dela ter krepiti inovativno sposobnost družbe za reševanje socialnih gospodarskih, okoljskih in drugih problemov.

V MOV je v letu 2015 planirana ustanovitev socialnega podjetništva; aktivacijski program, namenjen izboljšanju zaposlitvenih možnosti brezdomnih oseb, katerega nosilec bo Integra Inštitut in druge NVO. Do leta 2016 pa odprtje socialne trgovine v MOV (nosilec Zaposlitveni center Gea).

Storitve in programi, namenjeni starejšim

Staranje prebivalstva je proces, ki se mu v razvitih državah, tudi v Sloveniji, ni mogoče izogniti. Z upadanjem števila rojstev, daljšanjem življenjske dobe in upočasnjevanjem umrljivosti se spreminja starostna sestava prebivalstva. Tako se zmanjšuje delež delovno sposobnega prebivalstva in povečuje delež starejših.

Meja 65+ let se v naši zakonodaji uporablja kot ločnica, ki določa, kdo je po administrativnih merilih star in mu lahko pripadajo določene pravice. Tudi Statistični urad Republike Slovenije uporablja mejo 65+ let. Iz različnih razprav, statistik in raziskav pa je vse bolj razvidno, da bi se morala ta meja pomakniti navzgor, saj je v največji meri storitve in programe, ki naj bi bili namenjeni starejšim od 65 let, v resnici uporabljajo starejših od 75 let. Meja večkrat predstavlja oviro in morda bi

bilo dobro vstopne pogoje za programe postaviti bolj fleksibilno ter pri tem upoštevati dejanske potrebe ljudi, ne le njihove biološke starosti.

MOV namenja starejšim občankam in občanom posebno pozornost, saj se ljudje zavedajo, da se je treba na to obdobje pripraviti. Starejši ljudje potrebujejo pomoč, zato MOV zanje ustvarja programe za varnejšo starost in omogoča aktivnosti, ki bodo naredile to obdobje varno in srečno. MOV se trudi, da imajo starostniki kar najboljše možnosti za zdravje, zato spodbuja aktivno staranje.

Za namen načrtovanja strategije MOV se bomo usmerili na programe in storitve, ki jih lahko zagotavlja lokalna skupnost ter tako olajša življenje mnogim starejšim in njihovim svojcem. Usmerjeni pogovor, ki smo ga za namen načrtovanja izvedli z različnimi organizacijami, ki nudijo programe ali storitve starejšim na območju MOV, je pokazal na nekaj značilnosti. Ugotovimo lahko, da so programi za starejše v preteklih nekaj letih postali bolj raznoliki in številčnejši.

MOV je konec leta 2009 pristopila k projektu »Velenje, starosti prijazno mesto«, katerega cilj je izboljšanje življenja starejših občanov MOV. Starosti prijazna mesta so projekt Svetovne zdravstvene organizacije pri OZN, v Sloveniji pa ga vodi Inštitut Antona Trstenjaka. Zasnovali so ga kot odgovor na starajoč se svet, na katerega bodo odgovor morali dati prebivalci sami. Je kakovost bivanja, način življenja, sodobna, urbana filozofija. V projektu sodelujejo ugledni, prepoznavni in aktivni občani Velenja.

V MOV se izvaja tudi projekt »Socialna vključenost starejših v MOV«, uvajamo pa tudi storitev SOS GUMB – socialnovarstveno storitev varovanja na daljavo, ki zagotavlja 24-urni nadzor in varovanje uporabnika preko osebnega telefonskega alarma.

Starejšim občanom je namenjen tudi projekt »Starejši za starejše – za višjo kakovost življenja«, ki ga izvajajo društva upokojencev. Prostovoljci obiskujejo starejše od 69 let in o morebitnih težavah obveščajo CSD Velenje. Cilj projekta je najti osamljene, onemogle, osiromašene vrstnike, jim olepšati starost, olajšati stiske, odpreti vrata našim društvom, vsem osamljenim in pomoči potrebnim, jih povabiti k našim aktivnostim, prenesti informacije o starejših, ki potrebujejo in želijo pomoči, vplivati na izboljšanje storitev, pomagati drugim humanitarnim organizacijam najti tiste, ki so pomoči najbolj potrebni.

Od leta 2012 je v Velenju odprt Center dnevnih aktivnosti za starejše občane, ki je namenjen razvedrilu, druženju, povezovanju, socialnemu vključevanju pa tudi dodatni pomoči pri skrbi zase.

MOV bo v obdobju do leta 2020 še naprej izvajala omenjene projekte in

tako prispevala k ohranjevanju kakovosti življenja starejših občank in občanov.

Vsakdanje življenje starejših pa je kljub pestri izbiri programov in storitev vse bolj obremenjeno. Poleg krčenja sredstev za pokojnine in socialne denarne prejemke starejši pogosteje nosijo bremena izgube zaposlitve svojih otrok. S svojo pokojnino ne preživljajo le sebe, temveč tudi svoje odrasle otroke. Prav tako velja obratno: vse več je odraslih, ki prevzemajo skrb za svoje ostarele starše, ker ne zmorejo plačila oskrbe v domu za starejše ali plačila storitve pomoči družini na domu. Veliko breme pri tem nosijo predvsem ženske, ki tako poleg službe in skrbi za lastno družino prevzemajo tudi skrb za ostarele starše.

S podaljševanjem življenjske dobe in z vse večjim številom ljudi v visoki starosti se povečujejo tudi potrebe po pomoči, kar predstavlja veliko finančno obremenitev za starejše in njihove svojce. Pri skrbi za starejše se tako kot drugod po Evropi razvijata črni trg zaposlovanja in siva ekonomija, ki zaradi pomanjkanja nadzora predstavljata lahek teren za razvoj in nastanek raznovrstnih zlorab starejših.

Usmerjen pogovor z izvajalskimi organizacijami je pokazal tudi na specifične potrebe po Centru za oskrbo starejših – dnevno varstvo, kjer nudijo programe podpore ter izvajanja pomoči in samopomoči za starejše. Vedno večje bodo potrebe po vključevanju oseb v dnevno varstvo, po skupinah za samopomoč, ka-

kovosti življenja starejših, ki bo merjena s podpornimi storitvami z namenom ostajanja starostnika čim dlje v obstoječem družinskem in socialnem okolju, potrebe po številnih akcijah za osveščanje širše javnosti, izvedbi mednarodnih strokovnih srečanj itd.

V MOV ugotavljamo, da je za starejšo populacijo zadostno število namestitev in menimo, da bo potrebno razvijati dnevne oblike varstva, namestitve v kriznih situacijah ter namestitve uporabnikov s specifičnimi potrebami. Predlagamo odprtje medgeneracijskega centra, ki je lahko del programa dnevnega varstva starejših oseb ter kot vstopna info točka za vse nadaljnje oblike pomoči. Prav tako je prepoznana potreba po programu Hospica/paliativne sobe v domovih za ostarele in socialnemu servisu.

Veliko starejših občanov prebiva v DVO Velenje, kjer bodo do leta 2020 rekonstruirali zgradbo doma in uvedli nov, sodoben strokovni koncept dela, ki ga postopoma že uvajajo – koncept doma četrte generacije. Rekonstrukcija predvideva tudi nadzidavo doma. S tem bodo tudi povečali število sob, ki bodo sprejele več stanovalcev. Kljub temu, da ponujajo kakovostno nego in oskrbo, ki jo predpisujejo predpisi in so cenovno med najbolj ugodnimi ponudniki institucionalnih storitev za starostnike, so zahteve uporabnikov in njihovih sorodnikov vedno višje.

V MOV je tudi vse več ozaveščenih posameznikov in družin, ki želijo sebi in svojim domačim omogočiti kvalitetno vsakodnevno življenje in bivanje, prijazno in aktivno staranje, zadovoljevanje tistih posebnih potreb, ki jih sami, kljub dobri volji in želji, ne zmorejo. Zato potrebujejo skrb družbe, lokalne skupnosti, vladnih ali nevladnih organizacij, da jim pri tem pomagajo. Potrebujejo nove, sodobne, alternativne oblike kvalitetnega življenja in aktivnega preživljanja prostega časa. Potrebo, ki jo imajo, želijo predstaviti odgovornim izvajalcem socialnovarstvenih storitev in skupaj z njimi kreirati nove oblike kvalitetnega medgeneracijskega bivanja in prijaznega sožitja.

Ena od možnosti je novogradnja ali adaptacija oziroma preureditev obstoječe večstanovanjske zgradbe v oskrbovana stanovanja. K sofinanciranju oskrbovanih oziroma varovanih stanovanj je smiselno pritegniti zainteresirane fizične osebe, ki tovrstna stanovanja kupovali zase ali za svoje starejše družinske člane.

Oskrbovana stanovanja predstavljajo temelj za varno in zadovoljno starost, saj morebitnim lastnikom ali najemnikom nudijo številne ugodnosti, ki so prirejene željam in potrebam tistih, ki se tudi v tretjem življenjskem obdobju ne želijo odpovedati aktivnemu in samostojnemu slogu življenja. Stanovalcem oskrbovanih stanovanj je omogočena pomoč pri bivanju (čiščenje, pranje), organizirana

prehrana, pomoč pri vzdrževanju osebne higiene in izvajanje dnevnih opravil, pomoč pri ohranjanju osebnih stikov. Poleg tega pa mora biti zagotovljena celodnevna pomoč preko klicnih naprav za pomoč na daljavo.

Poleg sofinanciranja programov za starejše MOV izvaja tudi ključne zakonske obveznosti s področja socialnega varstva starejših: zagotavljanje mreže javne socialnovarstvene storitve pomoč družini na domu ter (do)plačila oskrbe v institucionalnem varstvu tistim občankam in občanom, ki s svojimi prihodki oziroma prihodki zavezank in zavezancev me morejo plačevati polne cene oskrbe. Kljub trendu stalnega naraščanja potreb po kritju stroškov oskrbe in stroškov storitve pomoč družini na domu s strani lokalne skupnosti je MOV v preteklih letih redno in v celoti izpolnjevala navedene zakonske obveznosti. Prav tako bo te obveznosti poravnala tudi v prihodnjem obdobju ter s tem pomembno prispevala k ohranjanju kakovosti življenja občank in občanov.

Trend razvoja oblik pomoči starejšim je zmanjševanje institucionalnih oblik in iskanje novih, ki so cenejše, bolj učinkovite in prijaznejše starejšim. Mednje sodijo pomoči na domu in dnevne oblike varstva starejših, ki se lahko vključujejo vanje in varovana stanovanja.

Tudi skrb za dolgotrajno bolne in invalidne posameznike je sestavni del zastavljenih programov aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti. To pomeni vključevanje tako imenovanih belih delovnih mest, ki predstavljajo na lokalnem nivoju socialno aktivacijo osebnih storitev, vključevanje prostovoljcev znotraj posamezne generacije oziroma interesne skupine in med generacijami.

Za uresničitev usmeritve, da bi starejši, dolgotrajno bolni ali osebe s posebnimi potrebami čim dlje živeti v svojem domačem okolju, ni dovolj le razvita sosedska pomoč, prostovoljstvo ali razvite socialnovarstvene storitve.

Dozoreva spoznanje, da je potrebno storiti korak dlje in ustvariti pogoje za prijazno, zdravo in zadovoljno življenje različnih generacij in njihovega sobivanja. V ospredje vse bolj prihajajo nove, alternativne oblike bivanja, sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije, zdravstvena preventiva in različne aktivnosti za samostojno življenje starejših, dolgotrajno bolnih in invalidnih oseb v domačem okolju.

Iz dneva v dan se krepi spoznanje, da naraščajočih demografskih sprememb ne moremo reševati parcialno in le za določeno generacijo. Ideja o sodelovanju med generacijami vključuje vzpostavitev medgeneracijskega dialoga in skupno iskanje vsebin, ki združujejo sorodno misleče. Ob tem ne gre pozabiti na razvijanje kvalitete odnosov med ljudmi,

posebej na razvijanje odnosov med generacijami in za njih.

Sodobni modeli socialne gerontologije zahtevajo celovito skrb za starejšo generacijo, ki jim dopušča zmožnost samostojnega življenja in opravljanje temeljnih funkcij vsakdanjega življenja. V ta model se smiselno vključujejo vse vrste pomoči, ki jih posameznik v določenem obdobju potrebuje, pri tem pa mu je prepuščena svoboda in možnost izbire obsega te pomoči.

Na drugi strani v lokalnem okolju srečujemo različne interesne skupine, na primer osebe s posebnimi potrebami ali invalidne osebe, ki prav tako pričakujejo enakovredno in enakopravno družbeno skrb in pomoč pri vključevanju v okolje, katerega del so.

Osebe s posebnimi potrebami in invalidne osebe so občani lokalnega okolja, ki odstopajo od pričakovanih značilnosti in zmožnosti, definiranih v nekem okolju, in potrebujejo dodatno pozornost, skrb, pomoč in varovanje.

Med osebe s posebnimi potrebami se uvrščajo posamezniki z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, osebe z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani, dolgotrajno bolni, osebe s primanjkljaji na določenih področjih učenja ter osebe s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Vsi navedeni potrebujejo dodatno strokovno pomoč in prilagojene programe za kvalitetno, vseživljenjsko učenje in bivanje. Integracija teh oseb v družbo pomeni, da se v njihovem življenju in bivanju upošteva njihovo zdravstveno stanje, delovne spretnosti ter poklicna prilagoditev delovnemu in življenjskemu procesu.

Celovita skrb za starejše, invalide in osebe s posebnimi potrebami v lokalnem okolju kaže na razvoj te skupnosti, na prepoznavo potreb njenih občanov, na odnos do sočloveka, potrebo po ustvarjanju kvalitetnih življenjskih pogojev v skupnosti.

Danes starejši mnogokrat ostanejo sami v svojem domu, zapuščeni in osamljeni, ker je mladim generacijam naloženo težko breme ustvarjanja dohodka in borba za preživetje novo ustvarjajoče družine.

Nekatere družine se vsakodnevno spopadajo še s problemom, kako poskrbeti za svoje domače, ki imajo težave z invalidnostjo, posebnimi potrebami, specifičnimi težavami, ki se v obstoječih socialnovarstvenih programih težko ali ne izvajajo.

VDC SAŠA je zato oblikoval idejno zasnovo za projekt Medgeneracijskega bivalnega centra, ji je nastal:

- na podlagi dejansko zaznanih potreb in pritiskov svojcev po organiziranem varstvu oseb s posebnimi potrebami, z motnjo v duševnem in telesnem razvoju, ki potrebujejo institucionalno varstvo;

- na oceni potreb po organizaciji in izvedbi sodobnih modelov institucionalnega varstva starejših in invalidnih oseb, ki bi želeli bivati v tako imenovanih oskrbovanih stanovanjih;

- na oceni potreb po organizaciji in izvedbi dnevnega centra za starejše in invalidne občane, za tiste, ki bi se radi vključili v različne oblike vseživljenjskega izobraževanja, kot tudi za vse starejše in invalidne občane, ki živijo na svojem domu;

- na podlagi interesa lokalne skupnosti, da oblikuje nove, sodobne pristope za kvalitetno sobivanje različnih generacij, ustvarjanja toplih, medgeneracijskih odnosov in medsebojnega vseživljenjskega učenja in izmenjavanja dobre prakse.

S projektom medgeneracijskega bivalnega in dnevnega centra bi navedenim ciljnim skupinam odprli spekter različnih socialnovarstvenih dejavnosti, ki bi bile koristne tako za lokalno skupnost in regijo kot za posameznika, ki potrebuje stalno ali dnevno oziroma začasno ali občasno nastanitev in vključitev v organizirane družbene aktivnosti, ki mu

omogočajo kvalitetno bivanje in aktivno staranje v zrelih letih življenja.

Programi, namenjeni otrokom in mladim

Zaščita otrok je v celoti v pristojnosti države in jo ureja več zakonov. V pristojnosti države so tudi programi, ki vključujejo mlade storilce kaznivih dejanj, prav tako pa tudi programi rejništva, posvojitve, varstvo otrok s posebnimi potrebami in družinsko varstvo. V zadnjem času smo priča vedno večjemu porastu stisk otrok in mladostnikov vseh starosti in obeh spolov, na drugi pa vse pogostejši nemoči staršev in vzgojiteljev pri vzgajanju in osebnem poslanstvu starševstva. Poudariti je treba, da se vsi naši temeljni odnosi, ki jih kasneje v življenju vzpostavljamo z drugimi, vzpostavljajo znotraj naše primarne socializacije, ki jo nudi družina. Zato je tudi osrednja celica, s katero se je vredno in potrebno tudi strokovno in profesionalno ukvarjati do te mere, da ji je nudena tista in takšna pomoč, ki jo v danem trenutku potrebuje, ravno družina. Zato je toliko bolj pomembno, da imajo otroci in starši takrat, ko se znajdejo v stiski, v situaciji, ko potrebujejo pomoč strokovnega svetovalca, tega tudi na voljo. Res je, da nekaj te pomoči lahko nudijo tudi šole same, vendar pa dalj časa trajajočega, poglobljenega in samo strokovno-svetovalnega procesa v večjem obsegu ne zmorejo.

V MOV deluje pod okriljem CSD Velenje Dnevni center za otroke in mladostnike Velenje. Program obsega storitve za osnovnošolce z učnimi težavami, s primanjkljajem v socialnih stikih ter z blažjimi vedenjskimi in osebnostnimi motnjami in mladinske delavnice, ki so namenjene učencem 8. in 9. razreda osnovnih šol, kjer se izvajajo naslednje dejavnosti: krepitev osebnosti posameznika za obvladovanje razvojne krize, učenje življenjskih veščin (komunikacija, vzpostavljanje, razvijanje in ohranjanje medsebojnih odnosov, reševanje življenjskih težav), pravočasno podajanje informacij o negativnih posledicah narkomanije, alkoholizma, nasilništva, avtoagresivnosti ter vodenje k razvojnim in socialnim veščinam za osebnostno rast posameznika.

Da bi torej otroci in starši prišli kar najhitreje do za njih ustrezne in njihovi stiski prilagojene strokovne pomoči, je pomembno tudi znotraj naše lokalne skupnosti pristopiti k reševanju problema. Enega teh temeljnih elementov strokovne pomoči je mogoče najti v strokovnih svetovalnih centrih, namenjenih otrokom, mladostnikom in staršem.

Z vzpostavitvijo koordinacijskega telesa skozi norveški model bomo v MOV bližje uresničitvi podpore mladim ter še učinkovitejšemu preprečevanju zgodnjega zapuščanja izobraževanja. Ne le izguba človeškega in socialne kapitala, temveč predvsem intelektualnega, je naša prednostna skrb. Prav tako kot je prednost-

na skrb tudi izkoristiti vsako možnost pri preprečevanju socialne izključenosti mladih iz vitalnih sfer družbe. Zato bodo orodja projekta Stop Dropout, zlasti pa model »Flexibilne preventive in podpornega sistema«, v MOV vsekakor našli svoje mesto že z naslednjim šolskim letom. Formirana bo skupina storitve spremljanja, ki jo bodo sestavljali ne le strokovnjaki različnih strok, ampak tudi socialna mreža uporabnika/dijaka – vrstniki, zagovorniki, nevladne institucije ipd. Pomembno je, da je uporabnik hkrati tudi tisti, ki izbira podporno okolje.

Novi programi za mlade osipnike bodo prvenstveno namenjeni skupinam brezposelnih mladih, ki zgodaj opustijo šolanje in so v ekonomskem, socialnem in psihološkem smislu najbolj ranljive: mladi, ki so predčasno izključeni iz izobraževanja in šole, tisti, ki gredo iz šole neposredno na delo in vstopijo v nizko kvalificirane in nestabilne segmente trga dela, ter so brezposelni, tisti s slabimi izobraževalnimi kvalifikacijami (četudi so dokončali osnovno šolo).

Kot kažejo podatki raziskav, se med osipniki nahajajo tudi mladi, ki niso opustili šolanja zaradi kakšne posebej močne osebne ali socialne stiske. Ti mladi po izkušnjah mentorjev v uspešnem programu Projektno učenje mladih potrebujejo krajši program, nekoliko drugačen pristop in druge poudarke v vsebinah in temeljnih zmožnostih, ki naj jih program krepi. Ena od značilnosti te skupine mladih je tudi, da običajno nimajo finančne in/ali čustvene podpore svoje

družine. Sem sodijo tudi mladi, ki gredo po alternativni življenjski poti (na primer zgodnje starševstvo).

Usmerjen pogovor z izvajalskimi organizacijami je pokazal potrebe po:

- laboratoriju za prepoznavanje in preprečevanje nasilja, v katerem bodo izvajali preventivne in terapevtske programe namenjene mladostnikom in mladim odraslim. Po zadnjih podatkih stopnja nasilja med mladimi strmo narašča, zato bodo z naslednjimi ukrepi to preprečevati: izvajanje različnih psihosocialnih, edukativnih in terapevtskih pristopov v individualni in skupinski obravnavi, dogovor o vključevanju uporabnikov z ukrepom družbeno koristnega dela, izvajanje preventivnih delavnic v vzgojno varstvenih in izobraževalnih institucijah in osveščanje javnosti o prisotnosti in posledicah nasilja;

- svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše. Center bo ponujal terapevtske programe (individualna terapevtska obravnava). Izvajali se bodo programi specialistične strokovne obravnave, ki jih bodo deležni otroci in mladostniki, napoteni v obravnavo s strani šolskih svetovalni služb, svetovanja za starše, delo s parom-staršema v obliki partnerskega svetovanja in izvajanju starševske skrbi, družinsko delo s celo družino, ki imajo otroka s čustvenimi in vedenjskimi težavami ... in strokovna predavanja za učitelje, vzgojitelje in svetovalne delavce;

- odprtju stanovanjske skupine v okviru mladinskega doma, ki v osnovi pomeni drugačen program od že obstoječe stanovanjske skupine, ki je odprta v okviru vzgojnega zavoda. Zgodnje delo z otroki in mladostniki se bogato obrestuje v nadaljnjih obdobjih;

- laični pomoči na domu, kot pedagoški socialnovarstveni storitvi pomoč na domu; trajnejša oblika dela;

- programih preprečevanja osipništva mladih.

Mreža programov za preprečevanje nasilja, programov za pomoč žrtvam nasilja in programi za delo s povzročitelji nasilja

Nasilje nad ženskami in otroki je širok družbeni problem, katerega obseg se zaradi vse večje osveščenosti žrtev povečuje. Gre za kompleksen problem, ki nima enega samega izvora (npr. hudih socialnih stisk, revščine, alkoholizma ali brezposelnosti) in se pojavlja v vseh družbenih slojih ter izobrazbenih skupinah.

Cilji strategije s tega področja bodo vključevali dve skupini, in sicer ženske in otroke, ki doživljajo nasilje, ter povzročitelje

nasilja. Za namen načrtovanja smo opravili usmerjen pogovor z organizacijami, ki se ukvarjajo s problemom nasilja in identificirali v nadaljevanju predstavljene prednosti ter pomanjkljivosti obstoječe mreže pomoči. Med prednosti spadata vedno višja strokovnost in izobraženost izvajalk in izvajalcev programov s področja preprečevanja nasilja, pri čemer nevladne organizacije prednjačijo pred vladnimi ustanovami. Dosežena raven financiranja omogoča stabilno delovanje nekaterih programov, kar je za področje bistvenega pomena, saj je ob odkritju nasilja potrebno zagotoviti hiter in odziven sistem pomoči. Zakonodajne spremembe narekujejo boljše in učinkovitejše medinstitucionalno sodelovanje pri obravnavi nasilja, krajše sodne postopke in boljšo zaščito žrtev, kar se kaže tudi v povečanem številu izrečenih ukrepov prepovedi približevanja. V veljavi so protokoli ukrepanja za vladne ustanove, nevladnim organizacijam pa je omogočena večja vloga v postopkih obravnave.

Foto: splet

Med ključne pomanjkljivosti obstoječe mreže pomoči sodi zagotavljanje prehoda žrtev v samostojno stanovanje. Možnosti so namreč zelo omejene oziroma jih skorajda ni. Najemnih stanovanj stanovanjskega sklada je malo, najemna stanovanja na prostem trgu pa so za žrtve nasilja predraga. Ženske po odhodu iz nasilne situacije ostanejo brez dela prihodkov, ki jih je zagotavljal partner, poleg tega pa v prejšnjem stanovanju pogosto pustijo vse vredne predmete, saj le tako lahko odidejo. Ustrezne odgovore bi lahko ponudile dosledno izvajalne sistemske (zakonodajne) rešitve, npr. izselitev povzročitelja in podpora žrtvi oz. žrtvam za samostojno bivanje doma.

Posebej ranljive v skupini žensk, ki doživljajo nasilje, so ženske brez državljanstva. Strah, da bo partner, ki ima državljanstvo, dobil otroke, jih namreč ovira, da zapustijo nasilni odnos. Podoben problem obstaja pri starejših ženskah, ki se za ukrepanje in pomoč zelo težko odločijo.

Poleg zagotavljanja nastanitev širšemu krogu žrtev je potrebno v prihodnje zagotoviti tudi boljšo dostopnost do brezplačnih terapevtskih programov – psihosocialna pomoč žrtvam nasilja (svetovanje, organiziranje skupin za samopomoč), ki omogočajo boljše okrevanje. Osveščanje javnosti o prisotnosti in posledicah nasilja, terensko delo, okrepiti delo s povzročitelji in žrtvami nasilja ter odprtje pisarne Društva za nenasilno komunikacijo.

Poleg tega bi bilo potrebno tudi doslednejše izvajanje Zakona o preprečevanju nasilja v družini – še vedno je premalo izrečenih prepovedi približevanja, kar sili žrtve v umik na varno in izselitev iz lastnega doma.

V MOV je do leta 2020 načrtovan materinski dom, v katerega se bodo po pomoč zatekli matere in njihovi otroci.

Programi in storitve, namenjeni osebam z motnjo v duševnem in telesnem razvoju (OMDR)

Po nekaterih zbranih podatkih je v Sloveniji od 35.000 do 40.000 oseb z lažjo motnjo v duševnem razvoju, okrog 10.000 z zmerno motnjo in od 2.000 do 3.000 oseb s težjo oziroma težko motnjo v duševnem razvoju. Iz navedenega se lahko objektivno oceni, da se v Sloveniji 10.000–20.000 družin dnevno sooča s skrbjo za osebo z motnjo v duševnem razvoju. Ob tem je pomemben podatek, da se vsako leto rodi 1–2 % otrok z motnjo v duševnem razvoju.

Družbena skrb za osebe z motnjo v duševnem razvoju (v nadaljevanju: OMDR) je opredeljena v Ustavi RS in uzakonjena v zakonu o družbenem varstvu duševno prizadetih oseb ter drugih področnih zakonih.

Organizirana skrb za OMDR je naložena tako zdravstvu (otroški dispanzerji), vzgojno-varstvenim institucijam (vrtci, razvojni oddelki), šolstvu (razvojni oddelki, prilagojeni šolski programi, oblike integriranega vključevanja v šolski sistem), sociali (dnevni centri VDC, institucionalne oblike varstva, oddelki odraslih z duševno motnjo, specialni zavodi ipd.) kot tudi drugim zainteresiranim javnostim, ki se v zadnjem času intenzivno organizirajo in iščejo na področju dela z OMDR svojo tržno nišo.

Celovita družbena skrb naj bi zaobjela vse starostne skupine OMDR, vse stopnje prizadetosti, vse vsebinske oblike dela (zdravstva, sociale, varstva, vzgoje,

izobraževanja, posebne oblike strokovne pomoči posameznikom in družinam itd.) in druge organizirane oblike pomoči, ki jih država nudi svojim državljanom. Celovita družbena skrb za osebe z motnjo v duševnem razvoju predstavlja razvojno naravnanost vseh institucij države, ki v skrbi za nenehno družbeno vključenost oseb s posebnimi potrebami pomagajo posameznikom, njihovim družinam in organiziranim skupinam, da kvalitetno preživljajo svoje življenje.

Del celovite družbene skrbi za OMDR je tudi vzpodbujanje delovanja civilnih organizacij in gibanj, ki so pomembna neposredna pomoč prizadetim, hkrati pa učinkovit sogovornik državnim institucijam. Ena od teh organizacij so tudi medobčinska društva za pomoč OMDR, ki delujejo pod imenom SOŽITJE in so povezana v nacionalno zvezo društev.

Celovita družbena skrb za osebe z motnjo v duševnem razvoju v praksi pomeni predvsem:

- informiranje in osveščanje o potrebah in možnostih pri izvajanju prenatalne diagnostike (rizične skupine nosečnic, družinska anamneza ipd.),
- zgodnjo obravnavo otrok, rojenih z motnjo v duševnem razvoju,
- pomoč in usmerjanje družine z otrokom z motnjo v duševnem razvoju,
- organiziranje družbene pomoči osebam z motnjo v duševnem razvoju čim bližje domu,

- skrb za razvoj novih institucionalnih in neinstitucionalnih oblik za OMDR (razne oblike bivalnih enot, stanovanjskih skupnosti, občasne, začasne ali stalne pomoči v institucionalnem varstvu ali na domu, podaljšano varstvo ipd.).

Pomemben napredek celovite skrbi za OMDR je odvisen od možnosti in razumevanja, ki ga posamezniku, njegovi družini in celotni skupnosti, v kateri ta družina živi, nudi lokalno okolje. Na razvoj in družbeno skrb za OMDR vplivajo politična naravnanost odgovornih, volja in moč stroke ter stopnja organiziranosti in učinkovitosti civilnih organizacij v posameznem okolju.

Na področjih treh upravnih enot Mozirja, Velenja in Žalca, ki združujejo šestnajst občin, živi okoli 103.000 prebivalcev, od tega je v medobčinskih društvih Sožitje registriranih cca. 350 OMDR. Za izvajanje storitve Vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji je bil leta 2003 ustanovljen regijski center SAŠA, ki izvaja dnevno storitev VDC za odrasle osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju.

Usmerjen pogovor z uporabniki, njihovimi svojci in izvajalskimi organizacijami je pokazal potrebe po:

- odgovornosti vsake občine za celovito družbeno skrb OMDR,
- sistematični in enotni evidenci o OMDR v posameznih občinah oziroma UE,
- celovitem obveščanju o aktivnostih za OMDR v posameznih občinah oziroma UE,
- sistematično urejenih razvojnih ambulantah za OMDR v posameznih občinah oziroma UE,
- enotno urejenem varstvu predšolskih otrok z motnjami v razvoju v posameznih občinah oziroma UE,
- organizaciji vseh oblik skrbi in varstva OMDR čim bližje njihovemu domu oziroma njihovih družin,
- postopnem razbremenjevanju staršev ali skrbnikov OMDR, ki v starosti ne zmorejo več zagotavljati kvalitetne skrbi za svoje otroke,
- na medobčinskem in regijskem nivoju, usklajeni obliki celodnevnega varstva OMDR,
- na občinskem in medobčinskem nivoju organiziranih občasnih ali začasnih dnevnih ali celodnevnih oblikah varstva, ki so lahko organizirane v javnih zavodih ali na domu OMDR,

- organizirani obliki strokovne pomoči na domu, mobilni službi in/ali drugih oblikah formalno-pravne pomoči,

- vključevanju OMDR v ustrezno obravnavo ali bivalne programe, ko preidejo v kategorijo starostnikov.

V lokalnem okolju srečujemo različne interesne skupine, med njimi so osebe s posebnimi potrebami, ki kot ostali občani pričakujejo enakovredno in enakopravno družbeno skrb in pomoč pri vključevanju v okolje, katerega del so.

Programi in storitve, namenjeni osebam s težavami v duševnem zdravju

Duševno zdravje ni le stvar zdravstvenega sektorja, ampak vseh sektorjev in politik. Pomeni nacionalni kapital. Kot takega ga je treba ohranjati in izboljševati s skupnimi prizadevanji celotne skupnosti in vseh zainteresiranih, vključujoč tudi uporabnike, njihova združenja in skupine svojcev. Duševno zdravje se namreč oblikuje v družinah, vzgojno-izobraževalnih institucijah, na ulici in v delovnem okolju; je rezultat tega, kako nas drugi obravnavajo ter kako mi obravnavamo druge in sami sebe.

Področje duševnega zdravja je eden izmed glavnih javnozdravstvenih problemov na ravni Evropske unije, saj za katero koli duševno motnjo letno zboli več kot desetina Evropejcev. Breme zaradi duševnih bolezni predstavlja veliko izgubo in obremenitev za gospodarske, socialne, izobraževalne kot tudi kazenske in sodne sisteme. Pregled slovenskih raziskav in podatkov po zadnjih dostopnih izbranih kazalnikih duševnega zdravja iz zdravstvenih evidenc in drugih baz kaže na to, da ima Slovenija enega najvišjih količnikov samomora v EU, najpogostejši duševni motnji med splošno populacijo pa sta depresija in anksioznost (tudi glede na analizo prvih obiskov zaradi duševnih motenj v primarnem zdravstvu). Najpogostejši razlog za hospitalizacijo je shizofrenija, zaradi katere so bolniki v primerjavi z drugimi duševnimi boleznimi hospitalizirani najdlje. Pomembna javnozdravstvena problema, povezana z duševnim zdravjem pri nas, sta tudi škodljiva raba alkohola in odvisnosti od drog.

Ljudje pogosto zamenjujejo pojem motnje v duševnem razvoju s pojmom duševne bolezni. Vendarle pa med njima obstajajo pomembne razlike. In le z dobrim poznavanjem razlik lahko ljudi iz obeh skupin tudi primerno obravnavamo. Duševne bolezni sodijo med bolezni in jih lahko zdravimo, medtem ko gre pri motnjah v duševnem razvoju za stanje, ki traja vse življenje.

Ljudje, ki so duševno bolni, potrebujejo zdravstveno nego ter medicinsko in psihično terapijo. Na splošno pri teh osebah ne gre za okvaro intelekta, kar pomeni, da lahko zaživijo neodvisno, ko je

njihova duševna težava odpravljena oziroma pod nadzorom. Ljudje z motnjami v duševnem razvoju niso bolni, razen če ne zbolijo za ostalimi skupnimi boleznimi. Da bi bili zmožni živeti v družbi, potrebujejo lahko razumljive informacije, izobraževanje in usposabljanja.

Če obravnavamo ti dve različni skupini oseb kot eno, pridemo do napačnih sklepov in napačnega načrtovanja raznih oblik pomoči. Pogosto pride tudi do diskriminacije ene od obeh skupin s strani druge skupine. Jasno je, da bi zdravniki, terapevti in strokovnjaki morali poznati razlike. Le tako bi lahko nudili primerno pomoč tako za osebe z motnjami v duševnem razvoju kot za duševne bolnike. Da bi zagotovili potrebne sisteme pomoči, bi se z razlikami morali seznaniti tudi politiki na krajevni in državni ravni, kakor tudi odgovorni ljudje v Evropski uniji.

Najpomembnejši nosilec programov skupnostne skrbi za osebe s težavami v duševnem zdravju je sodobna skupnostna psihiatrija, katere nosilca sta zdravstvo in psihiatrične bolnice. Najpomembnejši izvajalci so nevladne organizacije, ki kar največ osebam omogočajo dostop. Osebe s TDZ potrebujejo tudi druge storitve sodobne skupnostne psihiatrije. Sodobna skupnostna psihiatrija je več disciplinarna, vključuje tudi številne programe in storitve, ki so na terenu na voljo 24-ur dnevno. Skupnostna obravnava oseb s težavami v duševnem zdravju je sodobna, stroškovno učinkovita in za uporabnike prijazna.

Z zakonom o duševnem zdravju (Ur. l. RS, št. 77/08) je opredeljen tudi profil in določen način dela koordinatorja obravnave v skupnosti. Koordinator je zaposlen na centru za socialno delo in pokriva področje več centrov za socialno delo. Deluje regijsko. Obravnava v skupnosti je opredeljena kot izvajanje pomoči uporabnikom, ki ne potrebujejo več zdravljenja v psihiatrični bolnišnici ali nadzorovani obravnavi, vendar potrebujejo pomoč pri psihosocialni rehabilitaciji, vsakdanjih opravilih, urejanju življenjskih razmer in vključevanju v vsakdanje življenje na podlagi načrta obravnave. V skupnosti se lahko obravnava osebo, ki pisno privoli v obravnavo v skupnosti.

Usmerjen pogovor z izvajalskimi organizacijami je pokazal potrebe po odprtju:

- dnevnega centra za osebe s težavami v duševnem zdravju,
- materinskega doma za matere s težavami v duševnem zdravju, kjer bo lahko nameščenih najmanj 20 uporabnic. Materam bodo na voljo rehabilitacijski in delovno-okupacijski programi, programi za pridobitev statusa, zaposlitve in izobraževanja;
- stanovanjske skupine za osebe s težavami v duševnem zdravju. Gre za namestitvene programe prehodnega tipa s 16-urno strokovno podporo. S stanovanjsko skupino bi zmanjšali število hospitalizacij in čas trajanja hospitalizacij.

Programi, namenjeni ljudem s težavami zaradi uporabe in/ali z zasvojenostjo z nedovoljenimi drogami

Med programi za ljudi s težavami zaradi uporabe nedovoljenih drog sta se uveljavila dva pristopa: prvi, visokopražni pristop zahteva abstinenco, drugi, nizkopražni pristop, pa temelji na principu zmanjševanja škode in posledic aktivne uporabe drog.

Izvajalci terapevtskih programov zaznavajo, da se v njihove programe vključujejo preterapirane uporabnice in uporabniki. To so osebe, ki so se že večkrat vključile v terapevtske programe za odvajanje od nedovoljenih drog ter zato zelo dobro obvladajo terapevtski jezik in teoretična izhodišča, vmes pa vedno znova ponavljajo epizode uporabe nedovoljenih drog. Programi se zato spreminjajo in ponujajo pristope za celostno socialno rehabilitacijo, ne zgolj terapevtske obravnave. Ponujajo tudi nove oblike reintegracije, v kateri skupaj bivajo uporabnice in uporabniki drog ter študentke in študenti brez izkušnje uporabe drog oziroma zasvojenosti. Izvajalci programov kot ustrezno obliko podpore vidijo tudi ambulantno delo z mladimi, ki bi se v program vključevali, npr. tedensko obravnavo dvojnih diagnoz.

Poleg porasta pojava dvojnih diagnoz je med uporabnicami in uporabniki nedovoljenih drog tudi vse več brezdomstva, kar kaže zlasti na potrebe po zagotovitvi več kapacitet v zavetiščih za brezdomne uporabnice in uporabnike nedovoljenih drog ter potrebe po različnih nastanitvenih oblikah podpore. Izpostavljene so bile na primer potrebe po stanovanjskih skupinah za reintegracijo po prihodu iz komun.

Z naraščanjem groženj z nasiljem uporabnic in uporabnikov se v izvajanih programih povečuje tudi potreba po zagotavljanju večje varnosti tako uporabnic in uporabnikov kot izvajalk in izvajalcev

programov, ki potrebujejo prisotnost usposobljenega varnostnega kadra in ustrezno organizirane oziroma primerne prostore.

Izvajalci programov opozarjajo na pomen informiranja javnosti o problematiki nedovoljenih drog – tudi z namenom boljše sprejetosti programov med prebivalkami in prebivalci MOV.

Izvajalci programov kot ustrezno obliko podpore vidijo v reintegracijskem centru s programom aktivacije in izboljšanja zaposlitvenih možnosti in reintegracijskim programom – multidisciplinarna obravnava s ciljem usmeritve posameznika v vzpostavitev in vzdrževanje abstinence od prepovedanih drog ali alkohola in aktivni vključenosti v delovno usposabljanje in zaposlitev.

Izvajalci programov opozarjajo na velik pomen povezanost med društvi, ki delujejo na tem področju na državni ravni, približevanje pomoči odvisnikom in odprtje pisarne Društva Projekt Človek, katere organizacija je že v teku. Ni dovolj samo medikamentozno zdravljenje, ampak je nujna psihoterapevtska obravnava.

Programi, namenjeni ljudem s težavami zaradi uživanja in/ali z zasvojenostjo z alkoholom

Zaskrbljujoče je dejstvo, da je Slovenija na vrhu porabe alkohola. Vse pogostejše so težave zaradi zasvojenosti, nasiljem itd. Raziskave kažejo, da je vse več alkoholizma že med mladimi (med dvajsetim in tridesetim letom starosti). Naše okolje je še vedno preveč strpno do prekomernega uživanja alkohola in drugih psihoaktivnih substanc.

Družbena toleranca do uživanja alkohola v Sloveniji je visoka, alkohol je sestavni del slovenske kulture. Tudi na centrih za socialno delo pri svojem delu zaznavajo obsežnost problematike – približno polovica obravnav je namreč povezanih z alkoholom, pri čemer ta nastopa bodisi kot razlog za stiske bodisi kot odgovor nanje. Zaskrbljujoča je tudi ocena, da se 40 % mladih, ki prihajajo iz družin z alkoholizmom, tudi v svoji odrasli dobi srečujejo z alkoholizmom – z lastnim ali z alkoholizmom partnerke oziroma partnerja.

Izvajalci programov kot ustrezno obliko podpore vidijo v reintegracijskem centru s programom – vzdrževanje abstinence od alkohola in aktivna vključenost v delovno usposabljanje in zaposlitev.

Ena od preventivnih aktivnosti je lahko oblika uličnega dela z mladimi, raznovrstne preventivne aktivnosti na terenu, terensko delo z mladimi, ki tvegano pijejo. Izvajalci programov bi se z mladimi srečevali na različnih lokacijah, kjer se mladi zadržujejo in popivajo in z neformalnimi pogovori ter prilagojen-

im informativnim gradivom vplivali na zmanjševanje škode zaradi tveganega pitja med mladimi. Posebna vrednost tega programa je v vrstniškem pristopu (terenski delavci so lahko tudi srednješolke in srednješolci ter študentke in študenti).

Mladim so na voljo tudi spletni forumi in informacije na socialnih spletnih omrežjih ter članki v priljubljenih revijah.

V MOV deluje program kluba anonimnih alkoholikov. V terapevtske skupine se odvisni od alkohola in/ali tablet vključujejo po končanem bolnišničnem zdravljenju. Takšno vključevanje v terapevtske skupine je nujno – predstavlja tretjo stopnjo relativno dolgega zdravljenja bolezni odvisnosti. Sestanki skupin so enkrat tedensko, vsak zadnji teden v mesecu pa so »odprta vrata« za nekdanje zdravljence in njihove družinske člane. Zdravljenci imajo možnost individualne obravnave, kadar gre za obravnavo zelo bolečih vsebin. Individualno poteka tudi pripravljalni motivacijski postopek pred zdravljenjem v bolnišnici.

Storitve in programi, namenjeni ljudem, ki se srečujejo s tveganji za nastanek revščine in brezdomstva ter njunimi posledicami

Brezdomstva je veliko vrst. Tako imenovana Evropska klasifikacija brezdomstva (ETHOS, 2004) obsega štiri temeljne (in 13 bolj podrobno razvrščenih) kategorije brezdomstva, ki so: biti brez strehe, biti brez stanovanja, bivati v negotovih pogojih ter bivati v neprimernih pogojih. Prvi dve kategoriji predstavljata odkrito ali vidno, »cestno« brezdomstvo, drugi dve kategoriji pa skrito ali manj vidno brezdomstvo. Razumevanje obeh oblik je pomembno, ker se iz skritega brezdomstva oblikuje odkrito, kar pomeni, da se moramo – še posebej če želimo delovati preventivno – ukvarjati tudi s prikritim.

Definicija, ki je bila uporabljena za potrebe raziskave Brezdomstvo na Norveškem 2006 (Hansen, 2006): brezdomci so:

- ljudje, ki ne posedujejo ali nimajo v najemu svojega lastnega bivalnega prostora in so tako nastanjeni v začasnih nastanitvah;
- ljudje, ki začasno živijo s svojimi sorodniki, prijatelji ali znanci;
- ljudje, ki so v zaporu ali v druge vrste instituciji in bodo v roku dveh mesecev izpuščeni, a zunaj institucije nimajo zagotovljenega svojega bivališča (za informacijo: po podatkih z Norveške je kar 50 odstotkov izpuščenih iz zapora v Oslu po odpustu brez bivališča; pri nas taki podatki za zdaj niso zbrani);

- ljudje, ki za naslednjo noč nimajo preskrbljenega prenočišča.

Ena najvidnejših aktualnih družbenih značilnosti v današnjem času je povečevanje revščine. Z njenim poglabljanjem se ustvarja začaran krog – manj je denarja za življenje, potrebe po podpori pa se večajo. Z državnim varčevanjem se manjšajo sredstva za različne programe podpore in denarne pomoči, kar se je pokazalo tudi pri uveljavitvi nove zakonodaje na področju državnih denarnih pomoči.

Nevladne organizacije, ki izvajajo programe podpore, povečane potrebe zaznavajo dnevno. Povečalo se je število ljudi, ki obiskujejo javno kuhinjo, narašča število brezdomnih oseb. Tudi na Uradu za razvoj in investicije MOV beležijo povečanje števila prosilk in prosilcev za nujne bivalne enote, zlasti samskih oseb, ki se lahko zanašajo le na en dohodek in imajo velikokrat slabo socialno mrežo.

Foto: splet

Iz meseca v mesec se povečuje število deložiranih družin.

MOV za reševanje stanovanjskih problemov občanov namenja znatna finančna sredstva. Tako je v letu 2012 zagotovila 39 novih stanovanjskih enot, v desetletnem obdobju pa skupaj več kot 200 stanovanjskih enot. V desetih letih so sklenili več kot 700 najemnih pogodb, v obdobju od 1. 1. 2012 do 30. 4. 2013 pa so zagotovili stanovanja 77 družinam. Trenutno je v občinski lasti 822 stanovanj, od tega 776 neprofitnih stanovanj, 16 bivalnih enot in 30 službenih stanovanj.

MOV zaradi potreb po stanovanjskih enotah soinvestira gradnjo poslovno-

stanovanjskega objekta na Gorici, v katerem bo 132 neprofitnih stanovanj.

Večina izvajalcev programov pri svojem delu prepoznava, da ljudem, ki se srečujejo z brezdomstvom ali so na poti vanj, ni dovolj le streha nad glavo, pač pa ob tem potrebujejo tudi psihosocialno podporo, informacije o programih in storitvah ter vrstah denarnih pomoči, podporo za širjenje socialne mreže, podporo v skupinah za samopomoč, pomoč pri ravnanju z denarjem ter pomoč pri vsakodnevnih opravilih.

Izvajalci obstoječih programov ugotavljajo, da kapacitete v zavetiščih za brezdomce ne zadoščajo potrebam, zato so potrebne dodatne namestitve, bolj odprt sistem delovanja – kratkotrajne namestitve, sodelovanje z domovi za ostarele glede nujnih namestitev ipd. Opozarjajo tudi, da je za naše okolje nujna razširitev kapacitet in sprejem uporabnikov iz občin Šoštanj in Šmartno ob Paki.

Razmisliti je potrebno tudi o programih koordinacije, nastanitvene podpore ter izvajanja pomoči in samopomoči ter programe za socialno vključevanje.

Poleg sofinanciranja programov MOV socialno najšibkejšim občankam in občanom iz občinskega proračuna redno zagotavlja tudi sredstva za denarne pomoči. Pravna podlaga za razdeljevanje sredstev v ta namen je Pravilnik o enkratni izredni denarni pomoči v MOV. MOV bo tudi v prihodnje zagotavljala sredstva za denarne pomoči ter tako še naprej prispevala k dobrodošli dopolnitvi denarne socialne pomoči, ki jo zagotavlja država.

Programi in storitve, namenjene invalidom

MOV je v okviru zagotavljanja čim bolj ugodnih razmer za vsestransko dobrobit njenih občank in občanov pri načrtovanju in izvajanju svojih nalog zavezana k iskanju vključujočih rešitev, kar pomeni, da je posebna skrb namenjena prav občankam in občanom, ki bi zaradi različnih življenjskih okoliščin utegnili biti prikrajšani (med drugim tudi invalidom).

Z namenom širše kampanje osveščanja o težavah in intenziviranja konkretnih aktivnosti v smeri odpravljanja raznovrstnih ovir, s katerimi se srečujejo invalidi v Velenju, je MOV leta 2003 pristopila k projektu »Občina po meri invalidov« in leta 2004 prejela omenjeno listino.

Svet MOV je leta 2005 sprejel Sklep o ustanovitvi in nalogah Sveta za invalide MOV. Svet za invalide je strokovno in posvetovalno telo, ki povezuje in usklajuje delo ter aktivnosti vseh, ki se ukvarjajo z invalidi na območju MOV. S svojim delom zagotavlja celovit pristop obravnavanja in urejanja področja invalidov v občini.

Znotraj projekta deluje tudi delovna skupina, ki je sestavljena iz predstavnikov občine, invalidskega podjetja HTZ I. P., Inštituta Integra, Medobčinskega društva invalidov Velenje, Svetovalnega središča na Ljudski univerzi Velenje, TIC-a Velenje in zainteresirane javnosti na področju invalidov. Delovna skupina razvija ustrezne programe za kvalitetno življenje invalidov, povezuje in vzdržuje podporne mreže za invalide, organizira strokovne konference in omizja ter skrbi za prenose dobrih praks in inovativnih programov v lokalno okolje.

S pripravo Programa za izboljšanje življenja invalidov v MOV za obdobje od 2014 do 2017 nadaljujemo z uspešno in ustaljeno prakso sistematičnega načrtovanja ukrepov na področju zagotavljanja dostopnosti. Program vsebuje nabor ukrepov, razvrščenih pod sedemnajst ključnih ciljev, in sicer:

- Osveščanje in informiranje javnosti o invalidski problematiki
- Rehabilitacijski programi
- Strokovno-podporne storitve in programi
- Dostopnost grajenega okolja, informacij in prevozov
- Vzgoja in izobraževanje
- Delo, zaposlitev, materialna in socialna varnost
- Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete
- Skrb za zdravje
- Kultura
- Šport in rekreacija
- Vera in duhovna oskrba
- Vključenost invalidov v oblikovanje politike in načrtovanje invalidskega varstva
- Akti občine, ki urejajo vprašanja za uresničevanje pravic invalidov
- Materialna, finančna in vsebinska podpora delovanju invalidskih organizacij in posvetovanje pri odločanju o invalidskih zadevah
- Usposabljanje strokovnega kadra za komuniciranje in neposredno delo z osebami s posebnimi potrebami
- Mednarodno sodelovanje občine in invalidskih organizacij v občini na področju invalidskega varstva
- Spremljanje in ugotavljanje učinkov sprejetih ukrepov za osebe s posebnimi potrebami

Ena izmed prioritetnih nalog v MOV je stalen pretok informacij in vsebin s področja zagotavljanja enakih možnosti in krepitve socialne vključenosti invalidnih oseb v življenje lokalne skupnosti. Zavedamo se, kako pomembna je dostopnost grajenega okolja, informacij

in prevozov kot temeljnega pogoja za uresničevanje pravice do enakih možnosti invalidnih oseb. Zagotoviti želimo še kontinuirano izvajanje programov in storitev s področij športa in rekreacije, kulture, vzgoje in izobraževanja ter zdravja, socialnega varstva in zaposlovanja za aktivno vključevanje invalidnih oseb v vsakdanje življenje lokalne skupnosti. Z ukrepi programa za zagotavljanje neoviranega dostopa do grajenega okolja, javnih prevozov, informacij ter raznovrstnih storitev in programov v MOV so predvidene aktivnosti, k izvedbi katerih se lahko zaveže lokalna skupnost, ob upoštevanju zakonskih pristojnosti ter v okviru sprejetih finančnih načrtov posameznih nosilcev.

Ob dolgotrajni tradiciji invalidskih organizacij v Sloveniji lahko govorimo o dokaj dobro razviti mreži njihovih programov in storitev. V MOV je na voljo dnevni center, institucionalno varstvo, varstveno-delovni center, društva in druge aktivnosti, v katere se osebe z oviranostmi množično vključujejo. Kljub temu pa obstoječi programi ne morejo zadovoljiti različnih potreb, ki se pojavljajo pri ljudeh z zelo različnimi oblikami oviranosti.

Usmerjen pogovor z izvajalskimi organizacijami, ki ponujajo programe in storitve, je pokazal, da primanjkuje programov, ki izhajajo iz potreb po zagotovitvi dostojanstva različno ogroženim socialnovarstvenim skupinam, predvsem osebam s posebnimi potrebami, osebam z motnjo v duševnem in telesnem razvoju, njihovim funkcionalno sorodnim ciljnim skupinam in drugim invalidnim osebam. Predlog programa predstavlja pogoje za zadovoljitev njihovih potreb po socialni pravičnosti, medgeneracijski solidarnosti in povezanosti, enaki dostopnosti do storitev, prosti izbiri storitev in individualizirani obravnavi. Usmerjen pogovor z izvajalskimi organizacijami je pokazal potrebe po:

- zagotavljanju dosegljivosti storitev in programov uporabnikom ne glede na njihov socialni položaj,
- zagotavljanju regionalne razpoložljivosti in dostopnosti do storitev in programov,
- uvajanju nove oblike bivanja v skupnosti, s poudarkom na posebnih skupinah (npr. osebe z motnjami v duševnem razvoju, osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju, posebne invalidne skupine, starejše osebe s posebnimi potrebami ipd.),
- spodbujanju razvoja verificiranih, razvojnih in eksperimentalnih ter dopolnilnih programov socialnega varstva, ki izhajajo iz ugotovljenih konkretnih potreb uporabnikov in skupnosti, in prenos uspešnih eksperimentalnih programov v redno izvajanje,
- izboljšanju informiranja in osveščanja potencialnih uporabnikov o možnostih za vključitev v storitve in programe,
- uvedbi certificiranih sistemov razvoja, upravljanja in spremljanja kakovosti storitev in programov socialnega varstva,
- spodbujanju individualizacije obravnave uporabnikov storitev in programov socialnega varstva,
- izboljšanju medresorskega usklajevanja celostne obravnave uporabnikov (šolstvo, vzgoja, socia-la, zdravje, zaposlovanje ipd.) ob učinkovitem partnerstvu s civilno družbo, ustvarjanje možnosti, da uporabniki in predstavniki uporabnikov sami definirajo svoje potrebe in sodelujejo pri razvoju programov in storitev ter načrtovanju in izvajanju storitev in programov,
- zagotavljanju storitev skupnostnih oblik dnevnega varstva starejših od 65 let, oskrbo za osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju ter za druge sorodne cilje skupine kot so osebe s poškodbo glave, osebe z različnimi vrstami invalidnosti in dolgotrajnimi vedenjskimi motnjami (npr. obravnava v okviru gospodinjskih skupin, bivalne enote, stanovanjske skupine, medgeneracijski bivalni centri), z notranjim razvojem oddelkov za posebne cilje skupine,
- po odprtju posvetovalnice za invalide oziroma informacijsko-svetovalni center, kjer bodo invalide seznanjali z zakonodajo na področju invalidskega varstva, program socialne vključenosti, ki bo namenjen izboljšanju zaposlitvenih možnosti, predvsem za invalide z odločbo o nezaposljivosti, pa tudi za invalide z ustrezno odločbo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in

zaposlitvenem centru, namenjenem izboljšanju zaposlitvenih možnosti. V centru se bodo ukvarjali z ukrepi za zaposlovanje invalidov v zaščitenem delovnem okolju in s spodbudami za zaposlovanje invalidov z zaščitno zaposlitvijo ter vseh dejavnosti, ki jih izvaja sklad za spodbujanje zaposlovanja invalidov.

Cilj je v obdobju do leta 2016 zagotoviti pogoje za zagon 24-urne in 16-urne oblike institucionalnega varstva. Osebam, vključenim v storitev, bo zagotovljena tudi zdravstvena nega in rehabilitacija v obsegu in pod pogoji, kot jih določajo predpisi s področja zdravstvenega varstva.

Poleg sofinanciranja programov bo MOV v skladu z Zakonom o socialnem varstvu namenjala sredstva tudi za plače družinskih pomočnikov in pomočnic, kadar za njihovo kritje sredstva dodatka za tujo nego in pomoč oziroma dodatka za pomoč in postrežbo sredstva invalidne osebe ter prispevek zavezank oziroma zavezancev ne bodo zadoščale.

Izvajalci programov ugotavljajo pri svojem delu, da je potrebno spodbujati neodvisno življenje oseb z različnimi oblikami oviranosti ter podporno bivanje invalidov. To bi bilo možno doseči z socialnimi podjetji, ki vključujejo aktivacijske programe, ki bodo namenjeni izboljšanju zaposlitvenih možnosti oseb z zdravstvenimi težavami, ki nimajo statusa invalida. Programi na tem področju se razvijajo predvsem na ravni države, ki je odgovorna za družbeno varstvo ljudi z oviranostmi. MOV se osredotoča zlasti na razvoj inovativnih programov za nepokrite potrebe ter zagotavljanje čim večje dostopnosti mesta osebam z oviranostmi za krepitev njihove družbene vključenosti in participacije.

Programi, namenjeni imigrantkam in imigrantom

Migracije oziroma selitve so kompleksen globalen pojav, s katerim se srečujejo vse države po svetu. Države so tako lahko izvor migracij, prehodni cilji potovanja ali mesto priselitve, po navadi celo vse troje hkrati.

Skozi stoletja se je kljub raznovrstnim oviram na milijone ljudi (pre)selilo v druge kraje, saj človek pozitivno vrednoti gibanje, spreminjanje geografskega in družbenega okolja ter tako poskuša najti zase in svoje bližnje boljše kraje za življenje.

Pojem migracija se deli na izselitev oziroma emigracijo ter priselitev oziroma imigracijo; takšna gibanja so lahko notranja ali mednarodna. V primeru Slovenije, in sicer v obdobju nekdanje Jugoslavije, je šlo v večji meri za notranje migracije, saj so migranti prihajali večinoma iz držav nekdanje Jugoslavije.

Izkušnje izvajalcev pri delu z migranti kažejo, da se v MOV kažejo potrebe po odprtju ambulante za osebe brez zdravst-

venega zavarovanja – »Humanitas« (izvajanje preventivnih programov in programov podpore ter izvajanja pomoči in samopomoči, kjer bodo zdravniki opravljali storitve za vse uporabnike brez urejenega zdravstvenega zavarovanja).

Strateški cilji, ukrepi in kazalniki

Delovanje MOV na področju socialnega varstva v obdobju med letoma 2014 in 2020 bo v okviru pristojnosti ter v obsegu sredstev, zagotovljenih v letnih proračunih MOV za področje socialnega varstva, usmerjeno k uresničevanju spodaj navedenih ciljev. Ciljem so dodani ukrepi, s katerimi je določen način uresničevanja ciljev, ter kazalniki za merjenje in vrednotenje končnih rezultatov doseganja ciljev.

Pretežni del ukrepov je pod Ciljem 3, kjer sprva s skupnimi ukrepi določimo nadaljnje delovanje MOV v okviru sofinanciranja socialnovarstvenih programov, pod nazivi posameznih ranljivih skupin pa sledijo ukrepi, katerih vsebina se specifično nanaša na posamezno ranljivo skupino oziroma njene specifične potrebe.

Cilj 1: Izpolnjevanje zakonskih obveznosti MOV na področju socialnega varstva

Ukrepi:

- zagotavljanje izvajanja socialnovarstvene storitve pomoč družini na domu;
- subvencioniranje v višini okoli 75 % stroškov storitve vsem uporabnicam in uporabnikom ter (do)plačevanje socialnovarstvene storitve pomoč družini na domu tistim občankam in občanom, ki jim je bila pri pristojnem CSD izdana odločba, s katero so delno ali v celoti oproščeni plačila storitve;
- zagotavljanje sredstev za (do)plačilo stroškov socialnovarstvene storitve institucionalnega varstva občank in občanov MOV v zavodih za odrasle (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi), kadar je upravičenka oziroma upravičenec ali drug zavezanec oziroma druga zavezanka delno ali v celoti oproščen/-a plačila;
- zagotavljanje sredstev za financiranje plače oziroma nadomestila plače, vključno s prispevki, družinskim pomočnikom;
- vključevanje v zapuščinske postopke po upravičencih in upravičenkah, ki jim je MOV (do)plačevala oskrbne stroške storitev pomoč družini na domu, kadar gre za odločbe s strani CSD v zadevi oprostitve plačila, storitev institucionalnega varstva in/ali pravico do družinskega pomočnika.

Kazalniki:

- število opravljenih ur oskrbe v okviru izvajanja socialnovarstvene storitve pomoč družini na domu kot javne službe na leto;
- število uporabnic in uporabnikov socialnovarstvene storitve pomoč družini na domu na leto;
- število družinskih pomočnikov na območju MOV na leto;
- število občank in občanov MOV v zavodih za odrasle, ki jim MOV (do)plačuje stroške za socialnovarstveno storitev institucionalnega varstva na leto;
- sredstva MOV za subvencioniranje stroškov storitve pomoč družini na domu, za (do)plačila storitve pomoč družini na domu in storitve institucionalnega varstva ter sredstva za plače družinskih pomočnikov na leto.

Cilj 2: Osveščanje javnosti o aktivnostih MOV in o aktualnih vsebinah s področja socialnega varstva v MOV

Ukrepi:

- vsaj 2 objavljena prispevka v lokalnem časopisu;
- priprava in izdaja publikacij (vsaj 1 zloženka in/ali brošura na 2 leti);
- vsaj 2 individualna javna nastopa na leto (okrogle mize, strokovna srečanja, otvoritve ipd.);
- organizacija in/ali sodelovanje na različnih dogodkih in v projektih (vsaj enkrat letno).

Kazalniki:

- število objavljenih prispevkov v lokalnem časopisu Naš čas;
- število izdanih publikacij;
- število javnih nastopov;
- število dogodkov in/ali projektov z aktivno participacijo;
- vsebine objavljenih prispevkov, zloženk in brošur, individualnih javnih nastopov, dogodkov in projektov.

Cilj 3: Podpora in spremljanje izvajanja socialnovarstvenih programov in/ali storitev, namenjenih …

… različnim ranljivim skupinam v MOV (skupno)

Ukrepi:

- razpisovanje sredstev MOV za sofinanciranje programov socialnega varstva s pomočjo javnih razpisov za sofinanciranje programov in/ali projektov v MOV;
- redno letno sofinanciranje socialnovarstvenih programov;
- izvajanje obiskov izvajalcev sofinanciranih programov z namenom spremljanja izvajanja programov in namenske rabe sredstev MOV (skrbnice pogodb MOV obiščejo skupno vsaj polovico sofinanciranih programov v letu).

Kazalniki:

- skupna višina sredstev MOV za sofinanciranje socialnovarstvenih programov na leto;
- višina sredstev MOV za sofinanciranje socialnovarstvenih programov glede na posamezne ranljive skupine;
- skupno število socialnovarstvenih programov, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;
- število socialnovarstvenih programov, vključenih v sofinanciranje MOV, glede na posamezne ranljive skupine ter število vključenih uporabnic in uporabnikov na leto;

- število obiskov izvajalk in izvajalcev socialnovarstvenih programov, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto.

… starejšim

Ukrepi:

- podpora različnim (obstoječim in novim) programom socialnega varstva, namenjenim starejšim;
- povezovanje in vzdrževanje podporne mreže za starejše;
- prenos dobrih praks in inovativnih programov v lokalno okolje (sodelovanje med generacijami in razvoj prostovoljstva);
- podpora programom za izobraževanje in informiranje ter za samopomoč svojcev dementnih;
- podpora programom krizne nastanitve in pomoči na domu;
- korenita rekonstrukcija DVO Velenje in uvedba novega sodobnega strokovnega koncepta dela – koncept doma četrte generacije;
- razširitev programa Hospica/paliativne sobe v domovih za ostarele;
- povečanje aktivnosti v Centru dnevnih aktivnosti za starejše občane Velenje;
- nadaljevanje z aktivnim članstvom v mreži Svetovne zdravstvene organizacije Starosti prijazna mesta;
- usposabljanje oskrbovalk in oskrbovalcev pri izvajanju storitve pomoč na domu za delo z gluhimi.

Kazalniki:

- število socialnovarstvenih programov, namenjenih starejšim, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;
- število uporabnic in uporabnikov pomoči na domu;
- število socialnovarstvenih programov za izobraževanje in informiranje ter za samopomoč svojcev dementnih;
- število aktivnosti v Centru dnevnih aktivnosti za starejše občane MOV;
- število dogodkov z (aktivno) udeležbo MOV v okviru mreže Svetovne zdravstvene organizacije Starosti prijazna mesta;
- uspešno končano usposabljanje oskrbovalk in oskrbovalcev pri izvajanju storitve pomoč na domu za delo z gluhimi.

… otrokom in mladim

Ukrepi:

- podpora različnim (obstoječim in novim) programom socialnega varstva, namenjenih otrokom in mladim;

podpora Dnevnemu centru pri CSD Velenje za otroke in mladostnike ter uvedba projekta »Brez megle v glavi« pedopsihiatra Viljema Ščuke,

- ustanovitev svetovalnega centra (terapevtski program), ki bi zagotavljal pomoč celotni družini s psihoterapevtskim pristopom (pomoč otrokom in mladostnikom, delo s paromstaršema v obliki partnerskega svetovanja in izvajanju starševske skrbi, delo s celotno družino, ki imajo otroka s čustvenimi in vedenjskimi težavami ipd.);
- odprtje stanovanjske skupine v okviru mladinskega doma;
- okrepitev programa laične pomoči na domu (nove zaposlitve, daljše časovno obdobje).

Kazalnika:

- število socialnovarstvenih programov, namenjenih otrokom in mladini, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;
- število vključenih otrok in mladostnikov v različne programe na leto.

… žrtvam nasilja in povzročiteljem nasilja

Ukrepi:

- podpora različnim (obstoječim in novim) programom socialnega varstva, namenjenih ženskam in otrokom, ki doživljajo nasilje (program IN-LAB laboratorij za prepoznavanje in preprečevanje nasilja, program psihosocialne pomoči žrtvam nasilja – svetovalnica, varna hiša ipd.);
- izvajanje različnih psihosocialnih, edukativnih in terapevtskih pristopov v individualni in skupinski obravnavi uporabnikov (organiziranje skupine za samopomoč, okrepitev dela s povzročitelji nasilja, okrepitev dela z žrtvami nasilja);
- spodbujanje vzpostavitve nastanitvenih socialnovarstvenih programov v stanovanjih s podporo za ženske in otroke v stanovanjski stiski (odprtje materinskega doma do 2020);
- odprtje pisarne Društva za nenasilno komunikacijo.

Kazalniki:

- število socialnovarstvenih programov, namenjenih ženskam in otrokom, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;
- število programov z nastanitvami v stanovanjih s podpora za ženske in otroke v stanovanjski stiski;
- število različnih psihosocialnih, edu-

kativnih in terapevtskih pristopov v individualni in skupinski obravnavi uporabnikov in število vključenih uporabnic in uporabnikov na leto.

… osebam z motnjo v duševnem in telesnem razvoju (OMDR)

Ukrepi:

- podpora različnim (obstoječim in novim) programom socialnega varstva, namenjenih osebam z motnjo v duševnem in telesnem razvoju;
- vzpostavitev informacijske točke, preko katere informirati zainteresirane o možnostih izvajanja prenatalne diagnostike (rizične skupine nosečnic, družinska anamneza ipd.) in o zgodnji obravnavi otrok, rojenih z motnjo v duševnem razvoju;
- preko informacijske točke nuditi pomoč in usmerjanje družine z otrokom z motnjo v duševnem razvoju. Cilj mora biti, da se vključi v organizirane oblike čim več oseb, ki doslej niso bile vključene;
- organiziranje in izvajanje družbene pomoči osebam z motnjo v duševnem razvoju čim bližje njegovemu domu oziroma njihovi družini;
- zapolnitev prostorskih kapacitet regijskega centra z uporabniki dnevne storitve varstveno-delovnega centra;
- organizacija in izvedba plačljive oblike začasnega in občasnega dnevnega ter celodnevnega varstva uporabnikov storitve varstveno delovnega centra;
- podpora konceptu bivalnih enot in stanovanjskih skupin na območju ene ali več upravnih enot;
- organiziranje celodnevnega, 16- in 24-urnega institucionalnega varstva za odrasle osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju;
- razvoj novih institucionalnih in neinstitucionalnih oblik za OMDR (občasne ali stalne pomoči na domu, podaljšano varstvo ipd.),
- dnevni center s storitvijo na domu in za dom, servisno storitvijo, delavnicami pod posebnimi pogoji in okupacijskim delom;
- organizacija in zagon zaposlitvenega centra za osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju;
- medgeneracijski bivalni center;
- aktivnosti MOV za sistemsko ureditev (so)financiranja bivanja v stanovanjskih in domskih oblikah za osebe s posebnimi potrebami, nastajanja medgeneracijskega bivalnega in dnevnega centra in skupnega nasto-

panja pri pridobivanju EU sredstev.

Kazalniki:

- število socialnovarstvenih programov, namenjenih osebam z motnjo v duševnem razvoju, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;
- število uporabnikov, vključenih v posamezno obliko storitev (VVZ CVIU, VDC, DVO, bivalna skupnost, stanovanjska skupnost, druge institucionalne oblike, doma, drugo);
- število stanovanjskih skupin, vključenih v sofinanciranje MOV, ter število vključenih uporabnic in uporabnikov na leto.

… osebam s težavami v duševnem zdravju

Ukrepi:

- podpora različnim (obstoječim in novim) programom socialnega varstva, namenjenih ljudem s težavami v duševnem zdravju;
- ustanovitev stanovanjske skupine za osebe TDZ (nastanitveni program prehodnega tipa s 16-urno strokovno podporo) in
- materinski dom za matere s TDZ.

Kazalniki:

- število socialnovarstvenih programov, namenjenih ljudem s težavami v duševnem zdravju, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;
- število stanovanjskih skupin, vključenih v sofinanciranje MOV, ter število vključenih uporabnic in uporabnikov na leto;
- promocijske aktivnosti (povečanje števila vključenih uporabnikov za 5–10 %);
- aktivnosti MOV za sistemsko ureditev financiranja bivanja v stanovanjskih skupinah (spremljanje pobud in komunikacija z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve);

… osebam s težavami zaradi uporabe in/ali z zasvojenostjo z nedovoljenimi drogami

Ukrepi:

- podpora različnim (obstoječim in novim) programom socialnega varstva, namenjenih ljudem s težavami zaradi uporabe in/ali z zasvojenostjo z nedovoljenimi drogami ter programom osveščanja javnosti o problematiki uporabe nedovoljenih drog;
- povečanje aktivnosti dnevnega centra za uporabnice in uporabnike nedovoljenih drog na območju MOV;
- večje povezovanje z društvi, ki delujejo na tem področju na državni ravni;

- spodbujanje dodatnega obsega terenskega dela z uporabnicami in uporabniki nedovoljenih drog na območju MOV;

- odprtje pisarne Društva Projekt Človek;

- odprtje Reintegracijskega centra (program aktivacije in izboljšanja zaposlitvenih možnosti).

Kazalniki:

- število socialnovarstvenih programov, namenjenih ljudem s težavami zaradi uporabe in/ali z zasvojenostjo z nedovoljenimi drogami ter programov osveščanja javnosti, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;

- število dnevnih centrov za uporabnice in uporabnike nedovoljenih drog, vključenih v sofinanciranje MOV;

- število programov z aktivnostmi terenskega dela z uporabnicami in uporabniki nedovoljenih drog, vključenih v sofinanciranje MOV.

… osebam s težavami zaradi uživanja in/ali z zasvojenostjo z alkoholom

Ukrepi:

- podpora različnim (obstoječim in novim) programom socialnega varstva, namenjenih ljudem s težavami zaradi uživanja in/ali z zasvojenostjo z alkoholom;

- spodbujanje dodatnega obsega terenskega dela z mladimi z namenom zmanjševanja škodljivih posledic tveganega pitja alkohola in s tem povezanih drugih oblik tveganega vedenja mladih (vsaj 2 sofinancirana programa do leta 2016);

- podpora socialnovarstvenega/-ih programa/-ov za odrasle s težavami zaradi uživanja in/ali z zasvojenostjo z alkoholom, ki si to želijo, a še ne abstinirajo;

- odprtje Reintegracijskega centra (program aktivacije in izboljšanja zaposlitvenih možnosti).

Kazalniki:

- število socialnovarstvenih programov, namenjenih ljudem s težavami zaradi uživanja in/ali z zasvojenostjo z alkoholom, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;

- število programov terenskega dela z mladimi z namenom zmanjševanja škodljivih posledic tveganega pitja alkohola ter s tem povezanih drugih oblik tveganega vedenja mladih (kot so alkohol v povezavi s spolnostjo, nasiljem, varnostjo v prometu), vključenih v sofinanciranje MOV;

- število programov za odrasle s težavami zaradi uživanja in/ali z zasvojenostjo z alkoholom, ki si to želijo, a še ne abstinirajo, vključenih v sofinanciranje MOV.

… osebam, ki se srečujejo s tveganji za nastanek revščine in brezdomstva ter njunimi posledicami

Ukrepi:

- podpora različnim (obstoječim in novim) programom socialnega varstva, namenjenih ljudem, ki se srečujejo s tveganji za nastanek revščine in brezdomstva ter njunimi posledicami (aktivacijski programi, namenjeni izboljšanju zaposlitvenih možnosti brezdomnih oseb – socialna podjetja);

- zagotavljanje sredstev za občinske enkratne izredne denarne pomoči v skladu s Pravilnikom o enkratni izredni denarni pomoči v MOV;

- podpora socialnovarstvenim programom Zavetišče za brezdomce in Javna kuhinja;

- razširitev kapacitet v zavetišču za brezdomce, potrebe po bolj odprtem sistemu delovanja - kratkotrajne namestitve in sprejem uporabnikov tudi iz drugih občin.

Kazalniki:

- število socialnovarstvenih programov, namenjenih ljudem, ki se srečujejo s tveganji za nastanek revščine in brezdomstva ter njunimi posledicami, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;

- višina sredstev MOV za občinske enkratne izredne denarne pomoči na leto;

- število udeležencev v programu zavetišče za brezdomce in javna kuhinja.

… invalidom

Ukrepi:

- podpora različnim (obstoječim in novim) programom socialnega varstva, namenjenih ljudem z različnimi oblikami oviranosti;

- izboljšanje obveščanja in osveščanja občanov o položaju, pravicah in potrebah invalidov, njihovem uveljavljanju kot neodvisnih državljanov in integraciji v vsa dogajanja v občini (posvetovalnica);

- zagotavljanje pogojev za vključevanje invalidov v procese odločanja na občinski ravni, na področjih, ki so za invalide pomembna;

- razvijanje podpornega okolja, služb, programov, ki omogočajo čim bolj neodvisno življenje invalidov in poudarjanje njihovih sposobnosti;
- podpora konceptu osebne asistence;
- spodbuda in podpora povezovanju izvajalcev programov za ljudi z različnimi oblikami oviranosti, vključenih v sofinanciranje MOV;
- spodbujanje, načrtovanje in izvajanje ukrepov za večanje dostopnosti mesta osebam z oviranostmi;
- ustanavljanje socialnih podjetij namenjenim izboljšanju zaposlitvenih možnosti oseb z zdravstvenimi težavami, brez statusa invalida;
- stanovanjske skupine – nastanitveni programi s 16-urno strokovno podporo.

Kazalniki:

- število socialnovarstvenih programov, namenjenih ljudem z različnimi oblikami oviranosti, vključenih v sofinanciranje MOV, na leto;
- število programov osebne asistence, vključenih v sofinanciranje MOV, ter število vključenih uporabnic in uporabnikov s področja MOV, na leto;
- aktivnosti MOV za povezovanje izvajalcev programov za ljudi z različnimi oblikami oviranosti, vključenih v sofinanciranje MOV (npr. pobude za mreženje, zagotavljanje prostorov za srečanja);
- akcijski načrti z načrtovalnimi ukrepi, poročila o izvedenih ukrepih ter druge aktivnosti MOV v okviru pobude Velenje – občina po meri invalidov.

… programi, namenjeni imigrantkam in imigrantom

Ukrepa:

- podpora novim programom socialnega varstva, namenjenih imigrantkam in imigrantom za lažje vključevanje in obvladovanje okolja
- ustanovitev ambulante za osebe brez zdravstvenega zavarovanja »Humanitas«, program socialne in delovne vključenosti.

Kazalnika:

- število imigrantov in imigrantov v MOV, vključenih v programe;
- število uporabnikov ambulante za osebe brez zdravstvenega zavarovanja.

Ukrepi za doseganje ciljev strategije (kazalniki, nosilci, ocena finančnih sredstev) v MOV za obdobje od 2014 do 2020:

Mreža programov za starejše, ki so ogroženi s socialno izključenostjo ali potrebujejo podporo in pomoč v vsakodnevnem življenju, vključno s programi pomoči in podpore za dementne osebe in njihove svojce ter medgeneracijska središča

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Center za dnevno varstvo starejših	Programi podpore, ter izvajanja pomoči in samopomoči za starejše 1 center v skupnosti (sofinanciranje več občin)	Prijava in pridobitev sredstev za izvajanje programa /zagotavljanje strokovnega, tehničnega standarda Prostor za izvajanje programa/ zagotovitev prostorskega standarda Izvajanje programa	Število vključenih oseb v dnevno varstvo Mreža podpornega okolja za starejše Število skupin za samopomoč Zagotavljanje kakovosti storitev/pridobitev certifikata kakovosti Kakovost življenja starejših, merjena s podpornimi storitvami z namenom ostajanja starostnika čim dlje v obstoječem družinskem in socialnem okolju Število izvedenih akcij za osveščanje širše javnosti Organiziranje in izvedba mednarodnih strokovnih srečanj (področje gerontologije)	JZ, izvajalci socialnih storitev NVO	2018	250.000 € investicija prostor in oprema 185.000 € mesečno za izvajanje programa (socialа in zdravstvo) Vir financiranja: MDDSZEM, EU, MOV, participacija uporabnikov
Podpora svojcem oseb z demenco s socialnega vidika		Prijava in pridobitev sredstev za izvajanje programa /zagotavljanje strokovnega, tehničnega standarda Število storitev in programov za uporabnike	Število uporabnikov	CSD Velenje, DVO Velenje	2014-2020	Vir financiranja: EU

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Celostna oskrba umirajočih in njihovih svojcev	Program paliativne oskrbe Program zmanjševanja predsodkov v odnosu do hudo bolnih in umirajočih Program ustvarjanja drugačne miselnosti med ljudmi, ki je umirajočim bolj naklonjena Program spremljanja umirajočih in njihovih svojcev Program podpore žalujočim	Razvoj paliativne oskrbe Izvajanje programa (načelo strokovnosti in zagotavljanje strokovnega standarda) Izobraževanja namenjena ciljni populaciji Informativna srečanja s svojci in žalujočimi Sodelovanje s Hospic	Število vključenih oseb	DVO Velenje	2014-2020	Vir financiranja: EU sredstva
Medgeneracijski dnevni in bivalni center (skupnostne oblike druženja)	Realizacija projekta omogoča trajno reševanje bivanjskih in dnevno organiziranih potreb zainteresiranih ciljnih skupin, nove in kakovostne storitve za uporabnike ter enakomerno, mrežno razpršenost dnevnih in celodnevnih medgeneracijskih centrov	Število uporabnikov Število izvedenih storitev oziroma programov Število prostovoljcev	Število realiziranih potreb po bivalni skupnosti oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju: 12-24 Število dodatnih potreb po dnevnem varstvu oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju: 20-24 Število drugih zainteresiranih še neprepoznano Raznolikost storitve Zakonske VDC storitve, razvojen možnosti VDC + Ostali dogovorjeni programi zainteresiranih skupin še neprepoznani Regijska razpršenost	V povezani mreži: MOV, posamezne občine ali upravno področje Velenje, Mozirje, Žalec, zainteresirane interesne skupine + Potencialni izvajalci nekaterih programov VDC SAŠA	2014-2020	Celotna vrednost projekta: 1.500.00 – 1.800.00 EUR + Vir financiranja: EU, razpisi pristojnih ministrstev, zainteresirane občine v regiji, društva, interesne skupine, VDC Saša kot potencialni izvajalec nekaterih programov

Mreža programov namenjenih otrokom in mladostnikom ter staršem pri razreševanju osebnostnih problemov

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Produktna šola	Program pomoči mladostnikom pri vrnitvi v sistem izobraževanja, oz. usposabljanja za pridobitev delovnih/ poklicnih kvalifikacij	Zaposlitev strokovnega kadra Izvajanje programa (načelo strokovnosti in zagotavljanje strokovnega standarda) Povezanost socialnih akterjev v mreži	Število osipnikov/mladih brez izobrazbe v lokalnem okolju Število vključenih na letni ravni Število vključitev po spolu in starosti Število pridobljenih certifikatov/usposobljenosti Število vključitev v nadaljevanje izobraževanja	V povezani mreži: Integra Inštitut, Šolski center MIC Velenje, MC Velenje, šolstvo, sociala, Gospodarska zbornica, Obrtna zbornica	2014-2020	950.000 EUR Viri financiranja: EU, MDDS-ZEM, MOV
Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše	Terapevtski program, izvajanje specialističnih in učnih ter vedenjsko korektivnih storitev zdravnika – pedopsihiatra (pediatra), kliničnega psihologa, socialnega delavca, specialnega pedagoga, defektologa, logopeda, art-terapevta)	Zaposlitev strokovnega kadra – 5 terapevtov Izvajanje programa (načelo strokovnosti in zagotavljanje strokovnega standarda) Povezanost socialnih akterjev v mreži	Število otrok napotenih v obravnavo s strani šolskih svetovalnih služb Število mladostnikov napotenih v obravnavo s strani šolskih svetovalnih služb Število opravljenih specialističnih storitev Število izvedenih izobraževanj za starše Število izvedenih strokovnih predavanj za učitelje, vzgojitelje in svetovalne delavnice Število izdanih strokovnih člankov in strokovnih publikacij	Integra Inštitut v povezani mreži z: MOV, šolstvo, sociala in zdravstvo	2014	170.000 € /letno Viri financiranja: EU, MOV in lastna sredstva – Integra Inštitut

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Fleksibilna preventiva – Preprečevanje osipništva mladih	Program preprečevanja osipništva mladih Že izdelan model, vključno z računalniškim programom in obdelavo	Zaposlitev strokovnega kadra Izvajanje programa (načelo strokovnosti in zagotavljanje strokovnega standarda) Povezanost socialnih akterjev v mreži	Število mladih brez dokončane izobrazbe Standardizirani vprašalniki za dijake in študente Število mladih, potencialnih osipnikov v izobraževalnem sistemu Število vključenih v svetovalni proces/ Osebni profil Število skupin fleksibilne preventive na lokalni ravni Število šol vključenih v izvajanje fleksibilne preventive osipništva mladih Število mladih brez izobrazbe vključenih v nadaljevanje izobraževanja oz. pridobitev poklicnih kvalifikacij	Integra Inštitut v povezani mreži: srednje šole/visoke šole, zdravstvo, sociala, policija, svetovalni centri, MC Velenje, NVO	2014-2020	180.000 EUR Vir financiranja: MDDSZEM, EU, MOV
Laična pomoč	Program pomoči pri krepitvi starševske vloge in delo na terenu	Izvajanje programa (načelo strokovnosti in zagotavljanje strokovnega standarda)	Število vključenih uporabnikov	CSD Velenje	2014-2020	Vir financiranja: EU, MDDSZEM
Stanovanjske skupine za otroke	Namestitvena podpora za otroke – rejence po 18. letu oz. zaključku šolanja	Izvajanje programa (načelo strokovnosti in zagotavljanje strokovnega standarda)	Število otrok napotenih v obravnavo	CSD Velenje in MOV	2014-2020	Vir financiranja: EU, MOV

Mreža programov za preprečevanje nasilja, programov za pomoč žrtvam nasilja in programi za delo s povzročitelji nasilja

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
IN-LAB Laboratorij za prepoznavanje in preprečevanje nasilja **Laboratorij z uporabo neuro-feedback tehnologije; Izvajanje različnih psihosocialnih, edukativnih in terapevtskih pristopov v individualni in skupinski obravnavi uporabnikov**	Preventivni program Terapevtski program 1 laboratorij	Izvajanje programa namenjenega mladostnikom in mladim odraslim (po zadnjih podatkih stopnja nasilja med mladimi strmo narašča – vir: Zavod za šolstvo) Izvajanje različnih psihosocialnih, edukativnih in terapevtskih pristopov v individualni in skupinski obravnavi uporabnikov Dogovor o vključevanju uporabnikov z ukrepom družbeno koristnega dela Izvajanje preventivnih delavnic v vzgojno varstvenih in izobraževalnih institucijah Osveščanje javnosti o prisotnosti in posledicah nasilja	Delovanje programa na lokalni ravni; število vključenih uporabnikov glede na ocenjene potrebe (90 uporabnikov letno) Zmanjšanje stopnje obravnavanega nasilja med mladimi na podlagi ocene raziskave v skupnosti (vir MOV 2009) Število uporabnikov (starih do 30 let) z ukrepom družbeno koristnega dela, katerega posledica je »nasilno vedenje« Letno vsebinsko poročilo z evalvacijo	Integra Inštitut	2014-2016	120.000 € letno Sredstva: MDDSZEM, EU/ESS, Integra Inštitut 10 %
Širjenje samopomočnih skupin za žrtve nasilja po regiji	Programi širjenja samopomočnih skupin za žrtve nasilja	Izvajanje programa svetovanja, triaže, zagovorništva namenjenega ciljni skupini	Število vključenih v skupino za samopomoč	CSD Velenje	2014-2016	EU
Namestitvene možnosti za ženske žrtve nasilja z odraslimi šoloobveznimi otroki	Namestitvene kapacitete	Izvajanje programa svetovanja, triaže, zagovorništva namenjenega ciljni skupini	Število uporabnic, vključenih v namestitev	CSD Velenje in MOV	2016	EU

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Program psihosocialne pomoči žrtvam nasilja	Program podpore, izvajanja pomoči in samopomoči 1 center/ svetovalnica	Izvajanje programa svetovanja, triaže, zagovorništva namenjenega ciljni skupini Nabor in zaposlitev strokovnega kadra Uvodno usposabljanje strokovnih in laičnih delavcev Promocija nabor in usposabljanje prostovoljcev Krepitev moči uporabnika in organizacija skupin za samopomoč Osveščanje javnosti o prisotnosti in posledicah nasilja Širitev nudenja storitev s terenskim delom	Delovanje programa na lokalni ravni Število vključenih oseb v storitve in obravnavo Število vključenih v skupino za samopomoč Število izvedenih akcij/dogodkov za osveščanje javnosti o problematiki nasilja	Integra Inštitut, izvajalci socialnih storitev NVO, CSD	2014	90.000 € Vir financiranja: Integra Inštitut, EU/ESS

Mreža programov na področju duševnega zdravja

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Dnevni center za osebe s težavami v duševnem zdravju	Dnevni center s terenskim delom 1 center v lokalni skupnosti	Pridobitev sredstev za pričetek izvajanja programa izvajanje programa na področju lokalne skupnosti (več UE) zagotovljeno načelo strokovnosti izvajanja programa in izvajalcev odprtost trga dela za vključevanje uporabnikov/ aktivno sodelovanje koordinatorjev pri CSD in izvajalske mreže v okolju	Število vključenih uporabnikov v program Število opravljenih intervencij, socialnih asistenc in/ali zagovorništva Raziskava izboljšanja kvalitete življenja uporabnikov po vključitvi v program/sledljivost Število dogodkov/ osveščanje javnosti	MC Velenje, Integra Inštitut, NVO	2015	70.000 € letno Vir financiranja: EU/ESS, Integra Inštitut
Materinski dom za matere s TDZ	Programi podpore ter izvajanja pomoči in samopomoči 1 center za področje več UE	Pridobitev ustreznega prostora za izvajanje programa in namestitev najmanj 20 uporabnic Izvajanje programa (načelo strokovnosti in zagotavljanje strokovnega standarda) Povezanost socialnih akterjev v mreži	Število vključenih uporabnic Čas trajanja vključitve Število opravljenih intervencij, socialnih asistenc in/ali zagovorništva Število vključenih v druge rehabilitacijske in delovno-okupacijske programe Število realizacij /pridobitev statusov, zaposlitev, izobraževanje	Integra Inštitut in drugi izvajalci s področja NVO	2014-2016	165.000 € letno Vir financiranja: EU, MOV, socialni prispevek uporabnic

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Stanovanjska skupina za osebe s TDZ	Nastanitveni programi prehodnega tipa s 16-urno strokovno podporo 2 stanovanjski skupini (več UE)	Pridobitev ustreznega prostora/stanovanj Nabor in zaposlitev strokovnega kadra Uvodno usposabljanje strokovnih in laičnih delavcev Promocija, nabor in usposabljanje prostovoljcev	Število vključenih uporabnikov v program Ocena/skupnostno delo in vpliv na zmanjšanje števila hospitalizacij Ocena/skupnostno delo in vpliv na zmanjšanje časa trajanja hospitalizacij Raziskava o izboljšanju kvalitete življenja uporabnikov	Integra Inštitut in drugi izvajalci s področja NVO	2017	180.000 € za investicijo nakupa dveh stanovanj in opreme 80.000 € letno za izvajanje programa Vir financiranja: EU, Integra Inštitut

Mreža programov na področju oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju (OMDR)

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Bivalne enote za osebe z motnjo v duševnem in telesnem razvoju	Program celovite celodnevne namestitve ranljivih skupin Program začasnih in občasnih oblik (samoplačniškega) dnevnega in/ali celodnevnega varstva	Projekt vnesti v strateške načrte občin na področju UE Velenje, Žalec in Mozirje, ki ga pokriva regijski center VDC SAŠA Pridobitev ustreznega prostora/stanovanj Nabor in zaposlitev strokovnega kadra Uvodno usposabljanje strokovnih in laičnih delavcev Promocija, nabor in usposabljanje prostovoljcev	Število vključenih uporabnikov v program 12-24	V povezani mreži: Regijsko usklajevanje vodijo župani in CSD. Nosilec izvedbe je VDC SAŠA Regijski projekt, ki v osnovi zajema osebe z motnjo v duševnem razvoju v občinah na področju UE Velenje, Žalec in Mozirje, po interesu tudi širše	2014-2020	Vir financiranja: Mesečno/MDDSZEM, Zdravstvena zavarovalnica, občine; skrbniki uporabnikov Skrbniki uporabnikov storitve, sofinanciranje posameznih občin

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Pomoč na domu za osebe, stare od 18 do 65 let in starejše od 65 let	Program je namenjen osebam z motnjo v duševnem in telesnem razvoju	Interdisciplinarni pristop k reševanju individualnih potreb posameznikov oziroma njihovih družin	Število vključenih uporabnikov v program glede na izražen interes (ocena 7-10 mesečno) Raziskava o izboljšanju kvalitete življenja uporabnikov	VDC Saša v dogovoru z MOV in CSD	2017-2020	Vir financiranja: Mesečno/uporabnik storitve, sofinanciranje občin

Mreža programov na področju zasvojenosti, ki so namenjeni uporabnikom prepovedanih drog, alkohola in drugih oblik zasvojenosti

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Reintegracijski center	Program aktivacije in izboljšanja zaposlitvenih možnosti; Reintegracijski programi 1 center na več UE	Pridobitev ustreznega prostora/lokacije Nabor in zaposlitev strokovnega kadra Uvodno usposabljanje strokovnih in laičnih delavcev Promocija nabor in usposabljanje prostovoljcev Multidisciplinarna obravnava s ciljem usmeritve posameznika v vzpostavitev in vzdrževanje abstinence od prepovedanih drog/alkohola in aktivna vključenost v delovno usposabljanje in zaposlitev	Vzpostavitev in delovanje programa Število vključenih oseb v obravnavo Število izhodov /realizacij zaposlitve Čas spremljanja po vključitvi v zaposlitev	Integra Inštitut kot izvajalec Povezanost v mreži: ZD Velenje, ZRSZ, CSD Velenje, Zavod za zdravstveno varstvo, MOV, Šolski center MIC Velenje, OZ, GZ	2016	250.000 € za investicijo; 110.000 € letno za izvajanje programa Vir financiranja: MOV, ministrstva, EU/ESS

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Dnevni center	Programi zmanjševanja škode; dnevni centri s terenskim delom 1 center v lokalni skupnosti	Pridobitev ustreznega prostora za izvajanje programa Izvajaje psihosocialnega programa (načelo strokovnosti) namenjenega zasvojenim od prepovedanih drog in/ali vključenim v metadonski program	Število vključenih uporabnikov zasvojencev Izhodi in vstop v različne oblike zdravljenja zasvojenosti Število posredovanj pri vključevanju v delovno okupacijsko usposabljanje po zaključenem zdravljenju Zmanjšanje števila zasvojenih v skupnosti	NVO, drugi izvajalci socialnih storitev, Projekt človek, ŠENT	2016	70.000 € letno za izvajanje programa Vir financiranja: sredstva občin, ministrstva, evropska sredstva
Pisarna Društva Projekt Človek	Program za samopomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo oseb z različnimi oblikami zasvojenost	Učenje vzdrževanja abstinence; - utrjevanju delovnih navad, samostojnosti in odgovornosti; - učenju reševanja problemov na socialno sprejemljiv način - učenju preživljanja prostega časa na ustvarjalni način; - "pogledu na drogo"; - to je v razloge, ki so vplivali na posameznika, da je posegel po drogah ter preseganje le teh v varnem okolju	Število vključenih uporabnikov zasvojencev Izhodi in vstop v različne oblike zdravljenja zasvojenosti Število posredovanj pri vključevanju v delovno okupacijsko usposabljanje po zaključenem zdravljenju Zmanjšanje števila zasvojenih v skupnosti	CSD Velenje, Regijski sprejemni center Ravne na Koroškem	2014	Vir financiranja: Sprejemni Center Ljubljana, MDDSZEM

Mreža programov ljudem, ki se srečujejo s tveganji za nastanek revščine in brezdomstva ter njunimi posledicami

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Zavetišče za brezdomne osebe	Programi koordinacije, nastanitvene podpore ter izvajanja pomoči in samopomoči ter programi za socialno vključevanje	Odkup/najem prostora za izvajanje programa Nabor ustreznega strokovnega kadra, zaposlovanje laičnih delavcev Usposabljanje zaposlenih in redna permanentna supervizija Izvajanje programa, namenjenega ciljni skupini brezdomnih Razširitev kapacitet in sprejem uporabnikov iz drugih občin (sklenjen dogovor o sofinanciranju programa za njihove občane)	Število vključenih Število posredovanj pri vključevanju v druge podporne programe Vzpostavljena mreža in število akterjev Število izhodov z realizacijo Število dogodkov/ osveščanje javnosti	Integra Inštitut	2015	95.000 € letno Vir financiranja: Sredstva več občin (UE), ministrstvo, evropska sredstva
Javna kuhinja	Priprava, razdeljevanje obrokov hrane za socialno ogrožene osebe	Odkup/najem prostora za izvajanje programa Nabor ustreznega strokovnega kadra, zaposlovanje laičnih delavcev Izvajanje programa, namenjenega ciljni skupini	Število oseb, vključenih v program Število vključenih po spolu, starosti, statusu (brezposelni, upokojenci, invalidi idr.) Indeks revščine v lokalni skupnosti	Zaposlitveni center Gea, Izvajalci socialnih storitev NVO	2014-2016	60.840 EUR za 100 obrokov kosil na dan Investicija in oprema: 350.000 EUR Vir financiranja: EU, sredstva MOV

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Socialno podjetje	Aktivacijski programi, namenjeni izboljšanju zaposlitvenih možnosti brezdomnih oseb 1 socialno podjetje (več UE)	Registracija pravne osebe Pridobitev ustreznega poslovnega prostora (znotraj inkubatorja) Prvih pet let socialne najemnine Prijava/ skladna z veljavno zakonodajo in pridobitev statusa Izvajanje programa/ Blaginjski trikotnik in upoštevanje zakonodaje pri krepitvi neprofitnega sektorja Ustanovitev inkubatorja na lokalni ravni Zaposlitev strokovnega kadra Krepitev vloge prostovoljstva v skupnosti in vključevanja prostovoljcev /skladno z doktrino in ZSP Izdelan in elaboriran proizvodni/ storitveni program	Število zaposlenih (najmanj 10) Finančni letni kazalci z javno objavo Razvoj novih storitev Promocija socialnega podjetništva in število dogodkov Število vključenih prostovoljcev Zmanjšanje stopnje revščine	Integra Inštitut, NVO	2015	350.000 € investicija Vir sofinanciranja: Ministrstvo, sredstva EU, sredstva občin, lastna participacija (izvajalec), izhajajoča iz dela/ zaposlitev

Mreža programov za podporno bivanje invalidov in mreža drugih specializiranih programov za organizacijo in spodbujanje neodvisnega življenja invalidov

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Socialno podjetje	Aktivacijski programi, namenjeni izboljšanju zaposlitvenih možnosti oseb z zdravstvenimi težavami, brez statusa invalida 1 socialno podjetje (več UE)	Registracija pravne osebe Pridobitev ustreznega poslovnega prostora (znotraj inkubatorja) Prvih pet let socialne najemnine Prijava/ skladna z veljavno zakonodajo in pridobitev statusa Izvajanje programa /Blaginjski trikotnik in upoštevanje zakonodaje pri krepitvi neprofitnega sektorja Ustanovitev inkubatorja na lokalni ravni Zaposlitev strokovnega kadra Krepitev vloge prostovoljstva v skupnosti in vključevanja prostovoljcev /skladno z doktrino in ZSP Izdelan in elaboriran proizvodni/storitveni program	Število vključenih Število posredovanj pri vključevanju v druge podporne programe Vzpostavljena mreža in število akterjev Število izhodov z realizacijo Število dogodkov / osveščanje javnosti	Integra Inštitut, Izvajalci NVO	2015	95.000 € letno Vir financiranja: Sredstva več občin (UE), ministrstvo, evropska sredstva

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Posvetovalnica za starejše in invalide	Informacijski, izobraževalni in svetovalni programi – pravno in socialno svetovanje; 1 informacijsko svetovalni center	Izvajanje programa, namenjenega invalidom Poznavanje zakonodaje na področju invalidskega varstva Poznavanje svetovalnih pristopov in metod (usposobljenost svetovalcev) Sistem mreženja pomoči v lokalnem okolju	Število svetovanj Število uporabnikov	Integra Inštitut	2015	70.000 € Vir financiranja: EU, MOV
Zaposlitveni center	Aktivacijski programi, namenjeni izboljšanju zaposlitvenih možnosti 1 zaposlitveni center	Ukrepi za zaposlovanje invalidov v zaščitenem delovnem okolju Spodbude za zaposlovanje invalidov z zaščitno zaposlitvijo ter vseh dejavnosti, ki jih izvaja sklad za spodbujanje zaposlovanja invalidov Zagotovitev ustreznih poslovnih prostorov /socialni inkubator	Število zaposlenih invalidov z odločbo o zaščitni zaposlitvi Število invalidov zaposlenih za nedoločen čas Izboljšanje kvalitete življenja zaposlenih invalidov Število izvedenih izobraževanj za strokovno vodenje ZC Število izvedenih dogodkov osveščanja v skupnosti	Integra Inštitut	2016	350.000 € Vir financiranja: MDDSZEM, EU, Integra Inštitut

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Stanovanjska skupina	Nastanitveni programi (s 16-urno strokovno podporo) 1 stanovanjska skupina (več UE)	Pridobitev ustreznega prostora/ stanovanj Nabor in zaposlitev strokovnega kadra Uvodno usposabljanje strokovnih in laičnih delavcev Promocija, nabor in usposabljanje prostovoljcev	Število vključenih uporabnikov v program Ocena/skupnostno delo in vpliv na zmanjšanje števila hospitalizacij Ocena/skupnostno delo in vpliv na zmanjšanje časa trajanja hospitalizacij Raziskava o izboljšanju kvalitete življenja uporabnikov	Integra Inštitut, izvajalci socialnih storitev	2017	130.000 € za investicijo prostora 45.000 € letno za izvajanje programa Vir financiranja: Sredstva več občin (več UE), ministrstva, evropska sredstva
Program socialne vključenosti	Programi namenjeni ohranjanju socialnih veščin; Aktivacijski programi, namenjeni izboljšanju zaposlitvenih možnosti 2 programa SVK/ vsak z 20-imi in/ali več uporabniki	Izvajanje programa namenjenega invalidom z odločbo o nezaposljivosti (skladno z ZZRZI 2006 – dopolnitev 2011) Pridobitev ustreznih prostorov za izvajanje programa Strokovni kader	Število invalidov z odločbo o nezaposljivosti oz. ustrezno odločbo ZPIZ Število vključenih invalidov Število izhodov v ponovno oceno zaposlitvenih možnosti	Inštitut Integra	2014-2016	100.000 €/letno (za 15 uporabnikov) Vir financiranja: MDDSZEM (za izvajanje programa), EU, lastna sredstva izvajalca programa (investicija in oprema)

Mreža drugih programov, ki so namenjeni odpravljanju socialnih stisk ljudi (begunci, migranti, pospenala, osebe v postopku deložacije…)

Program	Opredelitev, obseg/cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
Pomoč deložiranim posameznikom in družinam	Namestitvena podpora		Število opravljenih storitev Vrste opravljenih storitev	Integra Inštitut	2016-2020	70.000 EUR/letno Vir financiranja: EU, lastna sredstva

Program	Opredelitev, obseg/ cilj	Ukrepi za doseganje cilja	Kazalnik	Možni nosilci	Rok za izvedbo	Ocena finančnih sredstev in vir
»Humanitas« – Ambulanta za osebe brez zdravstvenega zavarovanja	Preventivni programi; Programi podpore ter izvajanja pomoči in samopomoči 1 ambulanta /8 ur tedensko (poklicno prostovoljstvo) – področje več UE	Izvajanje storitev zdravstva in sociale, namenjene uporabnikom brez urejenega zdravstvenega zavarovanja Zagotovljen strokovni kader (zdravnik, spec. splošne medicine, zdravnik spec., zobozdravnik, medicinski tehnik, socialni delavec)	Ocena /Število oseb na lokalni Število uporabnikov ambulantnih storitev Število opravljenih storitev (na mesečni in letni ravni)	Integra Inštitut, ZD Velenje, Lekarna Velenje, CSD Velenje	2014-2016	65.000 € letno Vir financiranja: EU/ESS
Program socialne in delovne vključenosti	Aktivacijski programi, namenjeni izboljšanju zaposlitvenih možnosti (Programi namenjeni ohranjanju socialnih in delovnih veščin brezposelnih oseb, zlasti mladih osipnikov in migrantov) 2 programa	Programi namenjeni ohranjanju socialnih in delovnih veščin brezposelnih oseb, zlasti mladih osipnikov in migrantov Pridobitev ustreznih prostorov za izvajanje programa Strokovni kader	Število mladih brezposelnih brez izobrazbe Število brezposelnih migrantov v skupnosti Število vključenih uporabnikov v program Število izhodov po zaključenem 12 mesečnem programu	Integra Inštitut, izvajalci socialnih storitev NVO	2015	65.000 €/letno Vir financiranja: MDDSZEM, ZRSZ, MOV, evropska sredstva, lastna sredstva izvajalca programa
Socialna trgovina	Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti	Program omogoča dostopnost dobrin/ hrane po sprejemljivih cenah (socialno in materialno šibkim), ter po sistemu socialne ekonomije zaposluje težje zaposljive osebe	Število kupcev/uporabnikov storitve Število trgovin v mreži/lokalna pokritost Indeks zmanjšanja stopnje revščine	Zaposlitveni center Gea	2014-2016	380.000 EUR Vir financiranja: MDDSZEM, EU/ESS

6

ZAKLJUČEK

Trenutno potekajo priprave nacionalnega izvedbenega načrta in regijskih izvedbenih načrtov ter podlag za črpanje evropskih sredstev. V vsaki statistični regiji je po en CSD določen za koordinatorja priprave regijskega izvedbenega načrta za prva tri leta (2014–2016) in v okviru tega deluje regijska koordinacijska skupina, v kateri sodelujejo tudi vse lokalne skupnosti statistične regije, pri čemer ima lahko vsaka občina svojega predstavnika, lahko pa več občin določi skupnega predstavnika. CSD pripravijo podlage, ki vključujejo pregled stanja v regiji na tem področju. Nacionalni program socialnega varstva določa tri glavne cilje: zmanjšanje števila oseb, ki tvegajo revščino in so socialno izključeni; sprememba razmerja med osebami, vključenimi v institucionalno obliko varstva, in osebami, vključenimi v t. i. skupnostne oblike varstva in pomoči in ki ostajajo v domači oskrbi ter se poslužujejo podpornih storitev v skupnosti (npr. dnevni centri, kjer so na voljo različne storitve); večji dostop in kvaliteta storitev ter programov.

Pripravo podlag za črpanje evropskih sredstev koordinira Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, pri čemer je v finančni perspektivi 2014–2020 enajst prednostnih osi in ena od njih je tudi: socialna vključenost zmanjšanje tveganja revščine, aktivno staranje in zdravje. Financirala se bodo tri prednostna področja:

programi socialne aktivacije in socialnega vključevanja (pasivnost dolgotrajnih prejemnikov socialnih transferov – dolgotrajno brezposelnih, ki so sicer zmožni za delo); dostop do storitev in njihova modernizacija (večja povezava med socialnimi in zdravstvenimi storitvami), deinstitucionalizacija na področju skrbi za starejše in tudi na področju duševnega zdravja (razvoj skupnostnih storitev), centri za demenco; infrastruktura, ki podpira t. i. mehke vsebine (črpanje evropskih sredstev za investicije, ki bodo omogočile razvoj prej navedenih storitev, ki še niso razvite, a jih nujno potrebujemo).

Ker so potrebe po omenjenih sredstvih Evropskega socialnega sklada in Evropskega sklada za regionalni razvoj, namenjenih izvedbi programov na področju boja proti revščini in socialne vključenosti, velike, je pomembna vključenost občin pri oblikovanju ustreznih prioritet in programov, ki izhajajo iz potreb lokalnega okolja, saj bo na ta način zagotovljeno bolj učinkovito črpanje evropskih sredstev. Občine oziroma regije Vzhodne kohezijske regije bodo upravičene do bistvenega večjega obsega evropskih sredstev kot občine oziroma regije Zahodne kohezijske regije, čeprav potrebe lokalnih okolij ne izhajajo iz te delitve. Zahodna kohezijska regija bo prejela 40 % sredstev (cca. 90 milijonov evrov) in Vzhodna kohezijska regija 60 % sredstev (cca. 110 milijonov evrov), ki je po stopnji razvitosti na slabšem od prve.

V okviru regionalnih koordinacijskih skupin bi bilo smiselno razmisliti tudi o storitvah in programih, ki pri nas niso dovolj razvite, a jih družba potrebuje. V Sloveniji imamo velike težave z demenco, a programov nimamo oziroma jih je premalo. Problema oskrbe starejših ne bomo rešili le z izgradnjo domov za starejše, ampak potrebujemo razvito podporno mrežo, ki bo omogočila vračanje starejših v domača okolja. Nadalje se opozarja, da je velika večina prejemnikov denarnih pomoči odvisnikov, predvsem od alkohola, poleg tega se bolj soočajo s tveganjem revščine. Medtem ko še pred petimi leti nismo zaznali problema nasilja v družini, danes ugotavljamo, da je to velik problem. Vse te situacije zahtevajo prepoznavanje problemov in razvoj novih programov ter storitev, ki prinašajo nova delovna mesta za ljudi, ki bodo izvajali te programe in storitve, za kar pa je potrebno sodelovanje lokalnih skupnosti.

V naslednjih letih se načrtuje reorganizacija vseh mrež izvajalskih organizacij, da bi glede na dane pogoje in sredstva dosegli optimalne učinke, pri čemer bi se mreža izpostav ohranila in celo povečala, nekatere skupne organizacijske, tehnične, finančne in administrativne funkcije ter nekatere strokovne funkcije pa zaradi večje učinkovitosti združile. Namen reorganizacije vseh mrež je znižanje stroškov za njihovo delovanje ter istočasno približanje storitev potencialnim uporabnikom.

Do leta 2020 naj bi se izboljšali standardi za domove za starejše, kar pomeni nove investicije in posledično večje finančne obremenitve uporabnikov, ki pa imajo vedno manjše prihodke. Na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ugotavljajo, da so domovi za starejše preveliki in zato neodzivni na potrebe v lokalni skupnosti. Zato želijo zagotoviti dostopnejše in manjše enote v praktično vseh lokalnih skupnostih, ki bi združevale različne funkcije, od celodnevnega institucionalnega varstva, dnevnega varstva do pomoči na domu in drugih storitev za starejše, s čimer bi dobili t. i. lokalni medgeneracijski center, v katerem bi se lahko izvajale tudi vsebine za predšolske otroke, šolajočo mladino ter odrasle.

V zvezi s predvidenimi posledicami novega sistema za občinske proračune se na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti zavedajo, da je breme lokalnih skupnosti v sedanjem sistemu preveliko (sofinanciranje infrastrukture in izvajanja storitev) in je zato potrebno zagotoviti dolgoročno vzdržen finančni vir. Vlada je že sprejela izhodišča za pripravo reforme tega področja, vendar so se aktivnosti zaustavile, saj je to povezano z reformo zdravstvenega sistema. Izhodišče je, da se občine dolgoročno razbremenijo finančnih obveznosti.

Delovna skupina bo enkrat letno preučila dejavnosti in rezultate v zvezi z uresničevanjem zastavljenih ciljev in izvedbo programov razvoja socialnega varstva v MOV za obdobje od leta 2014 do 2020, navedenih v poglavju Ukrepi za doseganje ciljev strategije v MOV za obdobje od 2014 do 2020.

VIRI

1. ESPAD Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino v regiji Celje: Zavod za zdravstveno varstvo Celje, Nuša Konec Juričič, 2008.

2. Poročilo o delu zdravstveno vzgojnega centra, o izvedbi programirane zdravstvene vzgoje za odrasle – programa svetovanje za zdravje (CINDI program), ZD Velenje, 2012.

3. Evropska komisija2010a. Strategija Evropa 2020. Dostopno na: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_SL_ACT_part1_v1.pdf

4. Evropska komisija, 2010b. Cilji Strategije Evropa 2020, ki so jih države članice določile v svojih nacionalnih reformnih programih aprila 2011. Dostopno na: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/targets_sl.pdf

5. Evropska komisija, 2010c. Evropska platforma proti revščini in socialni izključenosti: evropski okvir za socialno in teritorialno kohezijo. Dostopno na: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriSer.do?uri=CELEX:52010DC0758:SL:NOT

6. Močnik M., maj 2013. Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug s področja Savinjsko - Šaleške regije v letu 2012. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve Izpostava Velenje.

7. Leskošek V. 2010. Načeti temelji socialne države. Delo, 14. 8. 2010. Dostopno na: http://www.delo.si/clanek/117362

8. Mestna občina Velenje. Dostopno na: http://www.velenje.si/

9. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti – MDDSZ. 2012. Seznam izvajalcev na področju socialnega varstva. Dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna¬_podrocja/sociala/izvajalci/

10. Statistični urad RS (SURSa). 2013. Si-Stat podatkovni portal. Pregled po občinah. Dostopno na: http://pxweb.stat.si/pxweb/database/Obcine/Obcine.asp

11. Statistični urad RS (SURSb). 2013. Si-Stat podatkovni portal. Življenjska raven. Kazalniki revščine in socialne izključenosti. Stopnja tveganja revščine. Dostopno na: https://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5743

12. Območni razvojni program SAŠA regije 2007-2013. Savinjsko-šaleška območna razvojna agencija, d. o. o.

13. Načrt za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za leti 2013 in 2014. MDDSZ. Dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/word/zaposlovanje/APZ_2013_2014.doc

14. Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2012–2015. MDDSZ. Dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/smernice_apz_2012_2015.pdf

15. Dekleva, Razpotnik (2007). Brezdomstvo v Ljubljani. Dostopno na: http://www.kraljiulice.org/brezdomstvo/definicije/

16. Benedik T. N. (Ljubljana, 2011), Diplomsko delo: Socialno podjetništvo – primerjalna analiza invalidskih podjetij v Sloveniji

17. Regijski izvedbeni načrti na področju socialnega varstva 2014-2016.

18. Močnik M.: Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug s področja Savinjsko - šaleške regije v letu 2012. AJPES, Izpostava Velenje, maj 2013.

19. Šuster V.: Informacija o poslovanju gospodarskih družb in zadrug s področja Savinjsko - šaleške regije v letu 2011. AJPES, Izpostava Velenje, maj 2012.

20. Mestna občina Velenje: Vodnik po socialnih programih: Tretja generacija v skupnosti Mestne občine Velenje, oktober 2013.

21. Grebenšek A. s sodelavci: Celovita družbena skrb za osebe z motnjo v duševnem razvoju na območju upravnih enot Mozirje, Velenje in Žalec. Velenje, oktober 2008.

DODATEK

Tabele

Tabela 16: Prebivalstvo Slovenije po projekcijah prebivalstva EUROPOP2010, 2010-2060

Leto	Število prebivalcev	Prebivalci, stari 0-14 let (%)	Prebivalci, stari 15-64 let (%)	Prebivalci, stari 65 let ali več (%)	Prebivalci, stari 80 let ali več (%)	Koeficient starostne odvisnosti starejših (%)
2010	2.046.976	14,0	69,4	16,5	3,9	23,8
2015	2.106.182	14,7	67,8	17,5	4,7	25,8
2020	2.142.217	15,2	65,0	19,8	5,2	30,4
2025	2.154.934	14,7	63,3	22,0	5,7	34,8
2030	2.154.609	13,7	62,2	24,2	6,3	38,8
2035	2.148.629	12,9	61,0	26,1	7,9	42,7
2040	2.141.070	12,9	59,6	27,5	9,2	46,1
2045	2.131.661	13,4	57,4	29,2	10,2	50,8
2050	2.114.985	13,9	55,5	30,6	10,9	55,0
2055	2.089.905	13,9	54,5	31,5	11,6	57,8
2060	2.057.964	13,7	54,8	31,6	12,7	57,6

Vir: Eurostat, EUROPOP2010

Tabela 17: Prebivalstvo MOV po starosti in spolu – 1. 7. 2013

	Starost-skupaj	0-14	15-29	30-49	50-64	65-79	80-94	95 in več
Spol-skupaj	33034	4707	5700	9790	8232	3721	877	7
Moški	16851	2430	2998	5182	4254	1708	278	1
Ženske	16183	2277	2702	4608	3978	2013	599	6

Vir: SURS 2013H2

Tabela 18: Rojstva v MOV od 2007 do 31. 12. 2013 (po spolu)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dečki	158	167	189	187	185	187	134
Deklice	152	157	183	183	177	172	167
Skupaj	310	324	372	370	362	359	301

Vir: Podatki o rojstvih iz CRP aplikacije

Tabela 19: Umrljivost v MOV od 2007 do 31. 12. 2013 (po spolu)

Spol/število	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Moški	111	121	129	136	122	122	111
Ženske	95	121	99	103	100	129	113
Skupaj	206	242	228	239	222	251	224

Vir: Podatki o umrlih iz CRP aplikacije

Tabela 20: Gibanje sprejemov v DVO Velenje v času od 2009 do 2013

Leto	Moški	Ženske	Skupaj
2009	17	41	58
2010	19	37	56
2011	16	49	65
2012	17	49	66
2013	27	52	79

Tabela 21: Sprejeti uporabniki v DVO Velenje (%), 2013

Okolje, iz katerega prihaja	%
Domače okolje	45%
Bolnišnica	29%
Premestitev iz drugega doma	24%
Drugo	2%

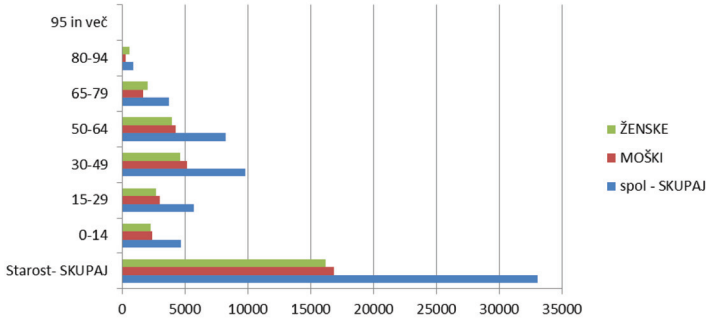
Vir: DVO Velenje

Tabela 22: Število izdanih obrokov v javni kuhinji mesečno od julija 2012 do decembra 2013

Mesec	Število obrokov - potrdilo MOV (kosila)	Število obrokov - zavetišče (zajtrk, kosilo, večerja)	Skupaj št. obrokov
jul. 12	465	1.240	1.705
avg. 12	586	1.132	1.718
sep. 12	484	1.040	1.524
okt. 12	656	1.088	1.744
nov. 12	666	1.002	1.668
dec. 12	670	1.140	1.810
jan. 13	651	1.284	1.935
feb. 13	598	1.176	1.774
mar. 13	645	1.231	1.876
apr. 13	611	1.227	1.838
maj. 13	651	1.142	1.793
jun. 13	682	1.080	1.762
jul. 13	656	924	1.580
avg. 13	757	918	1.675
sept. 13	813	726	1.539
okt. 13	927	735	1.662
nov. 13	1009	888	1.897
dec. 13	1179	921	2.100

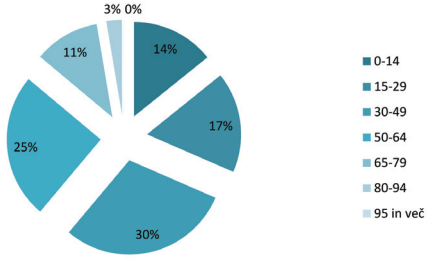
Vir: Inštitut Integra Velenje

Grafikon 1: Prebivalstvo MOV po starostnih skupinah in spolu na dan 1. 7. 2013

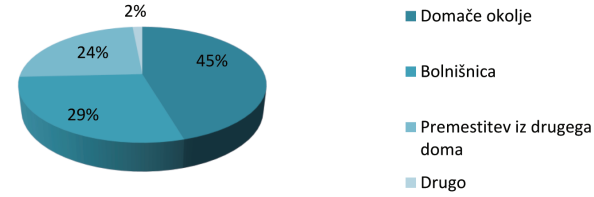
Vir: SURS 2013H2

Grafikon 2: Struktura prebivalstva MOV na dan 1. 7. 2013

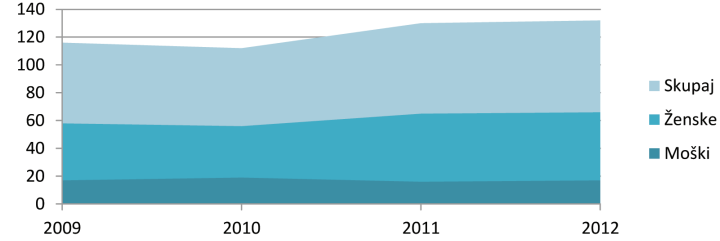
Vir: SURS 2013 H2

Grafikon 3: Sprejeti uporabniki v letu 2013 v DVO Velenje

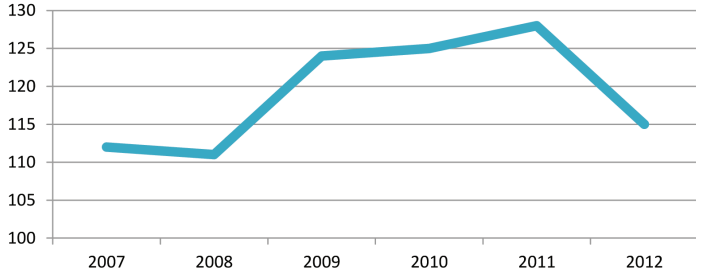
Vir: DVO Velenje

Grafikon 4: Gibanje sprejemov v DVO Velenje v času od 2009 do 2012

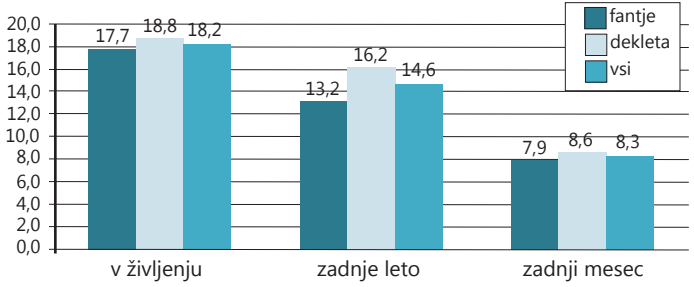
Vir: DVO Velenje

Grafikon 5: Število pacientov, ki so bili obravnavani v Centru za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti Velenje

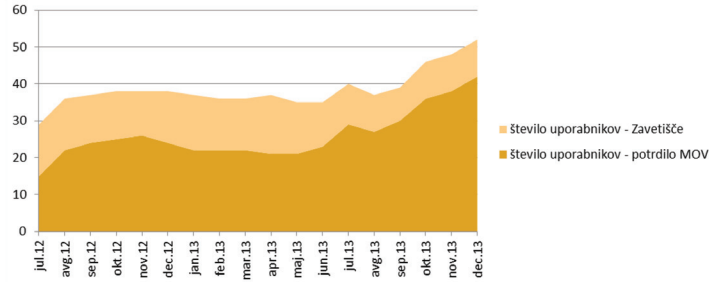
Vir: Zdravstveni dom Velenje

Grafikon 6: Odstotek dijakov, ki so že kadili marihuano do sedaj v življenju, v zadnjem letu in v zadnjem mesecu pred raziskavo, po spolu, 2007

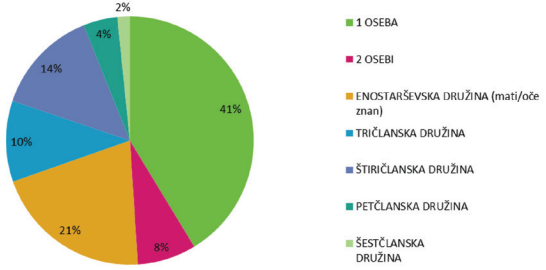
Vir: ESPAD 2007 poročilo za občine

Grafikon 7: Število uporabnikov javne kuhinje (število uporabnikov-zavetišče in število uporabnikov-potrdilo MOV) mesečno, od julija 2012 do decembra 2013

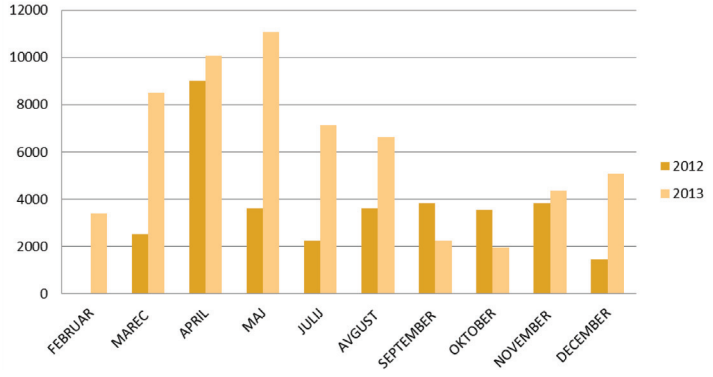
Vir: Inštitut Integra Velenje

Grafikon 8: Odstotek dodeljenih enkratnih izrednih denarnih pomoči v letu 2013 različnim družinam v MOV

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV

Grafikon 9: Primerjava izplačil enkratnih izrednih denarnih pomoči različnim družinam v MOV za leti 2012 in 2013

Vir: Urad za družbene dejavnosti - področje socialnega in zdravstvenega varstva MOV

Strategija dostopna tudi na spletu

Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Velenje za obdobje od 2014 do 2020 je v elektronski obliki dostopna na spletni strani Mestne občine Velenje.

